

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2022/23:MJU17

Naturvård och biologisk mångfald

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskning av statens insatser mot invasiva främmande arter till handlingarna. Arbetet mot invasiva främmande arter är en prioriterad fråga i miljöarbetet och utskottet instämmer i regeringens bedömning att det behövs förbättringar för att insatserna ska bli mer effektiva. Utskottet ser med tillförsikt på det arbete som redan pågår och föreslår att motionsyrkandena i denna del lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande med anledning av två motionsyrkanden. Enligt utskottet krävs det en reviderad förvaltningsplan för skarv och en likvärdig förvaltning i hela landet för att på så sätt åstadkomma en minskning av skarvpopulationerna.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete eller redan vidtagna åtgärder. Förslagen handlar om bl.a. områdesskydd, artskydd, strandskydd och förvaltning av rovdjur.

I ärendet finns 63 reservationer (S, SD, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (MP).

Behandlade förslag

Skrivelse 2022/23:23 Riksrevisionens rapport om statens insatser mot invasiva främmande arter.

Tre yrkanden i följdmotioner.

Cirka 210 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	13
Ärendet och dess beredning.....	13
Utskottets överväganden.....	17
Utgångspunkter för arbetet med biologisk mångfald.....	17
Områdesskydd och åtgärder för att återställa livsmiljöer	25
Strandskydd.....	43
Skydd av friluftslivets förutsättningar	55
Artskydd.....	61
Rovdjurspolitik.....	78
Förvaltning av säl och fåglar	94
Riksrevisionens granskning av statens insatser mot invasiva arter.....	106
Reservationer	119
1. Internationella konventioner och avtal, punkt 1 (SD).....	119
2. Internationella konventioner och avtal, punkt 1 (C)	119
3. Övergripande om det nationella arbetet, punkt 2 (S)	120
4. Övergripande om det nationella arbetet, punkt 2 (V, MP).....	121
5. Övergripande om det nationella arbetet, punkt 2 (C).....	121
6. Nya siffrsatta mål för skydd av natur, punkt 3 (V, MP).....	122
7. Nya siffrsatta mål för skydd av natur, punkt 3 (C).....	123
8. Nationell målsättning för skydd av skogsmark, punkt 4 (V)	123
9. Nationalparker och naturreservat, punkt 5 (S)	124
10. Nationalparker och naturreservat, punkt 5 (V)	125
11. Nationalparker och naturreservat, punkt 5 (MP)	125
12. Biotopskyddsområden, punkt 6 (C)	126
13. Uppföljning av skyddad natur, punkt 7 (SD).....	127
14. Uppföljning av skyddad natur, punkt 7 (C)	128
15. Skötsel av skyddad natur och restaurering av livsmiljöer, punkt 8 (S).....	128
16. Skötsel av skyddad natur och restaurering av livsmiljöer, punkt 8 (C)	129
17. Skötsel av skyddad natur och restaurering av livsmiljöer, punkt 8 (MP)	130
18. Strandskyddsregelverkets omfattning, punkt 9 (SD, C)	131
19. Strandskyddsregelverkets omfattning, punkt 9 (MP)	132
20. Strandskyddets omfattning och fri passage, punkt 10 (SD)	132
21. Kommunalt och lokalt inflytande i strandskyddsärenden, punkt 11 (SD, C)	133
22. Dispens och upphävande av strandskyddsreglerna vid anlagda och mindre vattenförekomster, punkt 12 (SD)	134
23. Dispens och upphävande av strandskyddsreglerna vid anlagda och mindre vattenförekomster, punkt 12 (V)	135
24. Dispens och upphävande av strandskyddsreglerna vid anlagda och mindre vattenförekomster, punkt 12 (C).....	135
25. Strandnära utvecklingsområden, punkt 13 (SD).....	136
26. Strandnära utvecklingsområden, punkt 13 (C)	137
27. Undantag för de areella näringarna, punkt 14 (C)	138
28. Regional samordning och tillsyn, punkt 15 (SD).....	138

29. Regional samordning och tillsyn, punkt 15 (MP).....	139
30. Allemansrätten, punkt 16 (SD).....	139
31. Allemansrätten, punkt 16 (MP).....	140
32. Tätortsnära natur och underhåll av vandringsleder, punkt 17 (C).....	141
33. Tätortsnära natur och underhåll av vandringsleder, punkt 17 (MP) ...	142
34. Handel med hotade arter, punkt 18 (SD).....	142
35. Handel med hotade arter, punkt 18 (MP).....	143
36. Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven, punkt 19 (SD).....	144
37. Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven, punkt 19 (C) ...	145
38. Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven, punkt 19 (MP).....	146
39. Rapportering av arter och naturmiljöer, punkt 20 (C).....	147
40. Rödlistade arter och utdöda arter, punkt 21 (SD).....	147
41. Rödlistade arter och utdöda arter, punkt 21 (MP).....	148
42. Artskyddsförordningens villkor för djurparker, punkt 22 (MP).....	149
43. Björnstammens storlek, punkt 23 (SD).....	150
44. Vargstammens storlek och referensnivå, punkt 24 (S).....	150
45. Vargstammens storlek och referensnivå, punkt 24 (SD).....	151
46. Vargstammens storlek och referensnivå, punkt 24 (C).....	152
47. Samförvaltning med Norge, punkt 25 (C).....	153
48. Renskötselns förutsättningar, punkt 26 (SD, C).....	154
49. Förvaltning av varg i renbetesland, punkt 27 (SD).....	154
50. Jakt på varg, punkt 28 (SD).....	155
51. Jakt på varg, punkt 28 (C).....	156
52. Ersättning för rovdjursskador, punkt 29 (SD).....	157
53. Jakt på säl, punkt 30 (SD).....	158
54. Jakt på säl, punkt 30 (C).....	158
55. Förvaltning av skarv, punkt 31 (V).....	159
56. Jakt på skarv och andra skrämsemetoder, punkt 32 (SD).....	160
57. Jakt på skarv och andra skrämsemetoder, punkt 32 (C).....	161
58. Jakt på trana, svan och korp, punkt 33 (SD).....	162
59. Myndigheternas åtgärdsarbete, punkt 34 (SD).....	163
60. Myndigheternas åtgärdsarbete, punkt 34 (C).....	164
61. Kommunalt och lokalt åtgärdsarbete, punkt 35 (SD).....	165
62. Kommunalt och lokalt åtgärdsarbete, punkt 35 (C).....	165
63. Artspecifika frågor, punkt 36 (MP).....	166
Särskilt yttrande.....	168
Internationella konventioner och avtal, punkt 1 (MP).....	168
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	169
Skrivelsen.....	169
Följdmotionerna.....	169
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23.....	169

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utgångspunkter för arbetet med biologisk mångfald

1. Internationella konventioner och avtal

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 6,

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 49 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 13.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (C)

2. Övergripande om det nationella arbetet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 13,

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 28,

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 42 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 14.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (V, MP)

Reservation 5 (C)

Områdesskydd och andra åtgärder för att återställa livsmiljöer

3. Nya siffersatta mål för skydd av natur

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 4 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 6 (V, MP)

Reservation 7 (C)

4. Nationell målsättning för skydd av skogsmark

Riksdagen avslår motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 16.

Reservation 8 (V)

5. Nationalparker och naturreservat

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:365 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 2,

2022/23:759 av Jan Riise (MP) yrkandena 1 och 2,

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 5,

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 18,

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 40,

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 5 och
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 32 och 37.

Reservation 9 (S)

Reservation 10 (V)

Reservation 11 (MP)

6. Biotopskyddsområden

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:329 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C)
yrkande 1,

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 19,

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 9,

2022/23:1862 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:1966 av Sten Bergheden (M).

Reservation 12 (C)

7. Uppföljning av skyddad natur

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:213 av Mikael Larsson (C) yrkandena 1 och 2,

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 16,

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 18,

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 36 och

2022/23:1866 av Sten Bergheden (M).

Reservation 13 (SD)

Reservation 14 (C)

8. Skötsel av skyddad natur och restaurering av livsmiljöer

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 15,

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 3, 8 och 13,

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 27.2 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 28 i denna del, 38
och 48.

Reservation 15 (S)

Reservation 16 (C)

Reservation 17 (MP)

Strandskydd

9. Strandskyddsregelverkets omfattning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:49 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:455 av Kjell Jansson (M),

2022/23:521 av Markus Wiechel (SD),

2022/23:673 av Magnus Resare (M),

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 51,

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 11,
 2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 15,
 2022/23:1409 av Josefin Malmqvist (M),
 2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 27 och
 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 40.

Reservation 18 (SD, C)

Reservation 19 (MP)

10. Strandskyddets omfång och fri passage

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 32 och 33 samt
 2022/23:1081 av Camilla Brunsberg (M) yrkande 3.

Reservation 20 (SD)

11. Kommunalt och lokalt inflytande i strandskyddsärenden

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:618 av Jim Svensk Larm och Kristoffer Lindberg (båda S),
 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 52,
 2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 13,
 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 35 i denna del,
 2022/23:1081 av Camilla Brunsberg (M) yrkandena 1 och 2,
 2022/23:1635 av Martina Johansson (C) yrkande 1,
 2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 28,
 2022/23:1860 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,
 2022/23:1887 av Kerstin Lundgren m.fl. (C),
 2022/23:1920 av Christofer Bergenblock (C) och
 2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 21 (SD, C)

12. Dispens och upphävande av strandskyddsreglerna vid anlagda och mindre vattenförekomster

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 53 och 54,
 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 34 och
 2022/23:1247 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 7.

Reservation 22 (SD)

Reservation 23 (V)

Reservation 24 (C)

13. Strandnära utvecklingsområden

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 55–58 och
 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 35 i denna del.

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (C)

14. Undantag för de areella näringarna

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 13 och 45 samt

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 59.

Reservation 27 (C)

15. Regional samordning och tillsyn

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 36 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 41.

Reservation 28 (SD)

Reservation 29 (MP)

Skydd för friluftslivets förutsättningar

16. Allemansrätten

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 27–29,

2022/23:1858 av Sten Bergheden (M),

2022/23:1868 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3 och

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 8.

Reservation 30 (SD)

Reservation 31 (MP)

17. Tätortsnära natur och underhåll av vandringsleder

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 24,

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 2, 3 och 7 samt

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 29.

Reservation 32 (C)

Reservation 33 (MP)

Artskydd

18. Handel med hotade arter

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 37,

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 21 och

2022/23:2280 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkandena 1, 3 och 4.

Reservation 34 (SD)

Reservation 35 (MP)

19. Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 51–54,

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 13,

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och 29,
 2022/23:1863 av Sten Bergheden (M),
 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 25 och
 2022/23:2194 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 36 (SD)

Reservation 37 (C)

Reservation 38 (MP)

20. Rapportering av arter och naturmiljöer

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 14 och
 2022/23:2194 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 39 (C)

21. Rödlistade arter och utdöda arter

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 33,
 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4,
 2022/23:1251 av Rebecka Le Moine och Marielle Lahti (båda MP)
 yrkande 1,
 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 28 i denna del och
 2022/23:2186 av Julia Kronlid (SD).

Reservation 40 (SD)

Reservation 41 (MP)

22. Artskyddsförordningens villkor för djurparker

Riksdagen avslår motion

2022/23:1251 av Rebecka Le Moine och Marielle Lahti (båda MP)
 yrkandena 2 och 3.

Reservation 42 (MP)

Rovdjurspolitik

23. Björnstammens storlek

Riksdagen avslår motion

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11.

Reservation 43 (SD)

24. Vargstammens storlek och referensnivå

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:47 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M),
 2022/23:437 av Erik Ottoson (M) yrkande 1,
 2022/23:822 av Lars Beckman (M),
 2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7, 9 och 10,
 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 12 och 13,
 2022/23:1104 av Ann-Sofie Alm (M),

2022/23:1546 av Patrik Björck (S),
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 12,
2022/23:1950 av Sten Bergheden (M) och
2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 13.

Reservation 44 (S)

Reservation 45 (SD)

Reservation 46 (C)

25. Samförvaltning med Norge

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:398 av Isak From (S) i denna del och

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 8.

Reservation 47 (C)

26. Renskötselns förutsättningar

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 13 och 14 samt

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7.

Reservation 48 (SD, C)

27. Förvaltning av varg i renbetesland

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:119 av Helén Pettersson (S) och

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 9 och 10.

Reservation 49 (SD)

28. Jakt på varg

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:50 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:189 av Magnus Persson (SD),

2022/23:398 av Isak From (S) i denna del,

2022/23:437 av Erik Ottoson (M) yrkandena 2 och 3,

2022/23:459 av Lars Johnsson (M),

2022/23:653 av Mathias Bengtsson (KD),

2022/23:720 av Lina Nordquist (L),

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 11 och 12,

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 6 i denna del och
8,

2022/23:1091 av Alexandra Anstrell (M),

2022/23:1631 av Martina Johansson (C) yrkande 3,

2022/23:1864 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:2136 av Sten Bergheden (M).

Reservation 50 (SD)

Reservation 51 (C)

29. Ersättning för rovdjursskador

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:719 av Lina Nordquist (L) yrkandena 1–3,

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 i denna del och

2022/23:1645 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 1.

Reservation 52 (SD)

Förvaltning av säl och fåglar

30. Jakt på säl

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 16,

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 18 och 19,

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 32 och 33,

2022/23:1218 av Aron Emilsson (SD) yrkande 3,

2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 10 i denna del,

2022/23:1497 av Lili André (KD) yrkande 2 i denna del,

2022/23:1580 av Roland Utbult (KD),

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 14 i denna del,

2022/23:1888 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 5 och

2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 53 (SD)

Reservation 54 (C)

31. Förvaltning av skarv

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en reviderad förvaltningsplan för skarv och en likvärdig förvaltning i hela landet för att på så sätt åstadkomma en minskning av skarvpopulationerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 17 och

2022/23:2072 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 14 och

avslår motionerna

2022/23:457 av Anna af Sillén och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M),

2022/23:619 av Jim Svensk Larm och Kristoffer Lindberg (båda S),

2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 11,

2022/23:1671 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C),

2022/23:1885 av Kerstin Lundgren m.fl. (C),

2022/23:1888 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7,

2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 och

2022/23:2256 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD).

Reservation 55 (V)

32. Jakt på skarv och andra skrämsemetoder

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:116 av Viktor Wärmick och John E Weinerhall (båda M),
2022/23:784 av Josefin Malmqvist m.fl. (M),
2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 15,
2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 14–16,
2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 30 och 31,
2022/23:1218 av Aron Emilsson (SD) yrkande 2,
2022/23:1221 av Aron Emilsson (SD),
2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkandena 10 i denna del och 12,
2022/23:1420 av Jonas Andersson (SD),
2022/23:1497 av Lili André (KD) yrkande 2 i denna del,
2022/23:1591 av Sofia Amløh m.fl. (S) och
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 14 i denna del.

Reservation 56 (SD)

Reservation 57 (C)

33. Jakt på trana, svan och korp

Riksdagen avslår motion

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 26 och 27.

Reservation 58 (SD)

Riksrevisionens granskning av statens insatser mot invasiva arter

34. Myndigheternas åtgärdsarbete

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:341 av Rickard Nordin (C) i denna del,
2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 12,
2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 15 och 16,
2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 45,
2022/23:1653 av Anders Ådahl (C),
2022/23:2298 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) och
2022/23:2299 av Stina Larsson (C) yrkande 1.

Reservation 59 (SD)

Reservation 60 (C)

35. Kommunalt och lokalt åtgärdsarbete

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:341 av Rickard Nordin (C) i denna del,
2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 14,
2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 17 och
2022/23:2299 av Stina Larsson (C) yrkande 2.

Reservation 61 (SD)

Reservation 62 (C)

36. Artspecifika frågor

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1290 av Sanne Lennström m.fl. (S) och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 24.

Reservation 63 (MP)

37. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2022/23:23 till handlingarna.

Stockholm den 2 maj 2023

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), Anna-Caren Sätherberg (S), John Widegren (M), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Helena Storckenfeldt (M), Mattias Eriksson Falk (SD), Jytte Guteland (S), Kajsa Fredholm (V), Stina Larsson (C), Beatrice Timgren (SD), Elin Nilsson (L), Björn Tidland (SD), Johan Löfstrand (S) och Johanna Hornberger (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2022/23:23 Riksrevisionens rapport om statens insatser mot invasiva främmande arter. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen har gjort (RiR 2022:12). Till följd av skrivelsen har det väckts tre yrkanden i följdmotioner. Följdmotionerna redovisas i bilagan.

I ärendet behandlar utskottet ytterligare ca 210 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2022/23. Förslagen handlar om det internationella arbetet för biologisk mångfald, områdesskydd och återställande av livsmiljöer, strandskydd, artskydd, rovdjurspolitik samt förvaltning av säl och skarv. Motionsyrkandena redovisas i bilagan.

Den 18 oktober 2022 redovisade riksrevisorn och hennes medarbetare iakttagelserna och rekommendationerna som framkommit i Riksrevisionens granskning av statens insatser mot invasiva främmande arter.

Den 8 november lämnade generaldirektören för kommissionens generaldirektorat för miljö information till utskottet om kommissionens arbete med naturvård och biologisk mångfald, bl.a. kommissionens förslag till förordning om restaurering av natur (COM(2022) 304).

Den 15 november lämnade generaldirektören för Naturvårdsverket information till utskottet om myndighetens arbete, bl.a. i fråga om miljöarbetet i Sverige, EU och internationellt.

Den 22 november lämnade generaldirektören för Havs- och vattenmyndigheten information till utskottet om myndighetens arbete, bl.a. i fråga om biologisk mångfald i akvatiska miljöer.

Den 23 mars 2023 lämnade generaldirektören för Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) information till utskottet om myndighetens arbete, bl.a. om myndighetens ansvar inom viltförvaltningen och för fallviltundersökningen.

Bakgrund

Riksdagens tillkännagivanden i frågor som rör naturvård och biologisk mångfald

Riksdagen har under de senaste åren riktat ett antal uppmaningar till regeringen i fråga om naturvård och biologisk mångfald. I regeringens skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 redovisas följande riksdagsskrivelser som ännu inte färdigbehandlade.

Rovdjurspolitik

Viltmyndighet (bet. 2014/15:MJU9, rskr. 2014/15:154)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen vad utskottet anför om att regeringen ska inrätta en ny myndighet med ansvar för jaktfrågor och viltförvaltning. I dag har Naturvårdsverket huvudansvaret för viltförvaltningen. Enligt utskottet finns det emellertid ett missnöje med Naturvårdsverkets hantering av jakt- och viltförvaltningsfrågorna. Utskottet föreslog en omstart i jaktfrågorna för att minska konflikterna, och att en ny myndighet med ansvar för jaktfrågor och viltförvaltning inrättas snarast.

Licensjakt på varg (bet. 2019/20:MJU15, rskr. 2019/20:236)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den ska se över förutsättningarna för att utöka licensjakten på varg i områden där vargstammen behöver minskas. Enligt utskottets bedömning kan en fortsatt riktad och selektiv jakt på varg genomföras utan att den påverkar varegens gynnsamma bevarandestatus. Därutöver bedömde utskottet att Naturvårdsverkets regleringsbrev behöver bli tydligare och bygga på de demokratiskt fattade beslut som finns om rovdjursförvaltningen när det gäller populationernas storlek. Sammanfattningsvis ansåg utskottet att regeringen skulle se över förutsättningarna för att utöka licensjakten på varg i områden där vargstammen behöver minskas.

Skyddsjakt på varg (bet. 2020/21:MJU5, rskr. 2020/21:82)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om skyddsjakt på varg. Av uppmaningen framgår bl.a. att regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram nya rekommendationer för skyddsjakt på varg som också gör det möjligt att fatta beslut om skyddsjakt på ett helt revir. Regeringen ska göra det tryggare, enklare och snabbare för personer att ansöka om skyddsjakt samt se över sekretessbestämmelserna i samband med skyddsjakt och licensjakt. Därutöver bör regeringen se till att staten tar ett större ansvar för skyddsjakt.

Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner (bet. 2021/22:MJU24, rskr. 2021/22:296)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner. Utskottet anförde att den beslutade rovdjurspolitiken ska ligga fast. Riksdagsbeslutet om referensnivå för vargstammen från 2013 ska därmed ligga till grund för Sveriges förvaltning av vargen. Under rådande omständigheter, med en mer förtätad vargpopulation i landet, bör referensvärdet ligga i det nedre spannet om 170 individer. Eftersom vargstammen varierar över landet behöver förvaltningen av varg vara lokalt anpassad. Utskottet anförde att det bör tas fram regionala förvaltningsplaner för att reglera antalet vargar på regional nivå.

Gemensam skandinavisk förvaltning av varg (bet. 2021/22:MJU24, rskr. 2021/22:296)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om gemensam skandinavisk förvaltning av varg. Eftersom den svenska vargstammen ingår i den s.k. skandinaviska populationen och denna population rör sig över gränsen mellan Norge och Sverige ansåg utskottet att vargstammens storlek även bör samordnas med Norge. En utgångspunkt bör vara att den skandinaviska vargstammen inte ska överstiga 230 individer, där Sverige tar ansvar för sin del enligt vad som anförts ovan om referensvärdet för vargstammen.

*Strandskydd***Översyn av strandskyddet (bet. 2014/15:MJU12, rskr. 2014/15:182)**

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att strandskyddet ska göras mer ändamålsenligt i hela landet i syfte att förbättra förutsättningarna för byggande, boende och näringsverksamhet i strandlägen. Strandskyddslagstiftningen har successivt förändrats i denna riktning, men utskottet ansåg att ytterligare steg bör tas.

Reformering av strandskyddet (bet. 2016/17:MJU9, rskr. 2016/17:180)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör vidta åtgärder för en reformering av strandskyddet. Utskottet anförde att reglerna fortfarande hindrar kommuner från att skapa attraktiva boendemiljöer på landsbygden, och ansåg därför att reglerna bör reformeras så att det bl.a. blir möjligt att ge fler undantag från strandskyddsreglerna.

Reformering av strandskyddet (bet. 2017/18:NU19, rskr. 2017/18:359)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om reformering av strandskyddet. Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag om ett reformerat strandskydd. Även om riksdagens tidigare tillkännagivanden om ett reformerat strandskydd stod öppna ansåg utskottet att frågan var så angelägen att det finns anledning att åter, och i kontexten av en sammanhållen landsbygdspolitik, uppmärksamma regeringen på vikten av ett reformerat strandskydd.

Regelverket som reglerar vattenbruk (bet. 2017/18:MJU13, rskr. 2017/18:182)

Riksdagen har ställt sig bakom det som utskottet anför om en översyn av regelverket som reglerar vattenbruket för att underlätta långsiktiga utvecklingsmöjligheter för det svenska vattenbruket. För att det ska vara möjligt att satsa på vattenbruk anser utskottet att strandskyddsreglerna behöver göras mer tillåtande.

Artskydd och naturvård

Artskydd och skogsbruk (bet. 2021/22: MJU24, rskr. 2021/22:296)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om artskydd och skogsbruk. Enligt utskottet bör regeringen

- utan tidsfördröjning dela upp fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet så att de strikta bestämmelserna för hotade arter inte omfattar alla vilda fåglar
- förtydliga att nationella fridlysta arter inte ska kunna avsevärt försvåra pågående markanvändning
- förtydliga att skogsägaren vid olika former av brukandeförbud ska erbjudas formellt skydd eller naturvårdsavtal
- tydligt reglera att staten har ansvar för att utreda förekomsten av arter.

Tillkännagivandet är enligt regeringens bedömning tillgodosett i den del som handlar om att de olika naturvårdsdirektiven ska regleras i separata bestämmelser i artskyddsförordningen.

Ålgräsängar (bet. 2021/22: MJU24, rskr. 2021/22:296)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om ålgräsängar. Utskottet anförde att samtidigt som det har utförts ett antal lovande pilotprojekt som uppvisar goda resultat vad gäller att återställa ålgräsängar och den lokala marina artrikedomen bör dessa insatser skalas upp och utföras i fler områden. Möjligheterna att förstärka insatserna för att anlägga och restaurera ålgräsängar längs kusterna bör därför ses över.

Redovisning av skyddad natur (prop. 2021/22:58, bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om beräkningsmetoder för skyddad natur vid rapportering till Europeiska miljöbyrån (EEA). Utskottet anförde att regeringen måste säkerställa att Sverige i än högre grad använder samma beräkningsmetoder för skyddad natur som övriga medlemsstater när det gäller rapporteringen till EEA, speciellt mot bakgrund av att både FN och EU ska höja ambitionerna i skyddet av natur.

Flexibla skyddsformer (prop. 2021/22:58, bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206)

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en regelbunden översyn av formellt skyddade områden med möjligheter till förändringar. Utskottet anförde att naturvärden kan vara tillfälliga, och det formella skyddet behöver därför omprövas med jämna mellanrum för att säkerställa att skyddet är ändamålsenligt, bygger på aktuella förutsättningar och motsvarar ett faktiskt behov av skydd. En regelbunden översyn ska kunna innebära att skydd ändras och i vissa fall även upphävs om det inte längre kan anses ändamålsenligt.

Utskottets överväganden

Utgångspunkter för arbetet med biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utgångspunkterna för dels det internationella, dels det nationella arbetet med biologisk mångfald.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (C), 3 (S), 4 (V, MP) och 5 (C) samt det särskilda yttrandet (MP).

Motionerna

Internationella konventioner och avtal

I kommittémotion 2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1 framförs vikten av att Sverige stärker och skalar upp det internationella samarbetet kring att bevara, restaurera och återställa den biologiska mångfalden regionalt och globalt. Enligt yrkande 2 bör Sverige ta en aktiv ledarroll inom EU samt konventionen om biologisk mångfald (The Convention on Biological Diversity, CBD) för att säkerställa ambitiösa ramverk och bindande, uppföljningsbara mål som samtidigt tar hänsyn till olika regioners och länders förutsättningar. I yrkande 6 föreslås det att Sverige tillsammans med andra länder ska arbeta för att utöka arealen skyddat hav utanför de territoriella gränserna.

Enligt partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 13 ska Sverige driva på för ett mycket starkt och ambitiöst globalt ramverk för biologisk mångfald, ett Parisavtal för naturen. Motionärerna framhåller vikten av att det nya ramverket för CBD ska bli just detta.

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 49 ska Sverige inte ingå internationella avtal som kan leda till att mer skog än i dag behöver vara undantagen från skogsbruk eller skyddas formellt. Sverige ska inte underteckna internationella dokument utan att ordentliga konsekvensanalyser för skogsbruket presenterats.

Övergripande om det nationella arbetet

Enligt kommittémotion 2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 42 är det strängare lagstiftning, fler styrmedel, breda lösningar och investeringar snarare än skattesänkningar som är vägen framåt för att klara de stora miljöproblemen.

Enligt partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 14 bör det i motsvarighet till klimathandlingsplanen antas ett nationellt ramverk för biologisk mångfald och naturskydd.

Enligt kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 13 ska uttolkningen och genomförandet av Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald hanteras i en parlamentarisk beredning. Motionärerna framhåller betydelsen av långsiktighet i politiken.

Enligt kommittémotion 2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 28 bör regeringen verka för att få på plats fler branschspecifika färdplaner för ökad biologisk mångfald. Ett flertal större bolag och branscher ligger redan i framkant och motionärerna anser att staten bör bejaka och stimulera denna utveckling utan att skapa nya hinder och betungande regelverk.

Kompletterande uppgifter

Internationella konventioner och avtal

Den globala konventionen om biologisk mångfald (Convention on Biological Diversity, CBD) trädde i kraft 1993. Över 190 länder, inklusive Sverige, har undertecknat konventionen som har tre huvudsyften:

1. bevarande av den biologiska mångfalden
2. hållbart nyttjande och hållbar användning av biodiversitetens beståndsdelar
3. en rättvis och jämlik fördelning av de fördelar som kommer av användningen av genetiska resurser.

Vid partsmötet 2010 antogs en plan för perioden 2011–2020. Planen innehåller 20 delmål, de s.k. Aichimålen, som handlar om att minska påverkan på och förbättra situationen för den biologiska mångfalden och att öka nyttan av ekosystemtjänster. De 20 delmålen har organiserats under fem strategiska mål som handlar om att

1. angripa de underliggande orsakerna till förlusten av biologisk mångfald genom att sprida kunskaper och värderingar och skapa rätt styrnings- och planeringsverktyg i samhället
2. reducera de faktorer som leder till att den biologiska mångfalden minskar och verka för en hållbar användning av olika naturresurser
3. förbättra den biologiska mångfalden genom att säkerställa ekosystem, arter och genetisk variation bl.a. genom att skydda landområden
4. öka nyttan av den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna bl.a. genom bevarande och restaurering av ekosystem
5. förbättra genomförandet av planen bl.a. genom ett brett deltagande.

Under ett antal år har länderna arbetat med att ta fram en ny strategisk plan, det s.k. post-2020-ramverket. På FN:s 15:e partsmöte COP 15 för CBD i december 2022 i Montréal i Kanada antogs ett nytt globalt ramverk för biologisk mångfald. Syftet med det nya ramverket är att bidra både till att vända den negativa trenden för biologisk mångfald och till att stoppa utrotningen av djur och växter.

Det nya ramverket innehåller totalt fyra globala tillståndsmål som ska uppnås till 2050 samt 23 åtgärds mål. Ett av målen handlar om att skydda 30 procent av jordens yta till havs och på land till 2030. Målen vänder sig också till de olika ekonomiska sektorerna, efterlyser ett hållbart nyttjande av naturresurser och uppmanar till en hållbar produktion och konsumtion. Ramverket innehåller även en uppföljningsmekanism som beskriver hur länder bör arbeta med och följa upp frågan på nationell nivå (beslut 15/6). Förutom målen i ramverket finns även beslut och planer på obligatoriska såväl som frivilliga indikatorer för att mäta genomförande av det nya ramverket (beslut 15/5), strategier för kapacitetsuppbyggande åtgärder och för finansiering m.m.

Det finns ytterligare konventioner och avtal som Sverige har förbundit sig att följa och som har beröringspunkter med biologisk mångfald och skogen, bl.a. världsarvskonventionen, våtmarkskonventionen (Ramsarkonventionen) och FN:s luftvårdskonvention.

Skogsstyrelsen stöder Regeringskansliet med saksäktis och svensk representation vid beredning och vid förhandlingar i frågor som handlar om skog inom EU. Myndigheten medverkar även tillsammans med departementet vid förberedelser av EU:s positioner inför internationella förhandlingar i olika skogligt baserade processer. Som exempel stöder Skogsstyrelsen Regeringskansliet i arbetet med CBD när det handlar om skoglig biologisk mångfald. Myndigheten deltar i den svenska delegationen vid konventionens partsmöten som hålls vart annat år samt i förberedande möten. Skogsstyrelsen stöder Regeringskansliet med saksäktis och deltagande även i olika möten som Internationella tropiska timmerorganisationen anordnar.

När det gäller skydd av djuphaven ryms de globala reglerna för användningen av haven i FN:s havsrättskonvention som antogs 1982. Konventionens miljöskyddsregler har ansetts vara otillräckliga och det har rått oenighet om vilka regler som gäller för de delar av havet och havsbotten som inte tillhör enskilda stater. Förhandlingar om ett avtal till skydd för biologisk mångfald i havsområden bortom nationell jurisdiktion har pågått under flera års tid.

Den 4 mars 2023 resulterade FN-förhandlingar i New York i en överenskommelse som skapar globala regler för att dels begränsa miljöpåverkan, dels inrätta marina skyddsområden i områden utanför nationell jurisdiktion. Avtalet består av regler för marina skyddsområden, miljökonsekvensbeskrivningar, marina genetiska resurser samt kapacitetsuppbyggnad och teknologiöverföring. Avtalet innebär bl.a. en process för att inrätta marina skyddade områden på internationellt vatten.

Övergripande om det nationella arbetet

Det nationella arbetet för biologisk mångfald är till stor del beroende av internationella konventioner och avtal samt EU-gemensamma regelverk.

Sverige undertecknade konventionen för biologisk mångfald (CBD) 1993. Sedan 2010 är konventionens mål införlivade i Sveriges miljömålsarbete som

består av ett generationsmål och 16 miljö kvalitetsmål som beslutats av riksdagen. Målen är styrande för allt miljöarbete som Sverige bedriver nationellt, inom EU och internationellt (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10: MJU25, rskr. 2009/10:377). Miljömålet Ett rikt växt- och djurliv är det mål som har störst fokus i arbetet med biologisk mångfald. Biologisk mångfald är dock en central del även i flera av de andra målen.

Regeringen beslutade 2010 om en parlamentariskt sammansatt beredning med uppdrag att lämna förslag till regeringen om hur miljö kvalitetsmålen och generationsmålet kan nås (dir. 2010:74). I augusti 2022 beslutade regeringen genom tilläggsdirektiv (dir. 2022:126) att ge beredningen i uppdrag att föreslå en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald. Strategin ska inbegripa etappmål, styrmedel och åtgärder som bidrar till Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald. Beredningen ska även kartlägga och beskriva synergier och målkonflikter i arbetet med att uppfylla Sveriges åtaganden och vid behov föreslå politiska avvägningar. Tilläggsuppdraget ska redovisas senast den 2 december 2024.

I januari 2023 presenterade Naturvårdsverket en fördjupad uppföljning av miljömålen (rapport 7088). Naturvårdsverket beskriver ett allvarligt läge och en negativ trend för den biologiska mångfalden i Sverige. Trenden har uppmärksamats såväl i tidigare utvärderingar inom miljömålssystemet som inom ramen för rapporteringen enligt art- och habitatdirektivet och den svenska rödlistan. Markanvändningen inom jord- och skogsbruket, som hyser mer än 75 procent av Sveriges rödlistade arter, är det som påverkar flest rödlistade arter i Sverige. Igenväxning och avverkning är de viktigaste negativa påverkansfaktorerna. Mot denna bakgrund framhåller myndigheten att kraftfulla insatser nu krävs för att hejda den pågående förlusten av biologisk mångfald i Sverige. Ett antal förslag på åtgärder presenteras, bl.a. följande:

- Inrätta samordnare på länsstyrelserna för att stötta lantbrukare att öka takten i åtgärdsarbetet för biologisk mångfald i odlingslandskapet. Det skulle förbättra effekten av de många olika ersättningar och insatser som redan finns på plats.
- Utöka de nationella ersättningarna till lantbrukare för restaurering och skötsel av ängs- och betesmark och andra värdefulla natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet
- Avskaffa återbesogningsplikten i skogsbyn för att ge bättre förutsättningar att skapa biologiskt rika brynmiljöer i övergångszonen mellan skog och odlingslandskap.
- Ge Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i samverkan med Tillväxtverket i uppdrag att utreda och föreslå styrmedel och åtgärder som skapar incitament för ett lönsamt förvaltande och brukande av skog, anpassat till den biologiska mångfalden, genom alternativa affärsmodeller.

Naturvårdsverkets rapport bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen har under de senaste åren tagit initiativ till utredningar i fråga om Sveriges arbete med att genomföra och leva upp till de åtaganden som följer av CBD. Naturvårdsverket redovisade i september 2020 ett uppdrag med syftet att samordna arbetet mellan myndigheter och bransch- och civilsamhällsorganisationer för att säkerställa ett aktivt deltagande i framtagandet av det nya ramverket för CBD (NV-05496-19). Naturvårdsverket redovisade sex förslag, bl.a. att myndigheten skulle få i uppdrag att också beskriva det fortsatta arbetet med att skapa delaktighet i genomförandet av det nya ramverket.

Naturvårdsverket fick därefter i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att redovisa hur ett aktivt deltagande från berörda samhällssektorer kan säkerställas vid genomförandet av det nya ramverket för CBD. Uppdraget redovisades i september 2021 (NV-00198-21) och bestod av följande två förslag på hur regeringen kan säkerställa ett aktivt deltagande från berörda samhällssektorer:

- att Naturvårdsverket får i uppgift att ta fram en samverkansplattform i syfte att samla, synliggöra och stödja privata och offentliga aktörers arbete när det gäller att bidra till genomförandet av CBD:s nya ramverk
- att Naturvårdsverket får ett uppdrag om att tillsammans med berörda myndigheter ta fram förslag på kompletterande indikatorer för de miljö-kvalitetsmål som rör biologisk mångfald.

Naturvårdsverkets förslag syftar till att samla, stödja och stärka aktörerna i deras arbete med att bidra till att genomföra konventionens ramverk. Förslagen bedöms leda till kunskapshöjning, inspiration och stöd i utvecklingsarbeten samt tydliggörande av åtgärder inom ramen för miljömålsarbetet. Utöver vad som föreslås åtar sig Naturvårdsverket att göra en kommunikationssatsning.

I 2022 års regleringsbrev fick Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett förslag till nationell strategi och handlingsplan kopplat till CBD, med utgångspunkt i det globala ramverket till 2030 som förväntades beslutas på partsmötet COP 15. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2023.

Utöver CBD beror det nationella arbetet för biologisk mångfald även på EU-gemensamma initiativ och regelverk. Våren 2020 presenterade kommissionen en strategi för biologisk mångfald till 2030 (COM(2020) 380). Strategin är en central del i den europeiska gröna given. Kommissionen framhåller att utarmningen av biologisk mångfald är resultatet av bl.a. en ohållbar resursanvändning, och därför är en omställning till en cirkulär ekonomi nödvändig. Strategin anger centrala åtaganden till 2030 då Europas biologiska mångfald ska vara på väg att återhämta sig till nytta för människor, planeten, klimatet och ekonomin.

Strategin beskriver också hur transformativa förändringar ska möjliggöras, genom ökad styrning, en intensifiering av genomförandet av EU-lagstiftning, en integrerad ansats som omfattar hela samhället med bl.a. investeringar, pris-

sättning och mätning av naturens värde samt förbättrad kunskap och utbildning. Därutöver åtar sig kommissionen att införa en ny europeisk styrningsram för biologisk mångfald.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att välmående och livskraftiga ekosystem är viktiga för människans livsmiljö, ger förutsättningar för hållbar livsmedelsproduktion, pollinering av växter, mat från haven och rent dricksvatten, bidrar till ett stabilare klimat och ger även förutsättningar för uttag av hållbar biomassa som alternativ till fossila produkter, material och energi. Därför behöver arbetet med att bevara och skydda värdefull natur och göra den tillgänglig för var och en fortsätta. Regeringen föreslog att ca 19 miljarder kronor skulle anvisas till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:FiU, rskr. 2022/23:46). Av medlen anvisade riksdagen ca 1,1 miljarder kronor till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur, ca 1,2 miljarder kronor till anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och miljö och ca 1,2 miljarder kronor till anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23: MJU1, rskr. 2022/23:97).

Som svar på fråga 2022/23:340 anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari den 22 februari 2023 bl.a. följande:

Sveriges klimat- och miljöpolitik ska vara ambitiös. Svensk konkurrenskraft ska värnas. Vi ska nå våra klimat- och miljömål. Välmående och livskraftiga ekosystem är viktiga för människans livsmiljö och ger förutsättningar för hållbar markanvändning, rent dricksvatten, pollinering och bidrar till ett stabilare klimat. Därför behöver arbetet med att bevara och skydda värdefull natur och göra den tillgänglig för var och en fortsätta. Allemansrätten ska värnas. Myndigheternas fördjupade utvärdering pekar på en bekymmersam utveckling och negativ trend i vår svenska miljö när det gäller arter och livsmiljöer. Vi behöver vända den trenden!

Regeringen avser att aktivt motverka artutrotningen både globalt och i Sverige genom bevarande av särskilt känsliga arter och naturmiljöer samt genom att främja ett hållbart jordbruk och en hållbar fiske- och skogsnäring som fortsatt skapar miljö- och klimatnytta. [...]

Regeringen anser att en stark ägande- och brukanderätt är grunden för att i ökad utsträckning kunna ta tillvara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö. Skyddet för äganderätten ska stärkas. En bärande del i frågan om stärkt äganderätt är att markägare ska få ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätt i den utsträckning som de har rätt till.

Specifikt i fråga om näringslivets arbete för biologisk mångfald publicerade Naturvårdsverket i mars 2022 en sammanställning av olika arbetssätt och metoder som kan tillämpas av olika typer av verksamheter inom olika branscher för att mäta och följa upp biologisk mångfald (rapport 7039). Sammanställningen inkluderar både hur företag kan främja sitt strategiska arbete med biologisk mångfald och hur de kan arbeta för att följa upp sin direkta och indirekta påverkan på den biologiska mångfalden. Syftet med kartläggningen är att bidra med kunskap och lärande exempel på hur företag kan utveckla uppföljningen och sitt strategiska arbete med biologisk mångfald

samt att synliggöra vilka hinder och framgångsfaktorer företagen ser i sitt arbete.

Resultaten visar att samtliga företag pekar på en komplexitet kring hur man ska mäta och följa upp påverkan på biologisk mångfald. Kartläggningen visar också på stora skillnader mellan företag som har direkt påverkan och företag med indirekt påverkan. Resultaten visar även på tydliga skillnader mellan företag av olika storlekar. Stora företag har mer resurser och etablerad hantering av komplexa frågeställningar. Mindre företag verkar vara i större behov av stötning och mer kunskaper på detta komplexa område, för att först komma till insikt om sin nuvarande påverkan och utifrån det vidta åtgärder.

Regeringsinitiativet Fossilfritt Sverige samlar ca 400 aktörer från näringsliv, kommuner, regioner och organisationer. Ett resultat av initiativet är att drygt 20 branscher har formulerat färdplaner för fossilfri konkurrenskraft som stakar ut vägen mot nollutsläpp 2045. Utöver att färdplanerna utgör underlag, syftar de också till att bidra till ökad samsyn och gemensamt engagemang och väntas på sikt leda till minskade utsläpp. Fossilfritt Sverige har också utvecklat ett antal strategier som visar hur utmaningarna kan hanteras men också hur omställningen kan drivas på och gynna den svenska konkurrenskraften på den internationella marknaden.

I april 2021 fick Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) i uppdrag att med stöd av Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Jordbruksverket, Boverket och Skogsstyrelsen ta fram underlag med analyser och förslag till styrmedel och andra åtgärder som bidrar till näringslivets klimatomställning. Förslagen skulle bidra till att de nationella och globala klimatmålen nås på ett långsiktigt hållbart och kostnadseffektivt sätt. Redovisningen av uppdraget skulle utgöra en del av underlaget till nästa klimatpolitiska handlingsplan enligt 5 § andra stycket 8 klimatlagen (2017:720) och omfatta åtgärder som bör genomföras under perioden 2023–2026. Myndigheterna skulle i genomförandet av uppdraget inom sina respektive ansvarsområden även föra dialog med, och beakta inspel, förslag och synpunkter från, andra berörda statliga myndigheter och berörda aktörer såsom kommuner och regioner, näringsliv och organisationer.

Uppdraget redovisades i september 2022 och har remissbehandlats. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Internationella konventioner och avtal

Sedan 1993 står Sverige bakom konventionen om biologisk mångfald (CBD) och därmed målsättningen om att biologisk mångfald ska bevaras och nyttjas hållbart samt att nyttan som uppstår vid användandet av genetiska resurser ska fördelas rättvist. Utskottet ser mycket positivt på att ett nytt ramverk till 2030 nu finns på plats och att ramverket innefattar mål som väntas bidra både till att vända den negativa trenden för biologisk mångfald och till att stoppa utrotningen av djur och växter. Utskottet vill särskilt framhålla att regeringen

och EU i förhandlingarna med stor framgång drev på för en uppföljningsmekanism som bidrar till att säkerställa att alla länder omsätter de globala målsättningarna i det nationella arbetet.

Utskottet ser även mycket positivt på att FN helt nyligen nått en överenskommelse som skapar globala regler för att dels begränsa miljöpåverkan, dels inrätta marina skyddsområden i områden utanför nationell jurisdiktion. Trots ett spänt läge i omvärlden visar dessa beslut att framsteg för vår gemensamma miljö och biologiska mångfald inte kan vänta.

Mot denna bakgrund bedömer utskottet att motionerna 2022/23:908 (C) yrkandena 1, 2 och 6 och 2022/23:2110 (MP) yrkande 13 i allt väsentligt är att betrakta som tillgodosedda. Motionsyrkandena avstyrks.

När det gäller internationella avtal med bäring på skoglig biologisk mångfald bedömer utskottet att det redan i dag finns en ordning och en ansvarsfördelning mellan berörda myndigheter som säkerställer analys, sakkexpertis och svensk representation vid beredning och vid förhandlingar. Utskottet avstyrker således även motion 2022/23:972 (SD) yrkande 49.

Övergripande om det nationella arbetet

Utskottet vill påminna om att det sedan ett antal år pågår ett arbete på central nivå för att säkerställa att Sverige genomför de åtaganden som följer av både internationella och EU-gemensamma åtaganden om skyddet för biologisk mångfald. Utskottet vill särskilt framhålla Miljömålsberedningens arbete med att ta fram en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald. Strategin ska inbegripa etappmål, styrmedel och åtgärder som bidrar till Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald. Utskottet vill också påminna om att Naturvårdsverket nyligen lämnat ett antal förslag på kraftfulla insatser för att hejda den pågående förlusten av biologisk mångfald i Sverige.

När det gäller näringslivets arbete för biologisk mångfald noterar utskottet att det även på denna punkt pågår viktigt arbete. Naturvårdsverket har haft i uppdrag att redovisa hur ett aktivt deltagande från berörda samhällssektorer kan säkerställas vid genomförandet av det nya ramverket för konventionen om biologisk mångfald. Därutöver har ansvariga myndigheter arbetat med att ta fram analyser och förslag till styrmedel och andra åtgärder som bidrar till näringslivets klimatomställning, vilket i sin tur utgör ett underlag inför den klimatpolitiska handlingsplan som ska presenteras senare i år.

Med hänvisning till det arbete som redan pågår bedömer utskottet att motionerna 2022/23:854 (C) yrkande 13, 2022/23:908 (C) yrkande 28, 2022/23:2073 (S) yrkande 42 och 2022/23:2110 (MP) yrkande 14 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Områdesskydd och åtgärder för att återställa livsmiljöer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nya siffersatta mål för områdesskydd, bildande av nya nationalparker och naturreservat, reglerna för biotopskyddsområden, uppföljning av skyddad natur samt skötsel och restaurering av livsmiljöer.

Jämför reservation 6 (V, MP), 7 (C), 8 (V), 9 (S), 10 (V), 11 (MP), 12 (C), 13 (SD), 14 (C), 15 (S), 16 (C) och 17 (MP).

Motionerna

Nya siffersatta mål för områdesskydd

Vad gäller siffersatta mål för skydd av natur föreslår Per Bolund m.fl. (MP) i partimotion 2022/23:2110 yrkande 3 att ett nationellt mål antas som innebär ett formellt skydd av 30 procent av våra landområden, hav och sötvatten, varav 10 procent strikt skydd. Utgångspunkten bör vara att skydda ett representativt urval av naturtyper och ekologiska funktioner.

I kommittémotion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 16 föreslås att det i Sverige antas en nationell målsättning om att 30 procent av skogsmarken långsiktigt ska skyddas. Detta mål bör uppnås genom att minst 20 procent av den produktiva skogsmarken skyddas. Den skyddade skogsmarken ska bestå av representativa och ekologiskt sammanhängande nätverk när det gäller naturtyper och geografisk utbredning.

När det gäller mål för skydd av marin miljö föreslås det i kommittémotion 2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 4 att Sverige ska arbeta för att skydda 30 procent av haven till 2030, varav 10 procent strikt skydd, under förutsättning att det inte kraftigt missgynnar småskaliga blå näringsverksamheter.

Nationalparker och naturreservat

När det gäller nationalparker föreslås det i kommittémotion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 18 att regeringen ger Naturvårdsverket i uppdrag att öka takten i bildandet av nya och utvidgade nationalparker. Motionärerna anser att utöver den plan som ansvarig myndighet har för hur fler nationalparker kan bildas och hur befintliga kan utvidgas behövs mer resurser så att fler nationalparker kan bildas snabbare.

På liknande sätt föreslås det i kommittémotion 2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 5 att regeringen ska skydda mer natur och inrätta fler nationalparker. För ett levande friluftsliv krävs tillgång till orörd natur och skyddade områden, och motionärerna framhåller betydelsen av ökade anslag och fortsatt ambitiöst arbete.

I kommittémotion 2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 40 anförs att förekomsten av sammanlänkade skyddade naturområden är avgörande för den biologiska mångfalden. Sverige ska arbeta för att värdefulla miljöer skyddas.

Specifikt i fråga om marint områdesskydd föreslås det i kommittémotion 2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 5 att fler marina skyddsområden eller reservat bildas längs de svenska kusterna. Skyddade områden stärker havens biologiska mångfald och ger skydd åt hotade arter.

Även enligt partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 32 krävs det åtgärder för att ge fler och större områden i Sveriges hav ett starkare skydd, med början i särskilt känsliga områden, så att ekosystemet får en chans att återhämta sig. Enligt yrkande 37 i samma motion bör regeringen uppmana EU att inrätta ett skyddat område i hela Östersjön med stöd i naturvårdsdirektiven.

Enligt motion 2022/23:365 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 2 ska regeringen vidta åtgärder för att göra Öresund till marint skyddsområde respektive biosfärområde. I motion 2022/23:759 av Jan Riise (MP) yrkande 1 framförs betydelsen av stora och sammanhängande marina skyddsområden. Enligt yrkande 2 bör Länsstyrelsen i Halland få i uppdrag att utarbeta en plan för att göra Laholmsbukten till marint skyddsområde.

Biotopskyddsområden

Enligt kommittémotion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 19 ska regeringen underlätta för åtgärder kring biotopskydd. Ett stelbent agerande kring biotopskyddet kan leda till att lantbruk läggs ned, vilket kan leda till att markerna växer igen och att biologisk mångfald förloras. Det bör bli lättare för lantbrukare att få dispens för att kunna fortsätta att driva sitt lantbruk.

Enligt kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 9 ska det vara möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer. Motionärerna anser att myndigheterna ska kunna erbjuda markägare olika verktyg för att hitta en lämplig skyddsåtgärd.

Enligt motion 2022/23:329 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 1 bör regeringen avskaffa biotopskyddet för temporära stenhögar. Motionärerna anför att dagens regelverk är orimligt och inte går i linje med arbetet för en stärkt livsmedelsproduktion eller förenklad byråkrati för företagare.

Likaså enligt motion 2022/23:1966 av Sten Bergheden (M) bör reglerna för äldre stenvägar och odlingsrösen ses över för att underlätta för lantbruket. Samma motionär föreslår i motion 2022/23:1862 att regeringen dessutom överväger att se över biotopskyddet i sin helhet.

Uppföljning av skyddad natur

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 36 ska utvecklingen i skyddade skogar och skogar undantagna från brukande följas löpande. Det behövs system och rutiner för att avregistrera områden som inte längre effektivt fyller sin funktion.

I kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 16 framhålls betydelsen av att ett dynamiskt naturskydd säkerställs och att tidigare beslut om skydd av värdefulla miljöer och ekosystem kan utvärderas och omprövas eller förändras.

I kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 18 framhålls att områden med mycket stora naturvärden ska skyddas men att kommunerna i högre utsträckning än i dag ska kunna ändra gränser för, eller ompröva, kommunalt instiftade naturreservat.

I motion 2022/23:1866 av Sten Bergheden (M) föreslås det att regeringen ska utvärdera Sveriges naturreservat i syfte att se över om skogsmark inom reservaten som inte uppfyller bevarandekriterierna för skyddsvärd mark i stället bör återgå till att vara skogsproducerande mark.

I motion 2022/23:213 av Mikael Larsson (C) yrkande 1 framhålls vikten av uppdaterade skötselplaner och att länsstyrelserna kan redovisa kostnader för skötsel av reservaten. Dessutom bör regeringen analysera och utreda uppgifterna om skydd av natur i Sverige så att de stämmer överens med verkligheten (yrkande 2).

Skötsel och restaurering av naturmiljöer

I partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 28 i denna del framhålls vikten av att det i linje med kommissionens förslag till restaureringsförordning sker omfattande satsningar på skötsel av värdefull natur och skyddade områden samt på återskapande av förstörda naturvärden. I samma motion yrkande 38 föreslås att regeringen gör en omfattande satsning på att återskapa kusternas och utsjöns skadade ekosystem för ekologisk funktionalitet och ökad kolinlagring. I yrkande 48 uppmanas regeringen att även vidta åtgärder för att skydda ekosystemen i fritt strömmande vatten, dammar och vid vandringshinder genom att stödja länsstyrelsernas arbete med områden som ligger utanför den nationella planen.

I kommittémotion 2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 27 i denna del framhålls betydelsen av att regeringen vidtar åtgärder för att säkra den biologiska mångfalden i åar och älvar.

I kommittémotion 2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 3 föreslås det att regeringen ser över hur mer land och hav och övriga vattendrag kan restaureras och återförvildas på ett kostnadseffektivt samt för markägaren rättvist och gynnsamt sätt. I samma motion yrkande 8 föreslås det att regeringen under 2023 förstärker insatserna för att anlägga och restaurera ålgräsängar längs kusterna för att öka havets biologiska mångfald och kolinlagring. I motionens yrkande 13 föreslås det att regeringen utökar arbetet för den

biologiska mångfalden i Sverige genom metoder och styrmedel som utgår från den enskilda markägaren. En markägare som vill anlägga en våtmark eller en damm ska exempelvis enkelt kunna ansöka och kunna beviljas stöd för det.

I kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 15 framhålls betydelsen av att det finns tillräckligt med resurser för att förvalta och utveckla naturvärden i skyddad skog där det finns behov.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Nya siffersatta mål för områdesskydd

År 2014 beslutade regeringen om ett etappmål om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden: minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden skulle senast 2020 bidra till att nå nationella och internationella mål för biologisk mångfald (M2014/593/Nm). Detta skulle ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Bevarandet skulle ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår. Hela etappmålet uppnåddes emellertid inte inom utsatt tid, och Naturvårdsverket bedömer inte heller att målet nås inom den närmaste tiden.

Vid utgången av 2020 var 15 procent av Sveriges land- och sötvattensyta skyddad enligt någon av de permanenta skyddsformerna nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden och Natura 2000-områden. Vid samma tid bestod 15 procent av Sveriges totala havsyta, inklusive den ekonomiska zonen, av skyddade marina miljöer. Andelen skyddade marina miljöer varierar mellan olika delar av Sverige: I Västerhavet är 32 procent av havsytan skyddad, i Östersjön 16 procent och i Bottniska viken 5 procent. I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att arealen marint områdesskydd ökade med ca 6 500 hektar under 2021. Fem nya marina naturreservat tillkom och fiskeregleringar infördes i ett trettiotal av Sveriges drygt 300 marina skyddade områden.

Som redovisats ovan presenterade kommissionen våren 2020 en strategi för biologisk mångfald till 2030 (COM(2020) 380). Strategin beskriver mål och åtgärder för att skydda och återställa naturen i unionen genom att utvidga nätverket av skyddade områden och utarbeta en plan för återställande av natur och restaurering av ekosystem på land och i havet. Centrala åtaganden för naturskydd till 2030 inkluderar

- att rättsligt skydda minst 30 procent av EU:s landyta och 30 procent av havsområdet och integrera ekologiska korridorer som en del av det trans-europeiska nätverket; fokus bör ligga på områden med mycket högt värde eller mycket hög potential för biologisk mångfald
- att strikt skydda minst 30 procent av EU:s skyddade areal

- att effektivt förvalta alla skyddade områden genom att definiera tydliga bevarandemål och bevarandeåtgärder för vart och ett av dem och övervaka dem på lämpligt sätt.

Regeringen har efter överläggning med riksdagen ställt sig bakom strategin.

Den 16 oktober 2020 godkände rådet slutsatser om strategin (11829/20). Rådet ställde sig bakom målen i strategin och målen om skydd och återställande av natur. Rådet välkomnade målet att skapa ett sammanhängande nätverk av väl förvaltade skyddade områden och att skydda minst 30 procent av EU:s landyta och 30 procent av dess havsområden. Rådet betonade att detta är ett mål som ska uppnås gemensamt av medlemsländerna där varje medlemsland deltar i den gemensamma insatsen samtidigt som hänsyn tas till nationella förhållanden.

Som svar på fråga 2022/23:340 anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari den 22 februari 2023 bl.a. följande:

EU:s biodiversitetsstrategi har pekat ut riktningen för unionens samlade arbete att bevara biologisk mångfald. Jag välkomnar också det nya globala ramverket för den biologiska mångfalden som beslutades på COP15 i Kanada. Ramverket innehåller tydliga globala målsättningar om att till 2030 ska 30 procent av områden på land och till havs skyddas och 30 procent av skadade ekosystem restaureras. Beslutet innebär också att alla länder har åtagit sig att förverkliga uppsatta mål och löften. Nu behöver vi analysera den globala avsiktsförklaringen från partsmötet och vad Sverige kan bidra med.

Specifikt i fråga om marint områdesskydd fick Miljömålsberedningen 2018 i uppdrag att ta fram en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser (dir. 2018:44). I betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83) föreslår beredningen bl.a. att regeringen ska besluta om ett nytt etappmål för skydd av marina områden och andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder. Målet innebär att det marina områdesskyddet ska utformas enligt följande till 2030:

- Minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt skydd eller andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder.
- Minst 10 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara strikt skyddade.
- De skyddade områdena ska bilda ett representativt, ekologiskt sammanhängande samt funktionellt nätverk, nationellt och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Nationalparker och naturreservat

När det gäller nationalparker följer utgångspunkterna för arbetet med urval och inrättande av sådana områden av 7 kap. 2 § miljöbalken, internationella kriterier och en systematisk grundprincip för fördelning av nationalparker i ett

nät över landet. Tillsammans bidrar dessa utgångspunkter till en uppsättning kriterier för nationalparker i Sverige.

År 2008 presenterade Naturvårdsverket en ny långsiktig plan med förslag till nya och utvidgade nationalparker. Planen är utgångspunkten för arbetet med att bilda nationalparker och grundar sig på relativt omfattande analyser av hur olika nya nationalparker skulle komplettera befintliga nationalparker genom bl.a. representation av viktiga landskaps- och naturtyper. I planen ingår 13 nya områden och utvidgning av 7 områden. Två nya nationalparker har hittills bildats, Kosterhavet (2009) och Åsnen (2018). Därtill är fyra utvidgningar genomförda för Skuleskogen (2009), Hamra (2011), Tiveden (2017) och Björmlandet (2017). Sverige har därmed 30 nationalparker. Förutom naturupplevelser bidrar nationalparkerna till det lokala näringslivet; nationalparkerna hade drygt 3,1 miljoner besök under 2020.

I proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (skogspropositionen) gör regeringen bedömningen att takten i arbetet med att bilda nya och utvidgade nationalparker enligt nationalparksplanen bör öka, bl.a. för att skydda värdefull natur och bidra till förbättrade förutsättningar för friluftsliv och landsbygdsutveckling över hela landet. I sin beredning av propositionen anförde utskottet att det i likhet med regeringen anser att takten i arbetet med att bilda nya och utvidgade nationalparker enligt nationalparksplanen behöver öka. Utskottet framhöll att nationalparker har mycket stor betydelse för bevarandet av biologisk mångfald och även för bedrivandet av friluftsliv och turism (prop. 2021/23:58, bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206).

Till följd av skogspropositionen fick Naturvårdsverket i juni 2022 i uppdrag att öka takten i arbetet med att ta fram förslag till nya och utvidgade nationalparker (M2022/01239). Myndigheten ska inom ramen för uppdraget genomföra förberedande arbete för att det senare ska vara möjligt att föreslå bildande av nationalparker av delar av Sveaskog Förvaltnings AB:s ekoparker som har höga naturvärden och som är lämpliga för att gynna lokalsamhället och främja hållbar turism. I arbetet ska den kunskap och erfarenhet som finns inom Skogsstyrelsen tas tillvara och den lokala delaktigheten samt samverkan med kommuner, organisationer, rättighetshavare och lokalbefolkning ska särskilt beaktas. Naturvårdsverket ska också analysera hinder för och möjligheter till hållbar naturturism i nationalparker och andra formellt skyddade områden och ge förslag på hur denna verksamhet kan främjas. Analys och förslag ska redovisas till regeringen under 2023.

Naturresevat bildas enligt 7 kap. 4–8 §§ miljöbalken efter beslut av länsstyrelsen eller kommunen. Syftet med naturresevat är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet (7 kap. 4 §). Naturresevat består ofta av sammanhängande värdefull natur där naturskog, vattendrag, marina miljöer, öppna kulturlandskap och myrar kan ingå. Resevat är den vanligaste skyddsformen i Sverige och utgör ca 85 procent av den totala ytan som är skyddad med stöd

av miljöbalken. Enligt data från Statistiska centralbyrån (SCB) ökade antalet naturreservat under 2021 med 101 områden och totalt ökade ytan av reservat med ca 30 600 hektar. Drygt hälften av den nya arealen naturreservat utgörs av skogsmark, 21 procent av havsområden och 15 procent av våtmarker. Vid årsskiftet 2021/22 var det totala antalet naturreservat i Sverige drygt 5 300 stycken; knappt 4 900 var statliga naturreservat och övriga kommunala. Den totala arealen för Sveriges alla naturreservat uppgår därmed till drygt 5 miljoner hektar.

I skogspropositionen anges inriktningen för svensk skogspolitik. För att stärka ägande- och brukanderätten och erbjuda skogsägare alternativ när värdefull skog skyddas föreslogs nya ersättningsmarker och ett utökat markförsäljningsprogram från Sveaskog. Regeringen bedömde att ett förslag till nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen bör tas fram. Målets fokus bör ligga på ökad tillväxt i biomassa genom förbättrad skogsskötsel samtidigt som klimatanpassning och den biologiska mångfalden ökar. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2021/22:58, bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206–207).

Naturvårdsverket fick i juni 2022 i uppdrag att arbeta för att värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog, på fastigheter som ägs av Statens fastighetsverk och Sveaskog AB, får ett långsiktigt formellt skydd. I uppdraget ingår att avgränsa de områden som ska få ett formellt skydd så att deras naturvärden bevaras och de kan förvaltas långsiktigt, samt även i övrigt får ändamålsenliga gränser. Naturvårdsverket ska i sin årliga redovisning av arbetet med naturvård och biologisk mångfald redovisa hur arbetet med uppdraget har genomförts.

Biotopskyddsområde

Biotopskyddsområde är en skyddsform som regleras i främst 7 kap. 11 § miljöbalken och förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och används för små mark- och vattenområden, t.ex. småvatten och stenmurar i jordbruksmark, s.k. biotoper. Syftet med att skydda sådana biotoper är att långsiktigt bevara och utveckla naturmiljöer som har särskilt stora värden för djur- och växtarter. Det kan handla om biotoper som innehåller för arter viktiga strukturer och funktioner, eller som utgör tillflyktsorter, restbiotoper och spridningskorridorer i ett i övrigt ensartat eller fragmenterat landskap.

Biotopskyddsområden skiljer sig från t.ex. naturreservat genom att det är ett antal namngivna biotop typer som får skyddas som biotopskyddsområde.

Det finns två olika former av biotopskyddsområden. Den ena innebär ett generellt skydd för sju biotop typer, t.ex. alléer och odlingsrösen, vilka i de flesta fall finns i jordbrukslandskapet och har minskat starkt till följd av effektiv markanvändning. De kvarvarande biotoperna utgör värdefulla livsmiljöer för växt- och djurarter i ett i övrigt påverkat landskap.

Den andra formen av biotopskyddsområde utgörs av biotoper som länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller en kommun får besluta ska utgöra ett biotopskyddsområde. Beslutet gäller för det enskilda området, t.ex. en äng med många djur- och växtarter. Dessa värdefulla biotoper finns såväl i skogs- och jordbrukslandskapet som i sjöar och vattendrag, vid kuster och i hav.

En utgångspunkt och begränsning i tillämpningen av bestämmelserna om biotopskyddsområden är att de ska utgöras av små mark- och vattenområden. Ytterligare en utgångspunkt är att genomförandet av skydd för ett område ska innebära ett minimum av administrativt arbete genom att få administrativa krav är kopplade till skyddsformen. Till skillnad från vad som gäller för t.ex. naturreservat finns det inte krav på föreskrifter för sakägare eller skötselplan för biotopskyddsområden.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) bedömer regeringen att tillståndet för den biologiska mångfalden i odlingslandskapet är en utmaning för att kunna nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Bland annat restaurering av ängs- och betesmarker, en konnektivitet med variationsrika inslag av småbiotoper och andra livsmiljöer kan bidra till en gynnsam utveckling för de arter som är knutna till odlingslandskapet. Under 2021 bildade Skogsstyrelsen 118 nya biotopskyddsområden.

I skogspropositionen (prop. 2021/22:58) bedömde regeringen att den formella skyddsformen biotopskyddsområden bör ses över i syfte att göra den mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv.

I juni 2022 fick Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att tillsammans utreda och lämna förslag på ändringar av den formella skyddsformen biotopskyddsområden (M2022/01190). I enlighet med vad som framhölls i skogspropositionen är syftet att göra skyddsformen mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv, bl.a. i fråga om huruvida det ska vara möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer. I uppdraget ingår även att utreda mer flexibla skydds- och ersättningsformer särskilt anpassade för det fjällnära området som kan vara attraktiva för markägare, t.ex. större biotopskyddsområden eller avtal för anpassat brukande. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2023.

Uppföljning av skyddad natur

När det gäller uppföljning av skyddad natur tog Naturvårdsverket 2010 fram riktlinjer för hur uppföljningen bör planeras och genomföras (rapport 6379). Riktlinjerna uppdateras vid behov. Naturvårdsverket framhåller att uppföljning i skyddade områden ska alltid vara kopplad till syftet med skyddet, vilket kräver att syftet preciseras i bevarandemålen för naturtyper, arter och friluftsliv. Information om hur de skyddade områdena sköts används för att utvärdera områdesskyddets bidrag till miljökvalitetsmålen och andra politiska mål, t.ex. hur effektivt de skyddade områdena bidrar till att bevara biologisk mångfald.

Naturvårdsverket gör nationella sammanställningar av uppföljningarna i de skyddade områdena.

När det gäller uppföljning av marina skyddade områden har Havs- och vattenmyndigheten haft i uppdrag att fram en handlingsplan för ett effektivt förvaltat, ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av formellt skyddade marina områden. Analysen av det befintliga nätverket av marina skyddade områden visade bl.a. att de marina skyddade områdena är ojämnt fördelade och har en ojämn representativitet. Med grund i analysen utvecklades under 2016 en handlingsplan för marint områdesskydd. Planen omfattar fem åtgärdsområden, bl.a. etablering av ett nationellt ramverk med tydliga processer, definitioner och begrepp som ett stöd för att planera, genomföra och följa upp områdesskydd. Sedan 2016 har framsteg gjorts inom alla fem områden; bl.a. tog myndigheten 2021 fram ett ramverk för marint områdesskydd (rapport 2021:12).

Regeringen gav i februari 2021 Naturvårdsverket i uppdrag att genomföra en jämförande studie av sättet att redovisa skyddad natur (land och sötvatten) i internationella sammanhang till Europeiska miljöbyrån (EEA). I uppdraget ingick även att, om möjligt, ta fram förslag på hur Sverige kan redovisa skyddsformerna enligt Internationella naturvårdsunionens (IUCN) kriterier på ett sätt som blir mer jämförbart med andra länders redovisningar. Uppdraget redovisades i juni 2021 (NV-01318-21).

I samband med utskottets behandling av skogspropositionen riktades ett tillkännagivande till regeringen om beräkningsmetoder för skyddad natur vid rapporteringen till EEA (prop. 2021/22:58, bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206–207). Utskottet framhöll att regeringen måste säkerställa att Sverige i än högre grad använder samma beräkningsmetoder för skyddad natur som övriga medlemsstater när det gäller rapporteringen till EEA, speciellt mot bakgrund av att både FN och EU ska höja ambitionerna i skyddet av natur.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1, utg.omr. 20) redovisar regeringen att Naturvårdsverkets ovan nämnda översyn har resulterat i en ökning av vilka instrument för skydd och bevarande av natur som Sverige redovisar internationellt. I 2022 års redovisning ingår nu även bl.a. naturvårdsavtal enligt jordabalken, samtliga Natura 2000-områden och frivilliga avsättningar med naturvårdsmål som ingår i skogsbolaget SCA:s mångfaldsparker. Förändringen innebär att Sverige i 2022 års rapportering redovisar mer än 200 000 hektar ytterligare än i tidigare redovisningar. Vidare har Naturvårdsverket tagit fram metodstöd för klimat- och sårbarhetsanalys av skyddade områden. Myndigheten arbetar med att beakta klimatförändringarnas effekter på skyddade områden och vid beslut om nya områdesskydd.

Till följd av skogspropositionen gav regeringen i juni 2022 Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att utveckla digitala geografiska kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden i skog som komplement till fältinventeringar. Underlagen bör identifiera objektiva förhållanden i naturen, inklusive kulturmiljöer, som kan vara av betydelse för bl.a. arbetet med biologisk mångfald. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2027.

När det gäller flexibelt områdesskydd framgår det av förarbetena till miljöbalken att avsikten med ett beslut om att inrätta naturreservat ska vara att skapa ett definitivt skydd och att avsteg från skyddet endast ska kunna göras undantagsvis och normalt inte för exploateringsföretag (prop. 1997/98:45, s. 315). En länsstyrelse eller kommun får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken helt eller delvis upphäva ett beslut om att inrätta ett naturreservat som den har meddelat om det finns synnerliga skäl. Sådana beslut får endast fattas om intrånget i naturvärdet kompenseras i skäligen utsträckning på naturreservatet eller på något annat område (7 kap. 7 § miljöbalken). Innan det tas beslut av någon vikt bör Naturvårdsverket få yttra sig, och samråd ska regelmässigt äga rum mellan länsstyrelsen och kommunen när frågan om undantag kommer upp. För att kravet på synnerliga skäl ska vara uppfyllt krävs t.ex. att en väsentlig ändring har skett av området eller att en detaljplan eller områdesbestämmelser väsentligt har förändrat förutsättningarna för det skyddade området. Det saknas alltså stöd för att revidera eller ändra ett gällande beslut enligt 7 kap. 4–6 §§ miljöbalken med mindre än att också gällande beslut i motsvarande delar upphävs.

I riksdagens behandling av skogspropositionen riktades ett tillkännagivande till regeringen om flexibla skyddsformer. Utskottet anförde att en regelbunden översyn av formellt skyddade områden behöver genomföras med möjligheter till förändringar om skyddet inte längre är ändamålsenligt. Naturvärden kan vara tillfälliga och det formella skyddet behöver därför omprövas med jämna mellanrum för att säkerställa att skyddet är ändamålsenligt, bygger på aktuella förutsättningar och motsvarar ett faktiskt behov av skydd. Enligt utskottet ska en regelbunden översyn kunna innebära att skydd ändras och i vissa fall även upphävs om det inte längre kan anses ändamålsenligt (prop. 2021/22:58, bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206–207).

Som redovisas ovan fick Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i juni 2022 i uppdrag att tillsammans utreda och föreslå ändringar av den formella skyddsformen biotopskyddsområden (M2022/01190 och N2022/01472). Syftet är att göra skyddsformen mer flexibel. I uppdraget ingår även att utreda mer flexibla skydds- och ersättningsformer särskilt anpassade för det fjällnära området som kan vara attraktiva för markägare. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2023.

Skötsel och restaurering av livsmiljöer

När det gäller skötsel av skyddad natur har Naturvårdsverket det centrala ansvaret för skyddet av naturområden och disponerar anslagen för skydd och skötsel av värdefull natur som används för markägarersättningar, skötsel av skyddade områden m.m.

En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat. Skötselplanen beskriver de åtgärder som behöver vidtas i området för att syftet med naturreservatet ska kunna tillgodoses, och som får vidtas av förvaltaren inom ramen för förvaltarens befogenheter och ansvar. Naturvårdsverket

presenterade 2018 en vägledning om förvaltning av skyddad natur (rapport 6838). Vägledningen omfattar förvaltning av såväl formella skyddsformer som andra former av områdesskydd. Syftet med vägledningen är att underlätta och stärka förvaltningen av skyddad natur.

När det gäller förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden har Naturvårdsverket tagit fram en samlad vägledning för hela nätverket av skyddade områden (rapport 6561). Vägledningen omfattar val av förvaltningsinriktning i olika typer av områden, de åtgärder som var viktigast att genomföra under perioden 2013–2020 för att naturvärdena skulle bevaras och utvecklas samt riktlinjer för ett kunskapsbaserat arbetssätt med stor hänsyn och bra resultat. Vägledningen kompletterar Nationell strategi för formellt skydd av skog.

Stora delar av anslagen för skydd av och åtgärder för värdefull natur går till naturum, friluftsliv, grön infrastruktur, det statliga ledsystemet i fjällen, åtgärder för hotade arter, skötsel av nationalparker och naturreservat och ersättning till markägare vid nya naturreservat. I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att satsningar på skydd av och åtgärder för värdefull natur har bidragit positivt till måluppfyllelsen av miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Trenden för utvecklingen i miljön bedöms dock på kort sikt vara negativ; den årliga förlusten av värdefulla skogar är större än den skogsareal som ges ett formellt skydd. Många av insatserna kräver tid för att ge full utväxling i miljön och minska negativa effekter. Skyddsvärda skogar fortsätter att avverkas, vilket försämrar den ekologiska funktionaliteten, och en hög andel skogliga naturtyper och skogslevande arter har en ogynnsam bevarandestatus. Under 2021 genomförde Skogsstyrelsen mer naturvårdande skötsel än tidigare år, men det akuta skötselbehovet har ändå ökat ytterligare. Under 2021 publicerade myndigheten en slutrapport om omfattningen av skötselbehoven (rapport 2021/5). Av rapporten framgår att ca 60 procent av områdesskydden har behov av naturvårdande skötsel. Merparten av skötseln behöver genomföras inom tio år, och för drygt hälften av områdena med skötselbehov behövs akuta åtgärder, dvs. redan inom fem år. Störst behov finns i södra Sverige.

För 2023 föreslog regeringen att riksdagen skulle anvisa 1 146 miljoner kronor till anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur och att 1 050 miljoner kronor skulle anvisas till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur. Av medlen riktas 200 miljoner kronor åt att finansiera återvätning av våtmarker. Riksdagen biföll regeringens förslag (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:MJU1, rskr. 2022/23:97).

Den 30 januari 2023 hade Naturvårdsverket fördelat medlen för värdefull natur till landets 21 länsstyrelser. Enligt Naturvårdsverket får de minskade anslagsnivåerna stora konsekvenser för arbetet med naturvård och biologisk mångfald. Konsekvenserna uppstår framför allt i det regionala arbetet med skötselinsatser i skyddade områden och arbetet med skydd av värdefull natur, framför allt skog, kommer därför att gå långsammare än under tidigare år. Det blir enligt Naturvårdsverket betydligt färre skötselinsatser i skyddade områden

och färre åtgärder för bevarande av hotade arter. Även det frivilliga skyddet av värdefull natur påverkas genom att många markägare som har visat intresse för att skydda värdefulla miljöer, inklusive de som äger fjällnaturskogar, får vänta på ersättning.

Som svar på interpellation 2022/23:183 anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari den 17 februari 2023 bl.a. följande:

Vår miljöpolitik utgår från förvaltarskapstanken och strävar efter att hitta kostnadseffektiva åtgärder. Vi ser att miljöfrågan behöver vara en integrerad del av andra politikområden och sektorer, och i linje med det ser vi att det är i samklang med olika aktörer som nyttjar vår skog och vår mark som vi kan utföra detta arbete på klokaste möjliga sätt och nyttja alla de olika stöd och följa de riktlinjer som finns för att exempelvis inrätta formellt skydd med frivillighet som grund.

Statens arbete med att skydda vår natur ska genomföras med respekt för äganderätten och i dialog med berörda. Vi anser att det är angeläget att myndigheter anstränger sig för att ha en god dialog med exempelvis markägare för att processen vid skydd av vår natur ska bli så bra som möjligt. [...] Budgeten är stram. Vi står inför en situation med inflation på historiskt höga nivåer, energikris och krig i Europa, och därför har regeringen lagt fram en stram budget. Naturvårdsverket och länsstyrelserna jobbar så skyndsamt det bara går med de befintliga medlen.

Den 17 april 2023 presenterade regeringen sin vårändringsbudget (prop. 2022/23:99). Inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård föreslår regeringen att anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ökas med 40 miljoner kronor. Anslaget används bl.a. för utgifter för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer. Regeringen föreslår en ökning för att skogsägare som frivilligt valt att skydda sin skog snabbare ska få ersättning.

När det gäller restaurering av livsmiljöer innehåller EU:s strategi för biologisk mångfald (COM(2020) 380) mål och åtgärder för att skydda och återställa naturen i unionen, bl.a. genom att utarbeta en plan för återställande av natur och restaurering av ekosystem på land och i havet. Strategin anger centrala åtaganden till 2030 då Europas biologiska mångfald ska vara på väg att återhämta sig till nytta för människor, planeten, klimatet och ekonomin. Kommissionen aviserar högre ambitioner när det gäller återställande av natur, för att vända förlusten av biologisk mångfald. Kommissionen har även aviserat ett kommande förslag om rättsligt bindande EU-mål för återställande av natur för att restaurera förstörda ekosystem, framförallt de som har högst potential att fånga in och lagra koldioxid och förhindra och minska effekterna av naturkatastrofer. Kommissionen kommer att begära av medlemsstaterna att de före 2030 säkerställer att det inte sker någon försämring i bevarandetrender och bevarandestatus för någon av de livsmiljöer och arter som är skyddade enligt naturvårdsdirektiven¹. Medlemsstaterna ska enligt strategin säkerställa att minst 30 procent av alla arter och livsmiljöer som för närvarande inte har

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar respektive rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

gynnsam status kommer upp till den kategorin eller uppvisar en starkt positiv utveckling.

I fråga om livsmiljöer i jordbrukslandskapet anser kommissionen att det är nödvändigt att få tillbaka minst 10 procent jordbruksareal med landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald, bl.a. buffertzoner, mark i roterande eller fast träda, häckar, improduktiv träd- och buskmark, terrassmurar och dammar.

I fråga om marina och limniska ekosystem anser kommissionen att negativa effekter på känsliga arter och livsmiljöer, inklusive havsbotten, till följd av fiske och utvinningssverksamhet ska minskas väsentligt för att uppnå god miljöstatus. Det krävs större ansträngningar för att restaurera ekosystem med sötvatten och vattendragens naturliga funktioner: Minst 25 000 kilometer av vattendragssträckor ska återställas till fritt strömmande vattendrag före 2030.

I juni 2022 presenterade kommissionen ett förslag till ny förordning för restaurering av natur inom EU (COM(2022) 304). Förordningen kopplar till och ska fungera i synergi med bl.a. EU:s strategi för biologisk mångfald. Förslagets övergripande syfte är att bidra till en kontinuerlig, långsiktig och varaktig återhämtning av biologiskt rik och motståndskraftig natur i hela unionens land- och havsområden. Det ska ske genom restaurering av ekosystem, livsmiljöer och arter (artikel 1). Av artikel 1 framgår också att förordningen ska skapa ett ramverk inom vilket medlemsstaterna så snart som möjligt ska vidta restaureringsåtgärder som sammantaget senast 2030 ska omfatta minst 20 procent av unionens land- och havsområden och senast 2050 alla ekosystem som behöver återställas.

Tillvägagångssättet för det ramverk som beskrivs i artikel 1 är att särskilt fokusera på de livsmiljötyper (habitat) som skyddas enligt bilaga 1 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, (art- och habitatdirektivet), eftersom det finns tillräckliga underlagsdata för att kunna sätta mål för dem. Förslaget anger konkreta och tidssatta krav på genomförande av åtgärder kopplade till art- och habitatdirektivet grupperade efter ekosystemtyper (våtmarker, skog, sötvatten etc.). Kraven framgår av artikel 4 och 5 och innebär bindande och kvantifierade mål för återställande och restaurering till 2030, 2040 och 2050. I artikel 4 fastställs mål för återställande av ekosystem på land, längs kust och i sötvatten, och i artikel 5 fastställs mål för återställande av marina ekosystem (som även omfattar andra marina livsmiljöer än de som omfattas av art- och habitatdirektivet). De bindande målen gäller både att återställa och restaurera miljöer där statusen inte är god och att återskapa livsmiljötyper i de fall arealen är otillräcklig jämfört med referensvärden.

Målen omfattar dessutom återställande av arters livsmiljöer, om det finns behov utöver de åtgärder som genomförs i livsmiljötyperna. Eftersom restaureringsarbetet är starkt knutet till att naturmiljöer inte heller ska förlora värden, anges i både artikel 4 och 5 också skyldigheter att se till att ekosystemens tillstånd inte försämras före eller efter återställandet, med vissa undantag.

Särskilt i fråga om ekosystem i vattendrag såsom åar och älvar ställs det i artikel 7 krav på medlemsstaterna att inventera barriärer i vattendrag samt identifiera och avlägsna de barriärer som behöver avlägsnas för att nå målen i artikel 4. Detta syftar till att bidra till vattendragens naturliga konnektivitet och till målet från EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 om att ha 25 000 kilometer fritt flödande vattendrag totalt inom EU. Kraven syftar också till att bidra till att restaurera vattendragsarealer och svämplan. Därutöver innehåller förslaget mål för restaurering av jordbruks- och skogsmark och pollinatörer. Enligt artikel 11 och 12 ska medlemsstaterna ta fram nationella restaureringsplaner inom två år från ikraftträdandet av förordningen.

Av den ståndpunkt om ny restaureringsförordning som regeringen och utskottet överlade om den 15 december 2022 (§ 3 prot. 2022/23:18) framgår bl.a. följande:

Det finns ett ökat behov av en kontinuerlig, långsiktig och uthållig återhämtning av biologisk mångfald och motståndskraftig natur inom unionens land- och havsområden genom restaurering av ekosystem, livsmiljöer och arter. [...] Genom att restaurera skadade ekosystem stärks människors välbefinnande samtidigt som viktiga bidrag till bl.a. klimatomställningen möjliggörs. Regeringen bedömer att delar av förslaget innebär betydande utmaningar. I flera fall kan det behövas mer tid än vad som föreslås för att vidta nödvändiga åtgärder. Andra delar bedöms bli svåra att nå oberoende av tidsaspekten. Regeringen kommer därför verka för att utformningen av kraven blir rimliga för svensk del samtidigt som behoven av restaurering av ekosystem, livsmiljöer och arter möts på EU-nivå och därmed det uppsatta syftet med lagstiftningen. Detta betyder att vissa mål i förordningen kan behöva formuleras om. Även medlemsstaternas olika förutsättningar och bedömda kostnader behöver beaktas i utformningen av lagstiftningen.

Regeringen värnar det kommunala självstyret och det kommunala planmonopolet. Regeringen värnar också det nationella självbestämmandet i skogliga frågor och avser verka för att det slutliga regelverket är förenligt med detta och inte riskerar att kringskära möjligheterna att utforma en kostnadseffektiv nationell politik.

Förslaget fortsätter att förhandlas under 2023.

För att skydda och förbättra alla vatten inom EU antog Europaparlamentet och rådet direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, det s.k. vattendirektivet, som syftar till att bevara och förbättra vattenmiljön i grundvatten och ytvatten. Genom direktivet ställs krav på medlemsstaterna att utforma en förvaltning av sina vatten för att minska föroreningar av särskilt prioriterade ämnen, främja hållbar vattenanvändning och förbättra vattenkvaliteten för de ekosystem som är beroende av vatten. I Sverige har vattendirektivet genomförts genom bl.a. 5 kap. miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen (2004:660).

I oktober 2019 lämnade Havs- och vattenmyndigheten, Energimyndigheten och Svenska Kraftnät förslag till en nationell plan (NAP) för omprövning av vattenkraften. Sommaren 2020 meddelade regeringen sitt beslut. Enligt bestämmelser i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter började

arbetet med omprövningar i februari 2022 och det beräknades att pågå under 20 år.

Den 18 oktober 2022 tillträdde en ny regering bestående av Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, med stöd i riksdagen av Sverigedemokraterna enligt vad de fyra partierna enats om i det s.k. Tidöavtalet. I detta avtal anges formerna för och omfattningen av ett samarbete mellan de fyra partierna under mandatperioden 2022–2026. Enligt avtalet ska omprövningen av miljötillstånd för vattenkraften pausas tills det är kartlagt vilka konsekvenser omprövningen får för elproduktionen. Ett nytt regelverk för omprövning ska tas fram. Prövningen ska ta hänsyn till fiskvandringar och återskapandet av strömmande vatten i fler tidigare torrlagda strömfåror. Regeringen beslutade den 12 januari 2023 att pausa omprövningen av vattenkraftverkens miljötillstånd under tolv månader.

Som svar på interpellation 2022/23:90 anförde miljö- och klimatminister Romina Pourmokhtari den 27 januari 2023 bl.a. följande:

De vattenkraftverk och dammar som innebär att Sverige inte lever upp till de krav som följer av ramdirektivet för vatten behöver åtgärdas. Att pausa prövningarna enligt den nationella planen kan således utgöra ett problem i förhållande till Sveriges EU-rättsliga åtaganden i den utsträckning en miljöanpassning inte kommer till stånd på annat sätt. Det är därför väldigt viktigt för oss att pausen inte blir längre än nödvändigt.

Länsstyrelsen arbetar med restaurering av bl.a. vattendrag och kuststräckor tillsammans med mark- och fiskrättsägare, intresseorganisationer, kommuner, myndigheter och andra intressenter. Syftet är att med gemensamma krafter återställa vattenmiljöerna till ett mer naturligt tillstånd vilket skapar förutsättningar för det naturliga växt- och djurlivet att återhämta sig. Restaurering är även en viktig del av fiskevården.

Sveriges kustmiljöer är utsatta för olika typer av mänsklig påverkan, med negativa effekter på arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster. Med stöd av miljöbalken kan man ställa krav på s.k. kompensationsåtgärder, t.ex. skötselåtgärder, restaurering av skadade miljöer, skapande av nya livsmiljöer eller långsiktigt skydd av naturområden som tidigare saknat skydd. Kompensation kan framför allt vara aktuellt t.ex. vid dispenser eller upphävande av reservatsföreskrifter, skada på Natura 2000-områden, skada på fiskeintressen och prövningar enligt miljöbalken. Naturvårdsverket tog 2016 fram en handbok om miljöbalkens bestämmelser om kompensation som i första hand riktar sig till handläggare på länsstyrelser och kommuner.

I fråga om ålgräsängar är dessa en globalt hotad biotop som har minskat kraftigt de senaste 50 åren. Eftersom ålgräsängar är en viktig livsmiljö omfattas de av skydd genom miljöbalken, flera EU-direktiv och de regionala havsmiljökonventionerna Oskar och Helcom. Ålgräsängar omfattas därutöver av ett åtgärdsprogram som är en nationell satsning för att rädda ett urval hotade arter och deras livsmiljöer. Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för att samordna de akvatiska åtgärdsprogrammen. Även om åtgärder har minskat övergödningen av Västerhavet och vattenkvaliteten har förbättrats i många

kustområden, har det inte skett en generell återhämtning av ålgräs. I stället fortsätter förlusten av ålgräs i vissa områden.

Våren 2022 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om behovet av insatser för att anlägga och restaurera ålgräsängar (bet. 2021/22:MJU24, rskr. 2021/22:296). Utskottet uppmärksammade pilotprojekt som uppvisar goda resultat vad gäller att återställa ålgräsängar och den lokala marina artrikedomen. Insatserna bör skalas upp och utföras i fler områden. Möjligheterna att förstärka insatserna för att anlägga och restaurera ålgräsängar längs kusterna bör därför ses över.

Miljömålsberedningens betänkande Havet och människan (SOU 2020:83) innehåller flera förslag som syftar till att bidra till att skydda och restaurera ålgräsängar. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) framhåller regeringen att kustens natur- och kulturmiljöer och friluftslivet är hotade av strandnära såväl som havsbaserad exploatering och skydd och restaurering är därför viktigt för biologisk mångfald och livsmiljöer. Restaurering av livsmiljöer som ålgräsängar bidrar till att återskapa lekplatser och uppväxtområden för fisk samt till kolinlagring.

Som redovisas ovan anvisade riksdagen ca 1 146 miljoner kronor till anslaget för skydd av värdefull natur och ca 1 050 miljoner kronor till anslaget för åtgärder för värdefull natur. Av medlen riktas 200 miljoner kronor åt att finansiera återvätning av våtmarker. (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:MJU1, rskr. 2022/23:97).

Utskottets ställningstagande

Nya siffersatta mål för områdesskydd

Utskottet vill framhålla de siffersatta mål för skydd av natur som finns både i EU:s strategi för biologisk mångfald och i det nya globala ramverket för den biologiska mångfalden. Det senare innehåller bl.a. ett tydligt mål om att 30 procent av områden på land och till havs ska skyddas till 2030. Utskottet konstaterar att regeringen arbetar med att analysera den globala avsiktsförklaringen och vilka nationella åtgärder som krävs för att förverkliga de uppsatta målen. Utskottet ser därför inget skäl att i nuläget förorda något av de förslag som väckts i motionerna 2022/23:908 (C) yrkande 4, 2022/23:1246 (V) yrkande 16 och 2022/23:2110 (MP) yrkande 3. Motionerna avstyrks.

Nationalparker och naturreservat

Riksdagen och regeringen har beslutat om flera olika mål för hur mycket mer skog, våtmarker, marina miljöer, sjöar och vattendrag som behöver skyddas. Utskottet påminner om att detta arbete är långsiktigt och att varje ny hektar som skyddas är ett steg mot att nå det målet.

När det gäller naturreservat har arealen som skyddas av denna skyddsform ökat stadigt under de senaste åren, och det mesta av utökningen, närmare

133 000 hektar, är marina reservat. Utskottet vill understryka att det är på kommunal och regional nivå som beslut om nya reservat fattas.

När det gäller bildande av nya nationalparker är processen mycket lång och involverar ett antal aktörer på lokal, regional och nationell nivå. Av nationalparksplanen framgår de kriterier och principer som ska gälla vid urval av nationalparksområden, och utskottet ser ingen anledning att förorda någon uppdatering av den långsiktiga planen. I sammanhanget vill utskottet påminna om att riksdagen under föregående riksmöte ställde sig bakom de bedömningar som regeringen gjorde i fråga om inriktningen för svensk skogspolitik. I skogspropositionen anförde regeringen att takten i arbetet med att bilda nya och utvidgade nationalparker enligt nationalparksplanen bör öka, bl.a. för att skydda värdefull natur och bidra till förbättrade förutsättningar för friluftsliv och landsbygdsutveckling över hela landet. Utskottet instämde i denna bedömning, och underströk nationalparkernas betydelse för att bevara biologisk mångfald och även för att bedriva friluftsliv och turism. Utskottet ser därför mycket positivt på att ansvarig myndighet under 2023 har i uppdrag att öka takten i arbetet med att ta fram förslag till nya och utvidgade nationalparker.

Med hänvisning till det arbete som redan bedrivs avstyrker utskottet motionerna 2022/23:365 (C) yrkandena 1 och 2, 2022/23:759 (MP) yrkandena 1 och 2, 2022/23:908 (C) yrkande 5, 2022/23:1246 (V) yrkande 18, 2022/23:2073 (S) yrkande 40, 2022/23:2095 (MP) yrkande 5 och 2022/23:2110 (MP) yrkandena 32 och 37.

Biotopskyddsområden

När det gäller reglerna för biotopskyddsområden ser utskottet mycket positivt på att ansvariga myndigheter arbetar med att ta fram förslag på ändringar av regelverket. Syftet är att göra skyddsformen mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv, bl.a. när det gäller om det ska vara möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer.

Utskottet anser att motionsyrkandena om biotopskyddsområden ska lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på det arbete som pågår. Därmed avstyrks motionerna 2022/23:329 (C) yrkande 1, 2022/23:843 (C) yrkande 19, 2022/23:854 (C) yrkande 9, 2022/23:1862 (M) och 2022/23:1966 (M).

Uppföljning av skyddad natur

Under föregående riksmöte riktade riksdagen, på grundval av utskottets förslag, en uppmaning till regeringen om att en regelbunden översyn av formellt skyddade områden behöver genomföras med möjligheter till förändringar om skyddet inte längre är ändamålsenligt. Då liksom nu anser utskottet att områdesskydd ska vara ändamålsenligt, bygga på aktuella förutsättningar och motsvara ett faktiskt behov av skydd.

Under föregående riksmöte riktade riksdagen även ett tillkännagivande till regeringen om beräkningsmetoder för rapportering av skyddad natur till Europeiska miljöbyrån (EEA). Utskottet fäster stor betydelse vid att Sverige börjar använda beräkningsmetoder för skyddad natur som är mer likvärdiga med de som används i övriga medlemsstater, speciellt mot bakgrund av ambitionshöjningen inom såväl FN som EU i arbetet med skydd av värdefull natur.

Utskottet konstaterar att det pågår ett arbete för att tillmötesgå riksdagens tillkännagivanden och ser därför ingen anledning att förorda något av de förslag som presenteras i motionerna 2022/23:213 (C) yrkandena 1 och 2, 2022/23:854 (C) yrkande 16, 2022/23:909 (C) yrkande 18, 2022/23:972 (SD) yrkande 36 och 2022/23:1866 (M). Motionerna avstyrks.

Skötsel och restaurering av livsmiljöer

När det gäller skötsel och återställande av livsmiljöer vill utskottet börja med att framhålla EU:s strategi för biologisk mångfald som innehåller mål och åtgärder för att skydda och återställa naturen i unionen, bl.a. genom att utarbeta en plan för återställande av natur och restaurering av ekosystem på land och i havet. Sverige har ställt sig bakom strategin, och utskottet följer de lagstiftningsinitiativ som följer av strategin mycket noga. Utskottet påminner om de pågående förhandlingarna om en ny restaureringsförordning inom ramen för vilken kommissionen föreslår siffersatta mål och åtgärder. Utskottet vill inte föregå den förhandlingsprocess som nu pågår.

När det gäller ålgräsängar påminner utskottet om att riksdagen så sent som förra riksmötet uppmärksammade regeringen på behovet av insatser för att anlägga och restaurera dessa viktiga biotoper. Utskottet ser fram emot att följa regeringens arbete för att tillmötesgå riksdagens uppmaning även i denna fråga.

Med det som anförts ovan avstyrks motionerna 2022/23:854 (C) yrkande 15, 2022/23:908 (C) yrkandena 3, 8 och 13, 2022/23:2073 (S) yrkande 27 i denna del och 2022/23:2110 (MP) yrkandena 28 i denna del, 38 och 48.

Strandskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om strandskyddsregelverkets utformning och omfattning, om dispens och upphävande av bestämmelserna samt om regionalt samarbete och tillsyn i strandskyddsfrågor.

Jämför reservation 18 (SD, C), 19 (MP), 20 (SD), 21 (SD, C), 22 (SD), 23 (V), 24 (C), 25 (SD), 26 (C), 27 (C), 28 (SD) och 29 (MP).

Motionerna

Strandskyddsregelverkets omfattning och omfattning

I partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 40 framhålls att ett starkt strandskydd är nödvändigt för människors tillgång till stränder och en bevarad och stärkt allemansrätt samt för att skydda strandzonens känsliga djur- och växtliv. Stränderna är en viktig miljö för många arter samtidigt som strandnära byggande är ett problem för växter och djur.

I ett antal ytterligare motioner förespråkas att strandskyddsbestämmelserna omfattning på olika sätt lättas upp. Enligt kommittémotion 2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 11 behöver strandskyddsreglerna lättas upp eftersom alltför strikta regler motverkar landsbygdsutveckling, försämrar för jord- och skogsbruk och verkar hämmande för besöksnäringen.

I kommittémotion 2022/23:1006 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 15 föreslås det att strandskyddet reformeras. För detta syfte behöver det tillsättas en ny utredning med målsättningen att öka möjligheterna till markanvändning och byggande nära vatten genom förutsägbara regler.

Enligt partimotion 2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 27 ska det bli lättare att få bygga strandnära och skapas bättre förutsättningar för bostäder, besöksnäringen och gröna näringsverksamheter. Även enligt kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 51 bör regeringen göra det lättare att bygga strandnära och skapa bättre förutsättningar för bostäder, besöksnäring och gröna näringsverksamheter.

I motionerna 2022/23:521 av Markus Wiechel (SD), 2022/23:1409 av Josefin Malmqvist (M), 2022/23:455 av Kjell Jansson (M), 2022/23:673 av Magnus Resare (M) och 2022/23:49 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) framförs motsvarande förslag om en reformering av regelverket för att underlätta för strandnära byggande.

När det gäller strandskyddets omfattning föreslås det i kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 32 att normalt avstånd för strandskydd ska vara 30–50 meter och i undantagsfall maximalt 100 meter. Tillsammans med allemansrätten och andra skyddsformer bör detta utgöra tillräckligt skydd. I samma motion yrkande 33 framhålls att utgångspunkten för strandskyddslagstiftningen bör vara att markägare i normalfallet ska kunna

stycka av tomter på egen mark och att såväl bostads- som fritidshus ska kunna uppföras utanför stadsplanerat område, inklusive nära vatten, så länge fri passage garanteras längs vattnet och så länge en viss andel av vattendragets stränder lämnas obebyggda.

Även i motion 2022/23:1081 av Camilla Brunsberg (M) yrkande 3 anförs att regeringen bör begränsa eller överväga att avskaffa länsstyrelsernas möjligheter att utöka strandskyddet till 300 meter.

Kommunalt och lokalt inflytande i strandskyddsärenden

I kommittémotion 2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 13 föreslås det att strandskyddsreglerna reformeras så att det lokala inflytandet över var det ska vara tillåtet att bygga ökar. Även i kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 35 i denna del förespråkas en överflyttning av ansvaret för strandskyddet till kommunerna. Motionärerna vill även se en begränsning av länsstyrelsernas möjlighet att överpröva utfärdade kommunala beslut om strandskydd. Möjligheten till boende eller fritidshus till rimligt pris i attraktiva lägen skulle kunna vara en viktig konkurrensfördel och hjälpa landsbygden att utvecklas. Motionärerna vill även se en begränsning av utökat strandskydd utanför storstadsområdena.

I partimotion 2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 28 förespråkas att det lokala inflytandet och medbestämmandet stärks i frågor som rör utveckling i områden som i dag omfattas av strandskyddet. Motionärerna vill att det generella strandskyddet ersätts av stärkt lokal makt att peka ut särskilda skyddsvärda områden och avgöra vad som ska kunna tas i anspråk för bebyggelse och utveckling utan att länsstyrelserna ska kunna blockera beslutet.

På samma sätt anförs det i kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 52 att regeringen bör stärka det lokala inflytandet och medbestämmandet i frågor som rör utveckling i områden som i dag omfattas av strandskyddet.

Liknande förslag om att ge kommunerna större befogenheter att självständigt peka ut områden som ska omfattas av strandskyddet presenteras även i motionerna 2022/23:1860 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2, 2022/23:1081 av Camilla Brunsberg (M) yrkandena 1 och 2, 2022/23:618 av Jim Svensk Larm och Kristoffer Lindberg (båda S), 2022/23:1887 av Kerstin Lundgren m.fl. (C), 2022/23:1920 av Christofer Bergenblock (C), 2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 8 och 2022/23:1635 av Martina Johansson (C) yrkande 1.

Dispens och upphävande av strandskyddsreglerna vid anlagda och mindre vattenförekomster

I ett antal motionsyrkanden föreslås ändringar i regelverket om dispens och upphävande av strandskyddet.

Enligt kommittémotion 2022/23:1247 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 7 ska regeringen få meddela föreskrifter om att strandskydd inte ska gälla vid våtmarker som har anlagts eller restaurerats. Reglerna bör anpassas så att viljan att anlägga eller återställa våtmarker inte minskar.

I kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 34 anförs det att anlagda vatten- och våtmarker samt sjöar under 1 hektar och rinnande vattendrag smalare än 2 meter ska undantas från strandskyddsreglerna i enlighet med strandskyddsutredningens förslag. Denna regel bör även gälla retroaktivt och vara knuten till fastigheten.

På liknande sätt framförs det i kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 53 att regeringen borde upphäva det generella strandskyddet vid små sjöar med en vattenyta som uppgår till 1 hektar eller mindre samt mindre vattendrag som är smalare än 2 meter. Motionärerna vill inte heller att det ska finnas något strandskydd vid anlagda vatten, vilket innefattar en stor andel konstgjorda sjöar, dammar och våtmarker (yrkande 54).

Strandnära utvecklingsområden

När det gäller områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) bör regeringen enligt kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 35 i denna del vidta åtgärder för att förändra regelverket som reglerar strandskyddet i sådana områden.

Enligt kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 55 bör det införas ett nytt begrepp i regelverket – strandnära utvecklingsområden – som ersätter LIS-områden. Därutöver föreslår motionärerna i yrkande 56 att kommuner ska ha möjlighet att införa strandnära utvecklingsområden genom de kommunala översiktsplanerna. Enligt yrkande 57 bör regeringen dessutom vidta åtgärder för att utöka de särskilda skälen för dispens i strandnära utvecklingsområden. Enligt yrkande 58 framhålls även vikten av göra det lättare att vidta klimatanpassningsåtgärder i strandnära områden. Det bör tydliggöras när dispens kan ges.

Undantag för de areella näringarna

När det gäller de areella näringarna föreslås det i kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 59 att regeringen ser över och utvecklar undantagen för de areella näringarna i strandskyddslagstiftningen. De areella näringarna har genomgått stora förändringar under den tid som nuvarande strandskyddsbestämmelser har funnits och motionärerna anser att lagstiftningen inte matchar dagens verklighet på landsbygden. Även enligt kommittémotion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 13 behöver regeringen se över och utveckla undantagen för de areella näringarna i strandskyddslagstiftningen. I yrkande 45 föreslår motionärerna att även hästhållningen i likhet med jordbruket undantas från strandskyddsreglerna.

Regional samordning och tillsyn

När det gäller regional samordning av strandskyddsärenden anförs det i kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 36 att regeringen bör utreda om regionerna i egenskap av ansvariga för regionalt utvecklingsarbete ska få en tydlig samordnande roll i kommunernas regionala arbete med strandskydd.

När det gäller tillsyn och handläggning föreslås det i partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 41 att resurserna till länsstyrelsernas arbete i denna del ökas. Detta arbete är på många sätt grundläggande för att ge resultat och för att skapa förutsättningar för biologisk mångfald.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Strandskyddsregelverkets omfattning

Strandskyddet är utformat som ett generellt områdeskydd och bestämmelser om strandskydd finns i 7 kap. 13–18 h §§ miljöbalken. Strandskydd gäller vid havet samt vid insjöar och vattendrag i hela landet. Det skyddade området benämns strandskyddsområde. Strandskyddsområdet utgörs som huvudregel av land- och vattenområdet intill 100 meter från båda sidorna av strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utöka detta område till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften (14 §). Strandskyddsområdet omfattar även området under vattenytan.

Strandskyddet innebär ett förbud mot att inom strandskyddsområdet uppföra nya byggnader eller vidta åtgärder som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter (15 §). Förbudet omfattar även ändringar av byggnaders användning eller utförande av anläggningar eller anordningar som hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha kunnat färdas fritt. Strandskyddet innebär också hinder mot att vidta förberedelsearbeten till byggnader, anläggningar och anordningar.

Strandskyddsbestämmelserna har sedan miljöbalkens ikraftträdande ändrats och kompletterats vid flera tillfällen. Strandskyddets ursprungliga syfte var enbart att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv, men 1994 tillkom som syfte att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Skälet till denna utvidgning var att strävan att bevara biologisk mångfald hade blivit en alltmer central aspekt i naturvårdsarbetet och att stränder som biotoper är sällsynt rika på arter och är av särskild betydelse för den biologiska mångfalden (prop. 1993/94:229 s. 9).

Under de senaste åren har riksdagen uppmanat regeringen att utifrån olika syften se över regelverket. Våren 2018 tillkännagav riksdagen att strandskyddslagstiftningen bör reformeras och att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag om ett reformerat strandskydd (bet. 2017/18:NU19 punkt 15, rskr. 2017/18:359). Enligt tillkännagivandet bör strandskyddet förändras

och göras mer flexibelt för att bl.a. förbättra förutsättningarna för jordbruksnäringarnas utveckling och annan näringsverksamhet (bet. 2017/18:NU19 s. 72). Våren 2018 tillkännagav riksdagen även att regelverket som reglerar vattenbruk bör ses över och för detta ändamål behöver strandskyddsreglerna göras mer tillåtande. (bet. 2017/18:MJU13 punkt 2, rskr. 2017/18:182).

Regeringen beslutade i juli 2019 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över strandskyddet (dir. 2019:41). Uppdraget innebar att utredaren skulle föreslå författningsändringar och andra åtgärder som medför att strandskyddet görs om i grunden genom en ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringsstryck. Uppdraget redovisades i december 2020 (SOU 2020:78).

Våren 2022 överlämnade regeringen ett lagförslag med syftet att differentiera strandskyddsbestämmelserna (prop. 2021/22:168). Det föreslogs bl.a. att lättnader i strandskyddet ska gälla i s.k. strandnära utvecklingsområden, att strandskyddsområdet vid små insjöar och smala vattendrag minskas till 25 meter och det blir lättare att få dispens eller upphäva det återstående strandskyddet vid sådana vatten, under förutsättning att fri passage säkerställs. Regeringen föreslog också kunna meddela föreskrifter om att strandskydd inte ska gälla vid insjöar eller vattendrag som har anlagts eller restaurerats för vissa syften, bl.a. för att vidta klimatanpassningsåtgärder. Det föreslogs vidare att strandskyddet ska stärkas och förtydligas i områden av särskild betydelse för djur- och växtlivet och i områden där bebyggelsestrycket är högt eller efterfrågan på mark för fritidshusbebyggelse är mycket stor.

Riksdagen avslag regeringens lagförslag (bet. 2021/22:MJU27, rskr. 2021/22:337).

I regeringens skrivelse 2022/23:75 redovisas att beredning pågår av de ovan nämnda tillkännagivandena. Utöver vad som redovisas ovan framhålls att regeringen har beslutat om en utredning för att föreslå författningsändringar och andra åtgärder som moderniserar och förtydligar undantaget från strandskyddet för de areella näringarna (se nästföljande avsnitt).

Som svar på skriftlig fråga 2022/23:138 anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari den 14 december 2022 att strandskyddet är viktigt för att trygga allmänhetens tillgång till stränder och bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Eftersom befolkningstätheten, exploateringsgraden och bebyggelsestrycket uppvisar en stor variation över landet behöver strandskyddet bli mer flexibelt och bättre anpassat efter de lokala förhållandena. I områden med lågt exploateringsstryck finns ofta goda möjligheter att mjuka upp strandskyddet utan att detta motverkar naturvården och friluftslivet. Samtidigt behöver ett strikt strandskydd tillämpas även fortsättningsvis i områden där exploateringsstrycket bedöms som mycket högt eller där det finns andra synnerliga skäl. Statsrådet meddelade att regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan om ett nytt och reformerat regelverk för strandskydd när den pågående utredningen om ändamålsenliga undantag från strandskyddet för de areella näringarna (dir. 2022:18) har redovisat sina förslag.

När det gäller fri passage och tomtplatsavgränsning följer det av 7 kap. 18 f § miljöbalken att ett beslut om att upphäva strandskyddet eller ge dispens inte ska omfatta ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna eller anläggningarna säkerställa fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Det gäller dock inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion. I ett dispensbeslut ska det anges i vilken utsträckning mark får tas i anspråk som tomt eller annars användas för det avsedda ändamålet. Bestämmelsen får till följd att det i regel, trots att delar av det vanligen strandskyddade området har ianspråktagits, återstår ett strandskyddat område närmast strandlinjen. Avsikten med bestämmelsen är att strandskyddets syften ska kunna tillgodoses även i fortsättningen i denna del av strandområdet (prop. 2008/09:119 s. 112).

För att bestämmelsen ska få genomslag behöver området i fråga ha en sådan omfattning att det i praktiken inte avhåller allmänheten från att passera. Det undantagna områdets bredd bör normalt vara minst några tiotals meter, men detta kan variera beroende på förhållandena på platsen, lokala byggnadstraditioner m.m. (s. 112).

Kommunalt och lokalt inflytande i strandskyddsärenden

Strandskyddsbestämmelserna har sedan miljöbalkens ikraftträdande ändrats och kompletterats vid flera tillfällen. Den senaste större reformen skedde under 2009 (prop. 2008/09:119, bet. 2008/09: MJU13, rskr. 2008/09:227). De ändringarna syftade bl.a. till att differentiera reglernas tillämpning, att öka det lokala och regionala inflytandet över strandskyddet samt att genom förtydliganden i lagtexten uppnå en mer enhetlig rättstillämpning. Avsikten var bl.a. att utveckla ett ändamålsenligt strandskydd som beaktar behovet av utveckling i hela Sverige, samtidigt som ett långsiktigt hållbart skydd av strändernas natur- och friluftsvärden inte äventyrades.

Som redovisas ovan har riksdagen uppmanat regeringen att se över strandskyddsbestämmelserna. I proposition 2021/22:168 framhölls att ett starkt lokalt inflytande och lokal förankring är två förutsättningar som behöver beaktas för att åstadkomma en väl avvägd differentiering som är förenlig med strandskyddets syften. Sådana bedömningar görs således lämpligen på lokal nivå. Lokalt inflytande och lokal förankring med utgångspunkt i förhållandena på platsen är samtidigt en avgörande del för att uppnå en förstälilig strandskyddsreglering, och i förlängningen för acceptansen och legitimiteten av regelverket. Regeringen anförde att det lokala inflytandet ska öka och att ett stärkt lokalt inflytande således är en viktig del i ett ändrat regelverk.

Regeringen anförde även att det är viktigt att ett ändrat regelverk utformas så att det ger en väl avvägd balans mellan å ena sidan en ökad differentiering och å andra sidan en enhetlig och förutsebar tillämpning. Ett ökat kommunalt inflytande bör vara en viktig utgångspunkt. Ett sådant inflytande bör säkerställas genom ett system som ger såväl möjlighet till långsiktig planering som

utrymme för bedömningar i det enskilda fallet. För att uppnå en enhetlig och förutsebar tillämpning är det samtidigt av grundläggande betydelse att systemet utformas så att tydliga kriterier slås fast dels för vilka områden som bör vara föremål för en mer flexibel tillämpning, dels för de skäl som bör få beaktas vid en sådan tillämpning. Ett flexibelt regelverk där lokala förhållanden beaktas behöver samtidigt vara utformat så att det säkerställer en enhetlig, förutsebar och rättssäker tillämpning. Det är därför viktigt att regelverket är tydligt i fråga om när och under vilka förutsättningar lokala förhållanden får beaktas. Detta är dessutom nödvändigt för ett starkt strandskydd i områden som är särskilt viktiga för strandskyddets syften. Som redovisas ovan avslög riksdagen lagförslaget.

Dispens och upphävande av strandskyddsreglerna vid anlagda och mindre vattenförekomster

Vad som utgör en insjö eller ett vattendrag är inte närmare definierat i strandskyddslagstiftningen eller i dess förarbeten. Hur begreppen insjöar och vattendrag ska tolkas i förhållande till anlagda vattenförekomster har inte heller det närmare utvecklats i förarbetena. Att små bäckar och tjärnar generellt sett omfattas av strandskydd framgår dock av förarbetsuttalanden (se prop. 1997/98:45).

År 2014 infördes en möjlighet för länsstyrelserna att i det enskilda fallet upphäva strandskyddet vid sjöar vars vattenyta uppgår till högst omkring 1 hektar eller vattendrag vars bredd är omkring 2 meter eller smalare och områdets betydelse för att tillgodose strandskyddets syften är liten (7 kap. 18 § första stycket 2 miljöbalken). Bestämmelsen kompletterade länsstyrelsens möjlighet att i det enskilda fallet upphäva strandskydd i de fall då det är uppenbart att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften (7 kap. 18 § första stycket 1 miljöbalken). Länsstyrelsen har en möjlighet att själv initiera ett ärende om upphävande av strandskydd vid små sjöar och smala vattendrag, men ett ärende kan även initieras av både kommuner och andra aktörer. Beslut om upphävande av strandskyddet vid små sjöar och smala vattendrag har främst kommit att aktualiseras efter en ansökan till länsstyrelsen av enskilda i anslutning till önskemål om att få uppföra en ny byggnad eller vidta andra åtgärder som omfattas av förbuden i 7 kap. 15 § miljöbalken.

I proposition 2021/22:168 bedömde regeringen att 2014 års reform av strandskyddet vid små sjöar och smala vattendrag inte har fått det genomslag som var tänkt. Detta beror bl.a. på att ett upphävande på denna grund vanligen görs först på initiativ av en extern sökande, vilket i sin tur medför att eftersträvad förutsebarhet inte har uppnåtts. Den som vill bygga eller vidta andra åtgärder inom strandskyddat område måste vanligen ha kontakt med både länsstyrelsen och kommunen för beslut om upphävande av strandskyddet. Dessutom behöver en ansökan göras till kommunen när det gäller bygglov eller andra åtgärder som kräver förprövning av kommunen.

Utifrån denna bakgrund föreslog regeringen att strandskyddet endast skulle omfatta land- och vattenområdet intill 25 meter från strandlinjen (begränsat strandskydd) vid insjöar som är 1 hektar eller mindre och vattendrag som är 2 meter eller smalare vid normalt medelvattenstånd.

Regeringen föreslog vidare att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter om att strandskydd inte ska gälla vid insjöar eller vattendrag som har anlagts eller restaurerats i huvudsakligt syfte att bl.a. minska näringsbelastningen på den lokala vattenmiljön och genomföra en klimatanpassningsåtgärd. Som redovisats ovan avtog riksdagen lagförslaget.

Strandnära utvecklingsområden

Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, s.k. LIS-områden, är områden där det särskilda skälet för landsbygdsutveckling kan användas när man prövar dispenser och upphäver strandskyddet. Med ett LIS-område avses enligt miljöbalken ett område som är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt.

I 7 kap. 18 c § första stycket miljöbalken anges de särskilda skäl som får beaktas vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet. I andra stycket av den nuvarande lydelsen anges att det i 7 kap. 18 d § finns bestämmelser om vad man får beakta som särskilda skäl utöver det som anges i första stycket, om prövningen gäller ett sådant område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, ett s.k. LIS-område, som avses i 7 kap. 18 e §. Huvudregeln är att det är kommunerna som har rätt att upphäva strandskyddet genom en detaljplan (4 kap. 17 § plan- och bygglagen [2010:900]) och att besluta om dispens från strandskyddet (7 kap. 18 § miljöbalken).

När det nuvarande LIS-systemet infördes framhölls att ett differentierat strandskydd förutsätter att en avvägning görs mellan strandskyddsintresset och intresset av att använda en mindre del av stränderna för att stimulera utvecklingen i områden som är förhållandevis gleset befolkade (prop. 2008/09:119 s. 33). Samtidigt pekar flera utredningar och utvärderingar på att 2009 års lagändringar inte har lett fram till den differentiering som avsågs: Behovet av att skapa förutsättningar för ytterligare differentiering mellan olika delar av landet har påpekats av såväl riksdagen som Strandskyddsdelegationen och Utredningen om översyn av strandskyddet.

I proposition 2021/22:168 föreslog regeringen att strandnära utvecklingsområden ska ersätta systemet med landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Regeringen bedömde att strandskyddet bör differentieras för att ge bättre förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet, främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt bebyggelsetryck. En differentiering av strandskyddet som tar hänsyn till variationer i landet är en förutsättning för en tillförlitlig och förståelig strandskyddsreglering som också ger legitimitet och trovärdighet. Samtidigt behöver strandskyddets syften säkerställas. Regeringen anförde att strandskyddet således behöver utformas

på ett sätt som i högre grad tar hänsyn till behovet av utveckling och främjar möjligheterna att leva, bo och driva företag, samtidigt som ett långsiktigt skydd av strändernas natur- och friluftsvärden inte får äventyras. Regelverket behöver bli mer flexibelt och ge ökade möjligheter att beakta lokala förhållanden och förutsättningar där tillgången till obebyggda stränder är god och exploateringsgraden är låg.

Regeringen föreslog ett antal kriterier för vad som ska avses med ett strandnära utvecklingsområde, bl.a. att tillgången till obebyggt strandskyddat område är god och att bebyggelsestrycket är lågt. Syftet var att tillgodose landsbygdens och små tätorters behov av utveckling i områden där det finns förutsättningar att, med hänsyn till strandskyddets långsiktiga syften, möjliggöra lättnader i strandskyddet. Som redovisats ovan avlog riksdagen lagförslaget.

Undantag för de areella näringarna

I 7 kap. 16 § första stycket 1 miljöbalken finns undantag från de generella förbuden inom strandskyddat område som innebär att det inte krävs dispens för byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln. För byggnader som uppförs som ett led i utövandet av renskötselrätten finns även tillämpliga bestämmelser i rennäringslagen (1971:43). Det kan exempelvis handla om ekonomibyggnader, förvaringsutrymmen och stängsel samt det löpande brukandet av skog, mark och anläggningar. Anläggningarna ska vara omedelbart avsedda för och nödvändiga för näringen och får inte ha som syfte att hålla allmänheten borta. Undantaget omfattar inte byggnader som är tänkta att varaktigt eller tillfälligt ge husrum åt människor, vilket även innefattar enklare övernattningsbyggnader (prop. 1997/98:45 del 2 s. 87). En förutsättning för tillämpning av undantaget är att de aktuella byggnaderna, åtgärderna m.m. för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet.

I mars 2022 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå författningsändringar och andra åtgärder som moderniserar och förtydligar undantaget från strandskyddet för de areella näringarna i 7 kap. 16 § första stycket 1 miljöbalken (dir. 2022:18). Regeringen beslutade om tilläggsdirektiv till utredningen den 1 december 2022 (dir. 2022:138). I kommittédirektiven framhåller regeringen att de areella näringarna är viktiga genom sin produktion av livsmedel och andra varor, jobb, företagande och export samt genom de positiva miljöeffekter de ofta ger upphov till. Detta bidrar på många sätt till attraktionskraft, landsbygdens ekonomi, kulturmiljövård, biologisk mångfald och klimatnytta. För att minska sårbarheten och öka självförsörjningsförmågan behövs livsmedelsproduktion i hela landet. Riksdagen har även beslutat om en nationell livsmedelsstrategi med syftet att uppnå ökad livsmedelsproduktion och hållbar utveckling i hela landet. Jord- och skogsbruksverksamhet samt övriga gårdsbaserade näringar utgörs i dag av såväl stora som mindre verksamheter som antingen kan vara specialiserade eller

diversifierade med inkomster från exempelvis turism, fiske, jakt, vattenbruk eller småskalig livsmedelsproduktion som viktiga delar.

Utredaren ska föreslå författningsändringar och andra åtgärder som moderniserar och förtydligar undantaget från strandskyddet för de areella näringarna (7 kap. 16 § första stycket 1 miljöbalken). Syftet med utredningen är att säkerställa att regleringen tar tillräcklig hänsyn till de varierande förutsättningar som i dag råder för olika näringsidkare inom de areella näringarna och att den ser till behoven av att förbättra förutsättningarna för näringarnas utveckling, särskilt för småskaliga lantbrukare. Förslagen ska även bidra till att uppnå livsmedelsstrategins mål om ökad livsmedelsproduktion och hållbar utveckling i hela landet. Vid utformningen av förslagen ska utredaren förhålla sig till strandskyddets syften, berörda miljö kvalitetsmål, samt landsbygds- politikens mål om en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Utredaren ska bl.a. analysera vilka verksamheter som bör omfattas av undantaget i 7 kap. 16 § första stycket 1 miljöbalken, analysera hur det som nu uppfattas som ett omsättningskrav i 7 kap. 16 § första stycket 1 miljöbalken kan tas bort eller justeras samt lämna nödvändiga författningsförslag eller förslag på andra åtgärder. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2023.

Regional samordning och tillsyn

Länsstyrelsen, som är statens företrädare på regional nivå, tillhandahåller underlag för kommunernas övergripande samhälls- och bebyggelseplanering.

Enligt lagen (2010:63) om regionalt utvecklingsansvar ska insatser göras på regional nivå för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling. Förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete anger att regionalt tillväxtarbete ska bedrivas i syfte att uppfylla målen för den regionala tillväxtpolitiken och EU:s sammanhållningspolitik. Regionerna i respektive län ansvarar för att ta fram regionala utvecklingsstrategier (RUS). Regionerna i Stockholm och Skåne berörs dessutom av 7 kap. plan- och bygglagen som anger att de ska ta fram en regionplan. RUS ska vara en samlad strategi för det regionala tillväxtarbetet i ett eller flera län. Det ligger till grund för regionala strukturfondsprogram, territoriella program, regionala tillväxtprogram samt andra relevanta regionala program och insatser. Strategin kan omfatta flera olika områden, t.ex. utveckling av näringslivet, trafik och infrastruktur, miljö och delaktighet. RUS utgör grunden till andra program och strategier på lokal och regional nivå.

Processen med att ta fram en RUS fyller en viktig funktion som forum för att aktualisera och lyfta regionala frågeställningar. Enligt förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete ska det regionala tillväxtarbetet samordnas med bl.a. kommunernas översiktsplanering, länsplaner för regional transportinfrastruktur och arbetet med energiomställningen. Den regionala

utvecklingsstrategin ska uppdateras löpande. Strategin ska ses över åtminstone en gång mellan varje val till region- och kommunfullmäktige.

När det gäller tillsyn har kommunerna sedan den 1 juli 2009 ansvar för tillsynen över huvuddelen av Sveriges strandskyddsområden (2 kap. 9 § miljö-tillsynsförordningen [2011:13]). Länsstyrelsen har ansvar för strandskyddet i de områden som omfattas av länsstyrelsens dispensprövning (2 kap. 7 § miljö-tillsynsförordningen). Sedan den 1 augusti 2020 finns en bestämmelse i 26 kap. 8 § miljöbalken om att länsstyrelsen får förelägga en kommun som inte fullgör de skyldigheter som följer av kommunens tillsynsuppdrag att avhjälpa bristen. Bestämmelsen omfattar all typ av tillsyn enligt miljöbalken. Även i de fall kommunen avser att upphäva strandskyddet genom bestämmelser i en detaljplan (4 kap. 17 § plan- och bygglagen) är länsstyrelsen tillsynsmyndighet. Detta innebär bl.a. att länsstyrelsen ska granska samtliga kommunala förslag om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan (5 kap. 22 § plan- och bygglagen).

År 2013 presenterade Naturvårdsverket och Boverket en utvärdering av strandskyddsreglerna. I rapporten framkom att samtliga länsstyrelser bedömer att strandskyddsreglerna överträds samt att det finns skillnader mellan olika myndigheters hantering av dispensärenden, vilket undergräver rättssäkerheten och acceptansen för reglerna. Mot denna bakgrund bedömde regeringen i proposition 2021/22:168 En ökad differentiering av strandskyddet att en väl fungerande tillsyn, tillsynsvägledning och kontroll är en förutsättning för att säkerställa en rättssäker och enhetlig tillämpning av de befintliga och nya bestämmelserna om strandskydd. Det föreslogs även att länsstyrelsen alltid ska pröva en kommuns beslut om dispens från strandskydd som avser ett kust- eller kustskärgårdsområde från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust, eller i Ångermanland från Klockestrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden, om kommunen vid prövningen har beaktat de särskilda skäl som får tillämpas inom strandnära utvecklingsområden. Som redovisats ovan avlog riksdagen lagförslaget.

Enligt Naturvårdsverkets uppföljning av 2021 års strandskyddsärenden (skrivelse 2022-04-13) beslutade länsstyrelserna om totalt 105 tillsynsbeslut, varav 65 (62 procent) överklagades.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 1) anför regeringen att länsstyrelserna har viktiga uppgifter i att främja en hållbar utveckling i hela landet och bidra till goda förutsättningar för att nationella mål ska få genomslag i länen. För att stärka förutsättningarna för en rättssäker myndighetsutövning samt öka synergieffekterna och effektiviseringsvinsterna inom verksamheten behöver länsstyrelserna fortsätta att verka för en ökad samverkan mellan varandra, bl.a. genom utvecklingsinsatser i tillsyns- och prövningsverksamheten. För att förbättra förutsättningarna för en effektiv, ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet avser regeringen att fortsätta att utveckla styrningen av länsstyrelsernas verksamhet och ekonomi.

För budgetåret 2023 anvisade riksdagen 3 760 438 000 kronor för anslaget 5:1 Länsstyrelserna m.m. (prop. 2022/23: utg.omr. 1, bet. 2022/23:KU1, rskr.

2022/23:62). Anslaget får användas för de 21 länsstyrelsernas förvaltningsutgifter samt för ersättningar till regioner och Gotlands kommun för de uppgifter som dessa övertagit från länsstyrelserna. Av länsstyrelsernas regleringsbrev för 2023 framgår att länsstyrelserna ska redovisa resultaten av sitt arbete med strandskyddstillsyn och tillsynsvägledning om strandskyddet mot bakgrund av satsningen som beslutades i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 1 avsnitt 9.7). Länsstyrelserna ska även redovisa sitt arbete med att överpröva strandskyddsdispenser enligt 19 kap. 3 b § miljöbalken samt registrera uppgifter om kommunernas och länsstyrelsernas samtliga beslut om upphävande av eller dispens från strandskyddet och om samtliga tillsynsbeslut i strandskyddsärenden. Uppgifterna ska sammanställas i statistik som bl.a. visar hur många beslut som har fattats under året, fördelat på kommuner, samt skälen för och ändamålen med varje beslut.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har vid ett antal tillfällen under de senaste åren betonat behovet av att strandskyddslagstiftningen förändras och att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag om ett reformerat regelverk. Utskottet konstaterar att frågan har varit föremål för utredningar och riksdagsbehandling men att mycket arbete fortfarande återstår.

Utskottet välkomnar att frågan om ändamålsenliga undantag för de areella näringarna nu utreds för att säkerställa att regleringen tar tillräcklig hänsyn till de varierande förutsättningar som i dag råder för olika näringsidkare inom de areella näringarna och att utredningen ser till behoven av att förbättra förutsättningarna för näringarnas utveckling, särskilt för småskaliga lantbrukare. Utredningen ska redovisas senare i år. Utskottet välkomnar även att regeringen avser att återkomma till riksdagen i fråga om ett nytt och reformerat regelverk för strandskydd när den pågående utredningen har redovisat sina förslag. I avvaktan på resultatet av detta arbete bedömer utskottet att de nu aktuella förslagen om ett reformerat strandskyddsregelverk bör lämnas utan vidare åtgärd.

Således avstyrker utskottet motionerna 2022/23:49 (M), 2022/23:455 (M), 2022/23:521 (SD), 2022/23:618 (S), 2022/23:673 (M), 2022/23:843 (C) yrkandena 13 och 45, 2022/23:909 (C) yrkandena 52–59, 2022/23:934 (SD) yrkande 13, 2022/23:937 (SD) yrkande 11, 2022/23:977 (SD) yrkandena 32–36, 2022/23:1006 (SD) yrkande 15, 2022/23:1081 (M) yrkandena 1–3, 2022/23:1247 (V) yrkande 7, 2022/23:1409 (M), 2022/23:1635 (C) yrkande 1, 2022/23:1672 (C) yrkandena 27 och 28, 2022/23:1860 (M) yrkandena 1 och 2, 2022/23:1887 (C), 2022/23:1920 (C), 2022/23:2110 (MP) yrkandena 40 och 41 och 2022/23:2144 (SD) yrkande 8.

Skydd av friluftslivets förutsättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om informationsinsatser om och rättslig reglering av allemansrätten samt om tätortsnära natur och underhåll av vandringsleder.

Jämför reservation 30 (SD), 31 (MP), 32 (C) och 33 (MP).

Motionerna

Allemansrätten

Enligt kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 27 behöver regeringen vidta åtgärder för att tydligare fastställa att allt nyttjande av naturen på allemansrättens grund måste ske med respekt för och hänsyn till den som äger och brukar marken. Tyvärr utnyttjas allemansrätten till sådant den inte är avsedd för, t.ex. kommersiell verksamhet på annans mark utan markägarens medgivande. Enligt yrkande 28 bör det tydligare fastställas att upprepat professionellt nyttjande av någon annans mark måste ske efter överenskommelse med den som äger och brukar marken. I yrkande 29 föreslår motionärerna att det införs en allemansrättsbalk som fastställer allemansrättens rättsliga ställning inom svensk rättsordning.

Vidare behövs det enligt kommittémotion 2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 8 åtgärder för att dels värna allemansrätten, dels öka informationen och stärka dialogen om densamma. Yngre samt utrikes födda personer har generellt lägre kunskap om allemansrätten och det finns därför ett behov av stärkt dialog och kompetensutveckling.

I motion 2022/23:1868 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 framhålls behovet av en rimlig balans mellan allemansrätten och markägarnas intressen. Enligt yrkandena 2 respektive 3 behövs det en översyn av möjligheten till ersättning vid uppkomna skador i naturen för markägaren i sammanhanget allemansrätten samt begränsning av kommersiell verksamhet utan avtal med markägaren. Samma motionär föreslår i motion 2022/23:1858 att regeringen överväger att genomföra en kunskapshöjande insats i fråga om allemansrätten.

Tätortsnära natur och underhåll av vandringsleder

Enligt kommittémotion 2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 24 bör regeringen se över hur fler betesdjur kan få beta i städernas parker, grönområden och tätortsnära natur. I takt med att våra svenska städer växer är det av stor betydelse att de utvecklas på ett grönt och hållbart sätt. Fördelarna är många, bl.a. grönnare städer och närhet för medborgarna till grönområden.

Enligt kommittémotion 2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 2 bör regeringen värna och stärka skyddet av den tätortsnära naturen. Grundförutsättningarna för ett rikt friluftsliv är tillgången till natur och att den

håller god kvalitet. I samma motion yrkande 3 föreslår motionärerna att regeringen ger landets länsstyrelser i uppdrag att i samarbete med kommunerna ta fram handlingsplaner för den tätortsnära naturen. I motionens yrkande 7 framhålls dessutom betydelsen av att regeringen vidtar åtgärder för att fortsätta att tillgängliggöra friluftsområden för friluftsliv och besöksnäring, bl.a. genom att rusta upp och underhålla vandringsleder och raststugor.

I partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 29 framhålls betydelsen av att friluftslivet stöttas genom ökat stöd till friluftsorganisationerna och att skötselåtgärder såsom underhåll av vandringsleder kan utföras genom fortsatta satsningar på gröna jobb.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Allemansrätten

Allemansrätten föreskrivs i 2 kap. 18 § regeringsformen och behandlas även i 7 kap. 1 § miljöbalken. Allemansrätten är den begränsade rätt som var och en, svenska såväl som utländska medborgare, har att använda någon annans fastighet, framför allt genom att – åtminstone till fots – färdas över den och att under en kortare tid vistas på den. Nyttjandet får inte gå så långt att fastighetens ägare (eller någon annan med särskild rätt till fastigheten, t.ex. en nyttjanderättshavare) får nämnvärda besvär eller lider ekonomisk skada.

I förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45 del 1 s. 302) anförs att det är tveksamt om en organisatör ska få utnyttja en fastighet kommersiellt och mer eller mindre permanent utan ägarens tillstånd. Sådana rådighetsfrågor behandlas dock inte i miljöbalken utan bör enligt motiven som tidigare lösas i rättspraxis. Generellt gäller att arrangemang av någon betydelse inte bör äga rum utan markägarens medgivande men att det för förbud rimligen bör krävas att man kan befara skada eller besvär för markägaren. Högsta domstolen fann i domen NJA 1996 (s. 495) att ett företag som ordnat organiserad försrättning hade utnyttjat en fastighet alltför intensivt. Eftersom utnyttjandet hade medfört avsevärda skador och besvär saknade organisatören enligt domstolen rätt att utan medgivande av fastighetsägaren arrangera eller på annat sätt medverka till den organiserade försrättningen.

Organiserat friluftsliv kan även medföra en skyldighet att göra en anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, om verksamheten kan medföra skada på naturmiljön. Ett arrangerande företag kan även enligt allmänna regler bli skadeståndsskyldigt för en skada på en fastighet om företaget eller dess anställda t.ex. brustit i hänsyn till markägaren vid sin planering eller gett felaktig eller otillräcklig information till deltagarna om deras skyldigheter enligt allemansrätten (jfr 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § skadeståndslagen [1972:207]).

Allemansrätten har stor betydelse för friluftslivet. År 2010 antog riksdagen mål för friluftslivspolitiken (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37–38). Målet är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet.

Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

År 2012 beslutade regeringen om tio mål för friluftslivspolitikens genomförande. Utgångspunkten är att utveckla och vidta åtgärder för att förutsättningarna för friluftslivsutövandet ska förbättras. Bland annat ska befolkningen ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga friluftsliv-, natur- och kulturmiljövärden. Friluftslivets tillgång till natur- och kulturlandskap ska säkerställas genom bevarande (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278).

Naturvårdsverket är samordnande myndighet för uppföljningen av friluftslivspolitikerna. I december 2019 gjordes en andra uppföljning av friluftslivsmålen med återrapportering till Regeringskansliet (rapport 6904). I redovisningen framhöll myndigheten att det finns anledning att vidta åtgärder för att säkra kännedomen om allemansrätten. Allemansrätten är friluftslivets grundförutsättning och fortsatta, och i vissa fall förstärkta, insatser krävs för att öka kännedomen om allemansrättens möjligheter och begränsningar för bl.a. barn och unga, nyanlända och utländska turister.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) att allemansrätten ska värnas. För att nå generationsmålet anser regeringen att skydds-, skötsel- och restaureringsarbete för naturen och kulturmiljön behöver fortsätta, liksom insatser för ett hållbart nyttjande av naturresurser och möjlighet till friluftsliv. Regeringen redovisar åtgärder för att bevara kultur- och bebyggelsemiljöer och öka odlingslandskapets värde för friluftslivet, bl.a. den lokala naturvårdssatsningen (LONA-bidrag) som enligt regeringen stimulerar kommuners och ideella föreningars naturvårdssengagemang och ökar allmänhetens tillgång till naturen.

Naturvårdsverket har samlat utbildningsmaterial för dels grundskolan, dels vuxenutbildningen och svenska för invandrare. Information om allemansrätten finns också på många olika språk. På uppdrag av Naturvårdsverket har Centrum för naturvägledning vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) tagit fram en vägledning om hur allemansrätten kan kommuniceras.

Tätortsnära natur och underhåll av vandringsleder

Som redovisas ovan har riksdagen antagit mål för friluftslivspolitikerna (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37–38). Målet är att alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Regeringen har utifrån detta beslutat om tio mål för friluftslivspolitikens genomförande. Utgångspunkten är att utveckla och genomföra åtgärder för att förutsättningarna för friluftslivsutövandet ska förbättras. Bland annat ska befolkningen ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga friluftsliv-, natur- och kulturmiljövärden. Friluftslivets tillgång till natur- och kulturlandskap ska säkerställas genom bevarande.

Som också redovisas ovan är Naturvårdsverket samordnande myndighet för uppföljningen av friluftslivspolitiken. I 2019 års uppföljning av friluftslivsmålen (rapport 6904) uppmärksammades att olika aktörer i samhället har genomfört många insatser för friluftslivet som har gett resultat, men att det kvarstår flera utmaningar. Vad gäller friluftslivsmålet om tillgänglig natur för alla uppvisas en positiv utveckling. Likaså vad gäller skyddade områden som resurs för friluftslivet samt målet om starkt engagemang och samverkan. Andra friluftsmål uppvisar en oklar utveckling, bl.a. målet om attraktiv tätortsnära natur. Myndigheten redovisar ett antal åtgärder som har stor betydelse för den fortsatta utvecklingen, bl.a. den lokala naturvårdssatsningen (LONA-bidragen), länsstyrelsernas uppdrag att samordna och leda det regionala arbetet med friluftslivspolitiken och friluftslivsorganisationernas arbete. Naturvårdsverket framhåller att det trots många insatser fortfarande är långt ifrån en positiv bedömning av utvecklingsinriktningen för friluftslivsmålen totalt sett.

Naturvårdsverkets nästa uppföljning är planerad till december 2023.

I EU:s strategi för biologisk mångfald (COM(2020) 380) aviserade kommissionen åtgärder för att fungerande ekosystem, grön infrastruktur och naturbaserade lösningar systematiskt integreras i stadsplaneringen. Alla städer i Europa med minst 20 000 invånare uppmanades att utarbeta ambitiösa stadsförgröningsplaner.

I kommissionens förslag till ny förordning för restaurering av natur (COM(2022) 304) ingår mål för urbana grönområden. I artikel 6 fastställs mål för att säkerställa att det inte sker några nettoförluster av grönområden och att arealen grönområden ökar i städer, mindre städer och förorter. Medlemsstaterna ska säkerställa att den sammanlagda nationella arealen urbana grönområden i städer, mindre städer och förorter ökar med minst 3 procent senast 2040 och med minst 5 procent senast 2050. Vidare ska medlemsstaterna säkerställa en trädäckning i stadsområden om minst 10 procent i alla städer och i mindre städer och förorter senast 2050 och en nettoökning av urbana grönområden som är integrerade i befintliga och nya byggnader och infrastrukturprojekt i alla städer, mindre städer och förorter.

Förslaget förhandlas under våren 2023.

Intresset för natur- och friluftsliv fick ett stort uppsving i Sverige 2020, bl.a. till följd av pandemin. Både i naturreservat och i nationalparker ökade antalet besökare, framför allt i tätortsnära och lättillgängliga områden. Kulturutskottet beslutade i slutet av 2020 att inleda en uppföljning av friluftspolitiken mål (§ 7 prot. 2020/21:12), bl.a. Tillgång till natur för friluftsliv och Attraktiv tätortsnära natur. Uppföljningen redovisades i april 2022 (rapport 2021/22:RFR9). Kulturutskottets uppföljningsgrupp lämnar ett antal bedömningar och iakttagelser, bl.a. att det finns brister i målen och deras preciseringar. Den tätortsnära naturens betydelse lyfts fram, liksom den oro som finns för att exploateringstryck minskar tillgången till tätortsnära natur, inte minst i de större städerna i Sverige.

Som redovisas ovan går stora delar av anslagen för skydd av och åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20 till bl.a. naturum, friluftsliv, det statliga ledssystemet i fjällen, skötsel av nationalparker och naturreservat. För 2023 föreslog regeringen att riksdagen skulle anvisa 1 146 miljoner kronor till anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur och att 1 050 miljoner kronor skulle anvisas till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur. Av medlen riktas 200 miljoner kronor till att finansiera återvätning av våtmarker. Riksdagen biföll regeringens förslag (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:MJU1, rskr. 2022/23:97).

Enligt Naturvårdsverket får de minskade anslagsnivåerna stora konsekvenser för arbetet med naturvård och biologisk mångfald. Det blir enligt Naturvårdsverket betydligt färre skötselinsatser i skyddade områden, bl.a. färre insatser för att öka människors tillgång till skyddade områden och underhåll av anläggningar, t.ex. skyltning, vandringsleder, utsiktsplatser och grillplatser m.m.

Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2023 ska myndigheten utveckla arbetet med landets vandringsleder och fjälleder. I uppdraget ingår att där staten är huvudman, knyta ihop vandringsleder, utveckla vandringsleder i skyddade områden och i skyddade fjällnära skogar, fortsätta upprustningen av det statliga ledssystemet i fjällen samt i den mån det är möjligt förlänga Kungleden genom fjällregionen. Utöver det ska Naturvårdsverket utveckla samordningen i fråga om vandringsleder i landet tillsammans med andra huvudmän.

I januari 2023 presenterade Naturvårdsverket en fördjupad utvärdering av miljömålen (rapport 7088). I denna föreslår Naturvårdsverket ett regeringsuppdrag som utreder finansieringsmodeller för långsiktig förvaltning av leder för friluftsliv och naturturism och hur detta kan göras samtidigt som vi värnar allemansrätten och bidrar till hållbar landsbygdsutveckling.

Utskottets ställningstagande

Allemansrätten

Allemansrätten är en grundlagsfäst rättighet som tryggar allmänhetens tillgång till naturen, men den innebär givetvis också skyldigheter och ska tillämpas med omtanke och med hänsyn till natur och djurliv, markägare och andra besökare. I likhet med motionärerna anser utskottet att det är angeläget att denna sedvana värnas, och för detta ändamål är det avgörande att allemansrättens innebörd kontinuerligt kommuniceras. Utskottet ser därför mycket positivt på de informationsinsatser som den ansvariga myndigheten gör samt den samordnande funktion som finns på central nivå. Utskottet bedömer emellertid att det huvudsakliga arbetet i övrigt är en regional och kommunal fråga, inte minst vad gäller det operativa ansvaret.

Med det som anförts ovan avstyrker utskottet motionerna 2022/23:977 (SD) yrkandena 27–29, 2022/23:1858 (M), 2022/23:1868 (M) yrkandena 1–3 och 2022/23:2095 (MP) yrkande 8.

Tätortsnära natur och underhåll av vandringsleder

Utskottet påminner om de riksdagsbundna mål för friluftslivspolitikerna som anger att alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Utskottet kan konstatera att dessa mål har fått förnyad aktualitet till följd av det uppsving som naturturismen fick under pandemin.

Utskottet ser mycket positivt på att den ansvariga myndigheten har fått i uppdrag att utveckla arbetet med landets vandringsleder och fjällleder i den del staten är huvudman. I uppdraget ingår bl.a. att knyta ihop vandringsleder, utveckla vandringsleder i skyddade områden och i skyddade fjällnära skogar samt fortsätta upprustningen av det statliga ledsystemet i fjällen.

När det gäller tätortsnära natur och urbana grönområden anser utskottet i likhet med motionärerna att sådana områden är en viktig del av en hållbar stadsutveckling. En stor del av friluftslivet till vardags utövas i det tätortsnära natur- och kulturlandskapet vilket tydliggör betydelsen av tillgång till rekreations- och friluftsområden inom rimligt avstånd. Utskottet påminner även i denna del om de mål som riksdagen antagit, och att det operativa arbetet i huvudsak bedrivs på kommunal och regional nivå.

Vad gäller yrkandena om urbana grönområden noterar utskottet att det förslag till ny förordning om restaurering av natur som just nu förhandlas på EU-nivå innehåller relevanta mål och åtgärder i detta sammanhang. Enligt utskottets bedömning är det viktigt att först säkerställa att den kommande EU-rättsakten hanterar dessa frågor på ett lämpligt sätt innan eventuella nationella åtgärder övervägs.

Med denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2022/23:908 (C) yrkande 24, 2022/23:2095 (MP) yrkandena 2, 3 och 7 samt 2022/23:2110 (MP) yrkande 29.

Artskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om handel med hotade arter, översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven, rapportering av status för arter och naturtyper, åtgärder i fråga om rödlistade och utdöda arter samt villkoren för djurparker enligt artskyddsförordningen.

Jämför reservation 34 (SD), 35 (MP), 36 (SD), 37 (C), 38 (MP), 39 (C), 40 (SD), 41 (MP) och 42 (MP).

Motionerna

Handel med hotade arter

Enligt kommittémotion 2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 37 bör regeringen se över i vilken omfattning det är möjligt att förhindra import av produkter från haj och då i synnerhet hotade hajarter. Överfiske, i kombination med att hajar förökar sig långsamt, har lett till att många hajarters överlevnad är hotad.

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 21 bör regeringen utreda nya metoder mot illegal handel med hotade arter. Illegal handel med hotade djur- och växtarter är ett problem för biologisk mångfald.

I kommittémotion 2022/23:2280 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås det att brottsrubriceringen Citesbrott införs i lagstiftningen för de brott som rör överträdelse av de straffsanktionerade förbuden i Cites-förordningen. Enligt samma motion yrkande 3 bör regeringen bygga upp kunskapen om reglerna för handel med vilda djur och växter. Tullbeslag bekräftar att Sverige är ett transitland för levande exemplar och produkter. Motionärerna föreslår därutöver i motionens yrkande 4 att vilda arter av djur och växter som omfattas av artskyddsförordningen samt delar och produkter av dessa även fortsättningsvis ska artbestämmas vid varje importtillfälle och inte genom ett riskbaserat urval.

Översyn och nationellt genomförande av naturvårdsdirektiven

Enligt partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 25 behövs det ett rättsligt system som leder till att Sverige klarar artskyddet och lever upp till EU:s naturvårdsdirektiv samt för att gå vidare med Artskyddsutredningens förslag, däribland att införa ett särskilt stöd till markägare för artskyddsåtgärder.

Enligt kommittémotion 2022/23:2194 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1 bör regeringen skyndsamt se över det svenska genomförandet av EU:s art- och habitatdirektiv. En översyn är viktig eftersom genomförandet ligger till grund

för de enorma arealer som ska återställas i kommissionens förslag till restaureringsförordning som nu förhandlas.

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 51 behöver artskyddsförordningen omarbetas så att den inte går längre än motsvarande EU-direktiv; förordningstexten ska inte på någon punkt överimplementera EU-rätten. Enligt samma motion yrkande 52 ska regeringen verka för att artskyddsförordningen i fråga om störningar vid skogliga åtgärder ska ändras så att den tydligt avser ett artperspektiv snarare än ett individperspektiv. Regeringen ska dessutom tillsammans med andra skogsrika medlemsländer kraftfullt verka för motsvarande ändringar i naturvårdsdirektiven.

Enligt motionens yrkande 53 bör regeringen gentemot EU även verka för en förändring av EU:s art- och habitatdirektiv respektive fågeldirektiv för att skapa ökad subsidiaritet. Sverige och andra EU-länder ska naturligtvis verka för att inga arter ska försvinna från deras respektive territorium men medlemsländerna bör ha stor frihet vad gäller metoderna för detta. Direktiven innebär orimliga inskränkningar i medlemsländernas skogsbruk. I samma motion yrkande 54 framförs att arter som är vanliga i vissa delar av EU men inte i andra inte ska ingå i art- och habitatdirektivets respektive fågeldirektivets artlistor på sådant sätt att skogsbruk begränsas i länder där arterna inte är akut eller starkt hotade.

Även i kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 13 föreslås det att regeringen gentemot EU verkar för en förändring av art- och habitatdirektivet, inklusive artlistorna, så att mer beslut kan tas av berörda länder och för att öka anpassningsmöjligheterna när populationer ändras.

Enligt kommittémotion 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 ska Sverige återta makten över jakt- och viltvårdspolitiken från EU. Motionärerna anser att det nationella parlamentet alltid ska ha sista ordet i sådana frågor och att regeringen därför ska verka för att återta beslutande-makten över de frågor som ryms inom art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. I samma motion yrkande 2 framförs behovet av att art- och habitatdirektivet reformeras och anpassas efter regionala och nationella förutsättningar. Det måste vara möjligt att i praktiken ordna skydds- och licensjakt utan orimligt långa överklagandetider. I yrkande 29 betonar motionärerna behovet av att regeringen arbetar för en förändring av artlistorna och av direktiven för att på så sätt avlägsna skyddet för skarv från fågeldirektivet. Då skulle det vara möjligt att införa allmän jakttid på skarv, vilket vore bra ur förvaltningssynpunkt och ur ett naturvårdande perspektiv.

Enligt yrkande 3 i samma motion ska regeringen inom EU verka för att bilagorna till art- och habitatdirektivet får en ökad flexibilitet så att fakta, lokal hänsyn och forskning får större betydelse i beslutsunderlagen. Direktivets bilagor bör vara mer anpassade till naturens, viltets och dagens verklighet. Det skulle innebära att vargen flyttas från ett strikt skydd i bilagorna till att bli en

förvaltningsbar art. Att vargen flyttas från bilaga 4 (strikt skyddad) till bilaga 5 (förvaltningsbar) önskas också i motion 2022/23:1863 av Sten Bergheden (M).

Rapportering av status för arter och naturtyper

Enligt kommittémotion 2022/23:2194 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 2 bör regeringen skyndsamt ändra referensvärdet som används för att jämföra statusen på svensk natur. Motionärerna beklagar att myndigheter i rapporteringen till EU jämför dagens situation med förindustriell tid.

Samma förslag presenteras i kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 14. Enligt motionärerna behöver den svenska rapporteringen till EU om biologisk mångfald bli mer jämförbar med andra länders, bl.a. vad gäller referensvärde. Motionärerna betonar att den svenska rapporteringen innebär att tillståndet för flera arter och naturtyper är sämre i Sverige än i andra länder, eftersom Sverige till skillnad från andra länder rapporterar i förhållande till förindustriell tid och inte senare årtal.

Rödlistade arter och utdöda arter

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 33 behöver arterna i rödlistans olika klasser och de senares definitioner ses över för att skapa ett rimligare förhållande mellan antalet arter som faktiskt dött ut i Sverige och arter som klassas som hotade i olika grad. För många arter placeras i klasserna akut och starkt hotade. Regeringen bör tillsätta en fristående granskning av detta problem, bl.a. eftersom det urholkar förtroendet för rödlistan.

På liknande sätt anförs det i kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 att klasserna i rödlistan tydligt ska återspegla sannolikheten för att arter ska försvinna från Sverige inom en given tidsperiod för varje klass. Motionärerna anser att rödlistade arter är ett allt för vitt begrepp och att listan behöver revideras. Skydd av natur bör i högre grad inriktas mot konstaterad förekomst av de verkligt sällsynta arterna.

I partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 28 i denna del framhålls vikten av åtgärdsprogram för hotade arter. Regeringen bör gå vidare med Artskyddsutredningens förslag i en proposition och föreslå ett särskilt stöd för artskyddsåtgärder.

Enligt motion 2022/23:2186 av Julia Kronlid (SD) ska regeringen utreda möjligheten att ta fram åtgärder för att stärka skyddet av Östersjötuflaren.

Enligt motion 2022/23:1251 av Rebecka Le Moine och Marielle Lahti (båda MP) yrkande 1 bör regeringen ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att återinföra nationellt utrotade arter i Sverige. Motionärerna bedömer att Sverige har en skyldighet att återintroducera nationellt utdöda djur såtillvida det inte kan anses orsaka väsentlig skada.

Artskyddsförordningens villkor för djurparker

Enligt motion 2022/23:1251 av Rebecka Le Moine och Marielle Lahti (båda MP) yrkande 2 bör djurparkerna tillåtas att ta en mer aktiv roll i att samordna och bistå med individer som är viktiga för naturvården och artbevarandet och som kan lämpa sig för återinförande i Sveriges natur. Djurparkerna spelar en central roll i att främja artbevarandet men motionärerna understryker att detta arbete inte är tillräckligt prioriterat inom branschen.

I motionens yrkande 3 föreslås det att regeringen vidtar åtgärder för att de villkor som ställs upp för djurparker enligt 49 § 1 artskyddsförordningen och som syftar till att återinföra djur till ett liv i vilt tillstånd ska följas upp. Det är viktigt att dels förtydliga villkoret, dels följa upp hur djurparkerna följer det samt att ge dem en mer aktiv roll att i samråd med berörda myndigheter växla upp arbetet.

Kompletterande uppgifter

Handel med hotade arter

Den illegala världshandeln med hotade djur och växter är mycket omfattande och omsätter miljardbelopp årligen. Konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, Cites) reglerar internationell handel med sådana djur och växter som riskerar att utrotas på grund av internationell handel. Reglerna innebär att all import, export, återexport m.m. av arter som omfattas av konventionen måste godkännas genom ett licenssystem. Handeln ska vara laglig, hållbar och spårbar.

Konventionen omfattar ca 6 000 djurarter och ca 33 000 växtarter och förtecknas i tre olika bilagor som ger olika starkt skydd beroende på hur hotad arten är på grund av handeln. När det gäller handel med haj behövs det tillstånd för flera arter, t.ex. vithaj, valhaj, rävhaj, silkeshaj, sillhaj och tre olika arter av hammarhaj. Det krävs tillstånd för alla sorters föremål och produkter och livsmedel där det ingår hajararter som omfattas av reglerna. Tillstånd krävs även om det bara är en enstaka hajtand.

Ansvar ligger på konventionens parter att utse en eller flera förvaltningsmyndigheter som ansvarar för att administrera licenssystemet. Parterna ska också utse vetenskapliga myndigheter för att ge råd om handelns effekter på arterna. Sverige har liksom alla medlemsländer i EU och kommissionen skrivit under konventionen. Inom EU gäller EU:s Cites-regler parallellt med konventionen. Dessutom finns regler om handel i den svenska artskyddsförordningen (2007:845). Jordbruksverket är ansvarig administrativ myndighet för konventionen och prövar ansökningar om import, export, återexport och intyg för handel med Cites-listade arter. Tullverket kontrollerar import, export och återexport av arter som omfattas av reglerna. Import, export och återexport av arter som omfattas av reglerna är bara tillåten över särskilda tullkontor.

Sedan 1992 har Citessekretariatet haft i uppdrag att granska och utvärdera parternas genomförande av lagstiftning i syfte att avgöra i vilken utsträckning rättsliga och institutionella åtgärder finns på plats i enlighet med konventionen. Vid såväl ordinarie som extraordinarie möten ska parterna granska genomförandet och tillämpningen av konventionen samt hur effektiv den är.

Artskyddsbrott innebär att man bryter mot någon av de regler som finns till skydd för vilda djur och växter. Det kan exempelvis handla om att importera, köpa eller sälja sådana arter som är skyddade enligt internationella regler, bl.a. Cites. I Sverige regleras artskyddsbrott i 29 kap. 2 b § miljöbalken och artskyddsförordningen. Inom EU styrs artskyddsbrotten i första hand av rådets förordning (EG) 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. Straffskalan i Sverige är böter eller fängelse i upp till fyra år om brottet är grovt.

Även i Agenda 2030 tas tjuvjakt och handel med utrotningshotade djur och växter upp. Under mål 15, som handlar om ekosystem och biologisk mångfald, finns delmål 15.7 som handlar om att länderna bör vidta omedelbara åtgärder för att stoppa tjuvjakt på och handel med skyddade djur- och växtarter och inrikta åtgärderna på både utbudet av och efterfrågan på olagliga produkter från vilda djur och växter.

År 2016 presenterade kommissionen en handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter (COM(2016) 87). Handlingsplanen har tre prioriterade områden med 32 tillhörande åtgärdsförslag. De tre prioriteringsområdena är följande:

1. att förhindra olaglig handel med vilda djur och växter och angripa själva grundorsakerna
2. att på ett effektivare sätt genomföra och kontrollera efterlevnaden av befintliga bestämmelser och bekämpa organiserad brottslighet som rör vilda djur och växter
3. att stärka det globala partnerskapet mellan ursprungs-, konsument- och transitländer mot olaglig handel med vilda djur och växter.

I oktober 2018 presenterade kommissionen en lägesrapport om genomförandet av handlingsplanen hittills (COM(2018) 711). Kommissionen anförde att stora framsteg gjorts i fråga om de flesta av de 32 åtgärderna i handlingsplanen. EU och medlemsstaterna bör dock intensifiera sina ansträngningar för att senast 2020 nå målsättningarna i handlingsplanen.

Kommissionen aviserade i sitt meddelande om en strategi för biologisk mångfald för 2030 (COM(2020) 380) ett antal åtgärder för att få bukt med den olagliga handeln med vilda djur och växter, bl.a. att se över handlingsplanen och föreslå en ytterligare skärpning av EU:s regler för handel med elfenben.

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2018 Jordbruksverket i uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket redovisa ett förslag till genomförande av EU:s handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter samt att föreslå ett nytt etappmål i enlighet med Agenda 2030, mål 15.7 om att stoppa tjuvjakt och illegal handel med skyddade djur och växter i Sverige. Uppdraget

redovisades i april 2019 (rapport 2019:14) och innehöll över 20 åtgärdsförslag som bidrar till Sveriges genomförande av handlingsplanen. Bland annat föreslogs ökad information till intresseorganisationer och allmänheten samt ökade resurser för regelutformning på internationell nivå.

Artskyddsutredningens uppdrag (dir. 2020:58) omfattade bl.a. att se över de regler som gäller för handel med samt innehav och transport av hotade arter i Sverige för att identifiera hur genomförandet av Sveriges internationella förpliktelser på området kan stramas åt och göras mer effektivt. Vid översynen skulle bl.a. Jordbruksverkets förslag som nämnts ovan övervägas.

I Artskyddsutredningens betänkande (SOU 2021:51) föreslås att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att ta fram och på sin webbplats tillgängliggöra tydlig samlad information om vad bl.a. Citeslistning innebär. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

I juni 2022 fick en särskild utredare i uppdrag att se över sanktionssystemet i miljöbalken och hur miljöbrottsbekämpningen kan stärkas (M 2022:69). Utredaren ska bl.a. se över sanktionssystemet i miljöbalken och hur miljöbrottsbekämpningen kan stärkas. Specifikt i fråga om artskyddsbrott ska utredaren bl.a. utreda om kostnaderna för beslag av levande djur ska kunna falla på den tilltalade vid en fällande dom. Utredningen ska redovisas i december 2023.

Som svar på interpellation 2022/23:174 anförde miljö- och klimatminister Romina Pourmokhtari den 31 mars 2023 bl.a. följande:

Det pågår flera initiativ för att stärka regelverket kring utrotningshotade och fridlysta arter. Bland annat finns förslag i betänkandet Skydd av arter - vårt gemensamma ansvar (SOU 2021:51) som har remitterats och som nu bereds inom Regeringskansliet. En annan fråga, som för närvarande utreds i Miljöstraffrättsutredningen, dir. 2022:69, rör misstänkta artskyddsbrott som avser illegal handel med levande djur där djur behöver tas i beslag. [...]

Om inte annat tyder både utredningen och annat som är framlagt inom detta område på att vi är flera som har identifierat att det finns ett behov av en utveckling kring hur vi hanterar särskilt utsatta arter som behöver ett ytterligare skydd. Det kan därför säkert ske en utveckling inom detta område, och vi tittar just nu på de förslag som har kommit i betänkandet. Men vi ser också fram emot de förslag som ska redovisas i december 2023 i utredningen om just miljöstraffrätt.

Utifrån detta hoppas vi att bl.a. utredningen kan innehålla förslag om hur vi ska förebygga, upptäcka, utreda och lagföra dessa överträdelser på ett bättre sätt, för det finns sannerligen ett sådant behov.

Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven

Art- och habitatdirektivet² och fågeldirektivet³ (naturvårdsdirektiven) syftar till att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarande av livsmiljöer, vilda djur och vilda växter i medlemsstaterna. Tillsammans utgör

² Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

de hörnstenen i EU:s naturvårdspolitik och genomför internationella konventioner som konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (Bernkonventionen) och den globala konventionen om biologisk mångfald (CBD). Genom naturvårdsdirektiven föreskrivs dels ett system för områdesskydd, dels ett system för artskydd samt även ett strikt artskydd. Även inom systemet för artskydd ställs krav på att vissa viktiga livsmiljöer ska skyddas, vilket innebär att det även inom regelverket för artskydd finns en form av områdesskydd.

Art- och habitatdirektivets mål är att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarandet av livsmiljöer samt vilda djur och växter inom EU. Åtgärder som vidtas i enlighet med direktivet ska syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter av gemenskapsintresse och samtidigt ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov samt till regionala och lokala särdrag (artikel 2). För att uppnå sina syften erbjuder art- och habitatdirektivet två huvudinstrument, som också kallas för direktivets två pelare: Natura 2000-nätverket med skyddade områden samt föreskrifterna om skydd för arter, som i princip utgörs av fridlysningsregler. De två typer av naturvårdsinstrument som framträder i art- och habitatdirektivet består alltså av skydd av livsmiljöer och skydd av arter.

De arter som finns upptagna i art- och habitatdirektivet delas in i tre olika kategorier och tillhör bilagorna 2, 4 och 5:

- Bilaga 2: Arter vars livsmiljö ska skyddas. Det innebär att särskilda bevarandeområden (Special Area of Conservation SAC) ska avsättas för att ingå i Natura 2000-nätverket.
- Bilaga 4: Arter som kräver strikt skydd, t.ex. fridlysning. Många av arterna i bilaga 2 finns även i bilaga 4.
- Bilaga 5: Arter som kan behöva särskilda förvaltningsåtgärder om det finns risk att de minskar till följd av insamling eller annan exploatering.

Fågeldirektivets mål är att skydda alla de vilda fågelarter som naturligt förekommer i EU. Fågeldirektivet omfattar skydd, skötsel, förvaltning och kontroll av dessa arter, fastställer regler för exploatering av dem och ska gälla för fåglar samt för deras ägg, bon och livsmiljöer. Det innehåller alltså bestämmelser om skydd för samtliga naturligt förekommande vilda fågelarter inom EU och innebär såväl artskydd som områdesskydd.

Medlemsstaterna ska enligt artikel 2 vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen av samtliga fågelarter som förekommer naturligt inom EU på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå. I fågeldirektivets olika bilagor anges även vilka arter man får handla med, vilka jaktmetoder som får användas samt vilka områden som bedöms angelägna för forskning.

Endast kommissionen har befogenhet att föreslå ändringar i naturvårdsdirektiven eller deras bilagor. År 2016 presenterade kommissionen en kontroll

av ändamålsenligheten, en s.k. fitness check, av naturvårdsdirektiven. Kommissionen bedömde att direktiven fortfarande är mycket relevanta och ändamålsenliga samt att genomförandet behöver förbättras väsentligt i medlemsstaterna för att direktivens mål ska uppnås fullt ut. Miljökommissionären konstaterade att direktiven inte kommer att öppnas för översyn.

I interpellationsdebatt 2022/23:172 anförde landsbygdsminister Peter Kullgren den 17 februari 2023 bl.a. följande:

Vår bedömning är därför att det även är rimligt att sänka vargens skyddsstatus på europeisk nivå. Om vargen listas i bilaga 5 kommer vargen att ha samma skydd enligt art- och habitatdirektivet som exempelvis våra svenska sälarter och bävern. Vargen är dessutom redan listad i bilaga 5 i ett antal medlemsstater, däribland Estland, Lettland, Litauen, Slovakien och Polen. Även delar av vargpopulationerna i Finland, Spanien och Grekland är listade i bilaga 5.

Regeringen anser inte att det är bra att skyddsnivån för varg skiljer sig mellan olika medlemsländer på det här sättet. Skillnaderna kan ifrågasättas länderna emellan och på ett negativt sätt påverka synen på direktivet och i förlängningen även negativt påverka en långsiktig, hållbar förvaltning av varg.

Fridlysningsbestämmelserna i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet genomförs i artskyddsförordningen. I förordningen finns även de svenska fridlysningsreglerna. Artskyddsförordningens regler ska säkra de fridlysta arternas överlevnad och det är förbjudet att skada de skyddade arterna.

Riksdagen riktade våren 2018, på utskottets förslag, ett tillkännagivande till regeringen om att en översyn av artskyddsförordningen bör göras för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker (bet. 2017/18:MJU17).

I maj 2020 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att se över artskyddsförordningen för att säkerställa att regelverket är effektivt och rättssäkert och kan skydda hotade arter samt är tydligt gentemot markägare om när man har rätt till ersättning. Utredningens huvudsakliga uppdrag var dels att se över artskyddsförordningen med fridlysningsreglerna, dels att förbättra förutsättningarna för arbetet med att förebygga, upptäcka och lagföra artskyddsrelaterad brottslighet. I utredningen ingick även att se över om förändringar av miljöbalkens ersättningsbestämmelser eller andra delar av balken är nödvändiga. Utredningen tog namnet Artskyddsutredningen (M2020/03).

Uppdraget redovisades i maj 2021 (SOU 2021:51). I utredningen lämnas ett antal förslag till författningsändringar och uppdrag. Flertalet förslag som följer av översynen av artskyddsförordningen kan sorteras in under de två huvuduppgifterna om fridlysning respektive artskyddsrelaterad brottslighet. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

I mars 2021 meddelade EU-domstolen dom i de förenade målen C-473/19 och C-474/19 om begäran om förhandsavgörande från mark- och miljödomstolen. Av förhandsavgörandet följde en osäkerhet kring hur omfattande fåglars fridlysning ska vara. Frågan uppstod om fåglars fridlysning enligt

fågeldirektivet skulle tillämpas lika strikt som de fridlysta arterna i art- och habitatdirektivet, eftersom de i Sverige fanns i samma paragraf i artskyddsförordningen.

Regeringen beslutade i juni 2022 om dels ändringar i artskyddsförordningen, dels motiv till förordningen. Ändringarna innebär att förbudsbestämmelserna för fåglar som skyddas enligt fågeldirektivet respektive för de djur som skyddas enligt art- och habitatdirektivet delas upp i två bestämmelser.

Syftet med förändringen är att skapa ökad tydlighet och förutsägbarhet för skogsägare när det gäller hänsyn till fridlysta arter. Förbuden som gäller för de djur som ska skyddas enligt art- och habitatdirektivet är oförändrade. Förbuden som gäller för fåglar har däremot fått en delvis ny innebörd. De har ändrats bl.a. på så sätt att fåglars bon fått ett uttryckligt skydd, att det tidigare förbudet mot att skada eller förstöra fåglars fortplantningsområden och viloplatsar tagits bort och att förbudet mot att störa fåglar inte gäller om störningen saknar betydelse för att bibehålla eller återupprätta populationen på en tillfredsställande nivå särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov. För skogsbruk innebär förändringarna att fridlysningsgäller på populationsnivå och inte för enskilda individer. En följd är att fågelskyddet försvagas i viss utsträckning. Ändringen trädde i kraft den 1 oktober 2022.

I april 2022 fick Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att tillsammans ta fram förebyggande strategier och arbetssätt, riktlinjer och vägledning för artskydd i skogen (M2022/00809). Strategierna och arbetssätten ska underlätta för skogsbruket att planera och ta hänsyn på ett sätt som förebygger att förbuden i artskyddslagstiftningen blir aktuella. I uppdraget ingår även att

- revidera och besluta om myndigheternas gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogen
- klargöra vem som har ansvar för kunskapsinhämtning i ärenden
- fortsätta utveckla befintliga vägledningar om lämplig hänsyn till fridlysta arter och deras livsmiljöer vid skogsbruksåtgärder.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2023.

Rapportering av status för arter och naturtyper

Som en del av bevarandearbetet som ska utföras enligt art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna övervaka tillståndet i naturen och göra en bedömning av hur livskraftiga olika arter och naturtyper (livsmiljöer) är på lång sikt. Enligt artikel 17 ska medlemsstaterna vart sjätte år rapportera om sitt genomförande av direktivet, nämligen att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos naturtyper samt arter av vilda djur och växter av gemenskapsintresse och samtidigt ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov samt till regionala och lokala särdrag. För Sveriges del innebär det att rapportera om statusen för de 166 arter och 89 naturtyper i Sverige som omfattas av regelverket.

Till rapporteringen bedöms bevarandestatusen för varje art och naturtyp som ingår i direktivet. Bedömningen görs utifrån en rad olika parametrar och är den mest omfattande sammanställningen av läget för den biologiska mångfalden i EU. Sammantaget bygger bedömningen av bevarandestatus på följande fyra faktorer och trender:

- artens population eller naturtypens areal
- artens eller naturtypens utbredning
- artens tillgång på lämplig livsmiljö, respektive naturtypens kvalitet
- artens eller naturtypens framtidsutsikter, inklusive påverkansfaktorer, hot och bevarandeåtgärder.

Alla fyra faktorer måste vara uppfyllda för att bevarandestatusen ska bedömas som gynnsam.

De värden man får fram för de första två faktorerna jämförs med referensvärden. Referensvärdena beskriver behovet, dvs. ett läge då arten eller naturtypen har en tillräckligt stor population eller area, samt ett tillräckligt utbredningsområde, för att dess långsiktiga överlevnad ska vara säkrad. I EU:s vägledningsdokument beskrivs hur referensvärdena bör fastställas.

Den senaste rapporteringen gjordes 2019. Både i Sverige och i övriga EU visade rapporteringen att många arter och naturtyper har dålig bevarandestatus, och att fler insatser behövs för att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Det övergripande resultatet från 2019 års rapportering är att hälsoläget för biologisk mångfald i Sverige är dåligt och att det rör sig i en negativ riktning. Endast drygt 40 procent av arterna och 20 procent av naturtyperna bedöms ha gynnsam bevarandestatus. I många fall förutspås också en fortsatt försämring av tillståndet.

I Sverige ansvarar Naturvårdsverket för rapporteringen och på uppdrag av regeringen representerar Naturvårdsverket även Sverige i de grupper inom EU som fastställer format och vägledning för rapporteringen. Arbetet sker i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen. Artdatabanken vid SLU sammanställer en stor del av kunskapsunderlaget och bedömningarna. Arbetet pågår för att förbereda för nästa rapportering som ska göras 2025.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att den avser att verka för en ökad jämförbarhet i internationell rapportering bl.a. vad gäller referensvärdena som används av EU:s medlemsländer för rapporteringen enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet.

I december 2022 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att tillsammans med Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten ta fram förslag till reviderade referensarealer för naturtyper i art- och habitatdirektivet. I arbetet med uppdraget ska Naturvårdsverket beakta och ta hänsyn till

- de förslag till definition och utgångspunkter för fastställande av referensarealer som anges i EU-kommissionens förslag till förordning om restaurering av natur (COM(2022) 304 final). Referensarealerna kommer att få en större betydelse i och med EU:s förslag till förordning om restaurering av natur.
- hur relevanta delar av förslaget utvecklas under de pågående förhandlingarna i rådet. Kommissionens förslag kommer att förhandlas mellan medlemsländerna under 2023.
- behovet av ökad jämförbarhet mellan medlemsstater och därför eftersträva att metodval och redovisning av referensarealer är i linje med andra EU-länders.

Naturvårdsverket ska även analysera och redovisa förutsättningarna att nå restaureringsmålen i förordningsförslaget, givet förslagen till reviderade referensarealer. Konsekvenserna av de reviderade referensarealerna i förhållande till målen i förordningsförslaget ska också redovisas. Naturvårdsverket ska även redovisa hur metodval och redovisningsprinciper förhåller sig till andra länder med liknande biogeografiska förhållanden som Sverige. Redovisningen ska även innehålla en kategorisering av arealer i intervall samt uppgifter om arealer vid EU-inträdet 1995. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2023.

Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2023 ska myndigheten i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen även redovisa sitt arbete med att ta fram nationella data om den samlade förekomsten av livsmiljötyper vad gäller geografiskt läge och status, samt data om livsmiljökrav för fågelarter samt bilaga 2, 4 och 5-arter i art- och habitatdirektivet. Det bör särskilt redovisas arealer och tillstånd för förekomster av livsmiljötyper i de områden som ägs av staten och statliga bolag. Syftet är bl.a. att förbereda framtagandet av en nationell restaureringsplan i enlighet med förslaget till ny EU-förordning om restaurering av natur.

Rödlistade arter och utdöda arter

Den svenska rödlistan tas fram av SLU Artdatabanken som en lista över arter och deras hotstatus i Sverige. Listan baseras på ekologiska bedömningar av enskilda arters risk att dö ut från landet. Bedömningen görs utifrån internationellt vedertagna kriterier som baseras på flera olika riskfaktorer. Rödlistan innebär inte i sig en prioritering av vilka arter som ska beaktas inom naturvården, men syftar till att utgöra ett verktyg inom naturvården vid t.ex. bedömning av konsekvenser av planerad exploatering.

Rödlistan är indelad i följande kategorier, där beteckningarna bygger på de engelska begreppen:

- NE – ej bedömd (not evaluated).
- NA – ej tillämplig (not applicable). Arter som inte är inhemska, arter med oklar taxonomi eller som är tillfälliga besökare.

- LC – livskraftig (least concern). Arter som inte uppfyller något av kriterierna för övriga kategorier.
- DD – kunskapsbrist (data deficient). Arter som skulle kunna hamna i vilken kategori som helst, men där det i dagsläget saknas tillräcklig kunskap för att placera dem i en specifik kategori.
- NT – nära hotad (near threatened).
- VU – sårbar (vulnerable).
- EN – starkt hotad (endangered).
- CR – akut hotad (critically endangered).
- RE – nationellt utdöd (regionally extinct).

Den svenska rödlistan uppdaterades senast 2020. Resultatet visade en viss försämring för Sveriges arter: Knappt 5 000 av knappt 22 000 bedömda arter klassas som rödlistade, varav drygt 2 000 arter som hotade. En bidragande orsak till att antalet rödlistade arter har ökat är att fler arter har bedömts, men andelen av de bedömda arterna som är rödlistade har också ökat jämfört med tidigare rödlistor. Ökningen har varit gradvis de senaste 20 åren och visar på en negativ trend för den biologiska mångfalden. Även om det finns flera exempel på arter det visat sig gå bättre för har andelen rödlistade arter ökat jämfört med tidigare rödlistor och många arter har också förflyttats till högre hotkategorier.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) konstaterar regeringen att fler arter har blivit rödlistade sedan 2015. Klimatförändringar, igenväxning och exploatering är de viktigaste negativa påverkansfaktorerna för de rödlistade fjällarterna. I Artskyddsutredningens betänkande (SOU 2021:51, s. 276) redogörs för problematiken med utdöendeskuld som uppstår när långlivade arter finns kvar långt efter att deras faktiska ekologiska resursbas har försvunnit, dvs. arterna finns synligt kvar i landskapet, men saknar möjlighet att leva kvar i området på sikt. En art som är utsatt för utdöendeskuld är vitryggig hackspett.

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper är verktyg för att identifiera viktiga åtgärder och var åtgärderna gör störst naturvårdsnytta. Den långsiktiga visionen är att de arter som omfattas av åtgärdsprogrammen ska uppnå livskraftiga populationer samt ha fungerande livsmiljöer. Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens ansvarar för verktyget tillsammans med länsstyrelserna och andra berörda aktörer. Naturvårdsverket har för närvarande ca 130 åtgärdsprogram för landlevande arter. Totalt 16 arter och 5 naturtyper finns för närvarande på Havs- och vattenmyndighetens programlista. I dessa beskrivs kunskapsläget om arternas och naturtypernas ekologi, hotbild och möjliga åtgärder.

I Artskyddsutredningens betänkande lämnas ett antal förslag, bl.a. vissa förändringar av fridlysningsreglerna. Enligt utredningen finns det med anledning av fridlysningsreglernas ingripande natur, deras komplexitet och behovet av förarbeten sammantaget skäl att lyfta dessa regler från förordningsnivå till 8 kap. miljöbalken. Utredningens förslag innebär att de nationella

fridlysningsreglerna mer eller mindre oförändrade förs in i 8 kap. miljöbalken. Utredningen föreslår vidare att regeringen ska göra en översyn av de arter som ska vara nationellt fridlysta. Utredningen föreslår även att myndigheterna ska ta fram tydlig och samlad information om samtliga fridlysta arter bl.a. vad gäller bevarandestatusen för fridlysta arter enligt rödlistan 2020. Som redovisas ovan föreslås det även att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att ta fram och på sin webbplats tillgängliggöra tydlig samlad information om vad fridlysning, rödlistning, Citeslistning m.fl. begrepp som gäller biologisk mångfald, innebär och vad som skiljer de olika begreppen åt. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Som redovisas ovan arbetar Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen med att ta fram förebyggande strategier och arbetssätt, riktlinjer och vägledningar för artskydd i skogen. I uppdraget ingår bl.a. att revidera och besluta om myndigheternas gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogen samt utveckla vägledningar om lämplig hänsyn till fridlysta arter och deras livsmiljöer vid skogsbruksåtgärder. Uppdraget ska redovisas i september 2023.

När det gäller Östersjötummlaren är arten akut hotad med en population på runt 500 tummlare kvar. I budgetpropositionen redovisar regeringen att Havs- och vattenmyndigheten och Kustbevakningen gjorde extrainsatser under 2021 för att kontrollera ljudskrämmor längs med Skånes sydkust. Genom delfinansiering från anslaget 1:2 Miljöövervakning inom utgiftsområde 20 har ett nytt program initierats för att studera utbredningen av Östersjötummlaren.

När det gäller att återinföra utdöda arter beviljade Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) våren 2022 ca 3 miljoner kronor till ett forskningsprojekt vid Luleå tekniska universitet där man undersöker attityden till att använda bioteknik för att återställa bestånd av utrotningshotade och utdöda arter. Projektet undersöker dels vad människor uppfattar som naturligt och vilka konsekvenser dessa uppfattningar kan få, dels om det är säkert att återintroduktionen av en utrotningshotad eller utdöd art är genomförbar eller önskvärd i ett ekosystem. Ekosystemet från vilket arten har försvunnit kan ha hittat en ny jämvikt som gör att den utdöda arten antingen inte överlever i den nya miljön eller tvärtom blir till en invasiv art. Sådana komplikationer kan också påverka attityden till den nya tekniken. Projektet förväntas pågå under perioden 2022–2025.

Artskyddsförordningens villkor för djurparker

Enligt 40 § artskyddsförordningen (2007:845) krävs det tillstånd för att förevisa djur av vilda arter i en djurpark. Enligt 49 § får ett tillstånd endast avse en anläggning som godkänts för offentlig förevisning av djur enligt djurskyddsförordningen (2019:66).

Tillståndet ska innehålla de villkor som behövs för att säkerställa att

1. djurparken deltar i en eller flera av följande verksamheter beträffande de djurarter som finns i djurparken: forskning som främjar bevarandet av

- arterna, utbildning som ger relevanta kunskaper om bevarande av arterna, informationsutbyte om arternas bevarande samt, om det är lämpligt, uppfoärdning i fångenskap och återinförande av djur till ett liv i vilt tillstånd
2. djurparken främjar utbildning av och medvetenhet hos allmänheten om bevarande av den biologiska mångfalden, särskilt genom att tillhandahålla information om de förevisade arterna och deras naturliga livsmiljöer
 3. djurhållningen i djurparken uppfyller de enskilda arternas biologiska behov och behov av bevarande, bl.a. genom att djurens livsmiljöer berikas på ett artspecifikt sätt
 4. en hög standard på skötseln av djuren upprätthålls
 5. det finns ett program för förebyggande och kurativ veterinärvård samt näringstillförsel
 6. djur inte rymmer och att skadedjur och ohyra inte tar sig in utifrån
 7. spridning av smittsamma sjukdomar förebyggs.

Innan länsstyrelsen enligt 49 § tredje stycket 1 beslutar om ett villkor som innebär att en djurpark ska delta i en verksamhet som syftar till återinförande av djur till ett liv i vilt tillstånd, ska länsstyrelsen begära ett yttrande från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten (49 a §). Innan länsstyrelsen slutligt prövar en ansökan om tillstånd enligt 40 §, ska länsstyrelsen inspektera djurparken (50 §). Tillsynsmyndigheten ska regelbundet inspektera djurparker som avses i 40 § för att kontrollera att villkoren i tillståndet för verksamheten följs (59 §).

Bestämmelser om hur djur, inklusive djur i djurparker, ska hållas och skötas finns i djurskyddslagen (2018:1192) och djurskyddsförordningen (2019:66). Av djurskyddslagen framgår bl.a. att djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Det framgår också att djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att deras välfärd främjas, att de kan utföra sitt naturliga beteende och att beteendestörningar förebyggs (2 kap. 1 och 2 §§).

När det gäller uppföljning av djurparker baseras den svenska kontrollen av djurskydd på EU:s gemensamma bestämmelser om offentlig kontroll. Enligt dessa regler ska kontrollen bl.a. vara regelbunden samtidigt som den ska vara riskbaserad.

Som svar på skriftlig fråga 2022/23:351 anförde landsbygdsminister Peter Kullgren den 22 februari 2023 att det inte finns några bestämda intervall för när en viss typ av djurverksamhet ska kontrolleras. Den riskvärderingsmodell som tillämpas av kontrollmyndigheterna bygger på forskning och erfarenheter av olika former av djurverksamheter och modellen beaktar bl.a. också resultat vid de kontroller som tidigare har utförts av en specifik aktör. Statsrådet anförde vidare att Jordbruksverket har för avsikt att se över riskklassificeringsmodellen senast vid utgången av 2024 och att myndigheten överväger att bl.a. se över riskvärderingen för olika typer av verksamheter. Dessa och andra aspekter kan därför, när översynen är klar, eventuellt komma att påverka kontrollfrekvensen för en viss typ av verksamhet eller hos en specifik aktör.

Som svar på interpellation 2022/23:174 anförde miljö- och klimatminister Romina Pourmoghani den 31 mars 2023 bl.a. följande:

Låt mig inleda med att säga att regeringen genom en ambitiös klimat- och miljöpolitik avser att aktivt motverka artutrotningen både globalt och i Sverige genom bevarande av särskilt känsliga arter och naturmiljöer, ett hållbart jordbruk samt fiskeri- och skogsnäring som fortsatt skapar miljö- och klimatnytta.

För djurparker och andra anläggningar som förevisar djur offentligt finns det detaljerade regler. Alla djurparker måste godkännas av länsstyrelsen innan de tas i bruk. Om anläggningen förevisar djur av vilda arter, oavsett om de är utrotningshotade eller inte, behövs också ett separat tillstånd från länsstyrelsen för detta. Länsstyrelserna ansvarar för att regelbundet utföra inspektioner på samtliga djurparker i Sverige. Om anläggningen omfattar arter som är listade under Cites, Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, bilaga A, krävs även tillstånd från Statens jordbruksverk för att ha ett utbyte med eller kunna köpa in sådana arter från liknande anläggningar. För arter listade i konventionens bilaga B måste laglig bakgrund kunna styrkas.

Det är i sammanhanget viktigt att nämna att myndigheternas bedömningar för de tillstånd som jag nämner kan skilja sig åt beträffande djur som ska leva i djurpark jämfört med djur som innehas av privatpersoner.

Det finns alltså detaljerade regler kring tillstånd för djurparker. Det pågår också flera initiativ för att stärka regelverket kring utrotningshotade och fridlysta arter. Bland annat finns förslag i betänkandet Skydd av arter - vårt gemensamma ansvar (SOU 2021:51) som har remitterats och som nu bereds inom Regeringskansliet.

I betänkande 2022/23:MJU9 Djurskydd framhöll utskottet att det finns ett väl utvecklat regelverk med etablerade rutiner för att säkerställa att de regelverk som reglerar djurparksverksamhet följs.

Utskottets ställningstagande

Handel med hotade arter

Utskottet konstaterar att både den nuvarande och den förra regeringen tydliggjort vikten av att aktivt motverka artutrotningen både globalt och i Sverige genom bevarande av särskilt känsliga arter och naturmiljöer. Utskottet anser att Artskyddsutredningen och Miljöstraffrättsutredningen vittnar om den prioritet som frågan tillskrivs. Utskottet noterar särskilt att det i den senare utredningen ingår förslag om hur myndigheterna på ett bättre sätt kan förebygga, upptäcka, utreda och lagföra överträdelse, bl.a. i fråga om artskyddsbrott. Utskottet kommer att noga följa beredningen av dessa förslag.

I avvaktan på resultaten av det arbete som pågår avstyrker utskottet motionerna 2022/23:969 (SD) yrkande 37, 2022/23:985 (SD) yrkande 21 och 2022/23:2280 (MP) yrkandena 1, 3 och 4.

Översyn och nationellt genomförande av naturvårdsdirektiven

När det gäller en översyn av naturvårdsdirektiven konstaterar utskottet att kommissionen utvärderade rättsakernas ändamålsenlighet under 2015–2016

och att bedömningen då var att regelverket alltså är relevant för att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden inom unionen. Samtidigt som utskottet är väl medvetet om att det är kommissionen som kan initiera en ändring av direktiven, noterar utskottet att regeringen i relevanta forum verkar för en uppdatering av regelverket, inte minst när det gäller vargens skyddsstatus.

I fråga om det nationella genomförandet av direktiven vill utskottet lyfta fram att det har gjorts en genomgripande analys av artskyddsförordningen. I Artskyddsutredningens betänkande finns det flera förslag för att göra artskyddet mer tillämpbart, effektivt och rättssäkert. Utskottet konstaterar att förslagen nu bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet kan också konstatera att det i Sverige har funnits en otydlighet i den praxis som vuxit fram, framför allt när det gäller vad som är tillräcklig hänsyn inom skogsbruket. Utskottet ser därför positivt på att regeringen beslutat om ändringar i artskyddsförordningen för att skapa ökad tydlighet och förutsägbarhet för skogsägare när det gäller hänsyn till fridlysta arter.

Med hänvisning till de åtgärder som regeringen redan vidtagit och det arbete som pågår finns det inte stöd i utskottet för några av de åtgärder som föreslås i motionerna 2022/23:972 (SD) yrkandena 51–54, 2022/23:977 (SD) yrkande 13, 2022/23:994 (SD) yrkandena 1–3 och 29, 2022/23:1863 (M), 2022/23:2110 (MP) yrkande 25 och 2022/23:2194 (C) yrkande 1. Motionsyrkandena avstyrks.

Rapportering av arter och naturtyper

I fråga om rapportering av status för arter och naturtyper enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet ser utskottet mycket positivt på att regeringen gett ansvariga myndigheter i uppdrag att ta fram förslag till reviderade referensarealer. Utskottet konstaterar att denna fråga ges stor betydelse i kommissionens förslag till ny förordning om restaurering av natur, och utskottet ser därför positivt på att det inom ramen för uppdraget ska tas särskild hänsyn till de förhandlingar om förslaget som nu pågår.

Med tanke på redovisningen ovan bedömer utskottet att motionerna 2022/23:854 (C) yrkande 14 och 2022/23:2194 (C) yrkande 2 är att betrakta som tillgodosedda. Motionerna avstyrks.

Rödlistade arter och utdöda arter

Utskottet vill börja med att påminna om att rödlistan i sig inte är en prioritering av vilka arter som ska beaktas inom naturvården. Rödlistan och dess kategorier är snarare ett av flera verktyg inom naturvården vid t.ex. bedömning av konsekvenser av planerad exploatering.

När det gäller åtgärder och regelverk för att värna hotade arter påminner utskottet även i detta sammanhang om det nya ramverket för biologisk mångfald som är en milstolpe i arbetet med att stoppa och vända den negativa globala utvecklingen. Utskottet vill även påminna om Artskyddsutredningens

förslag och bedömningar som syftar till att göra artskyddet mer effektivt och rättssäkert. Utskottet vill därutöver framhålla de åtgärdsprogram som ansvariga myndigheter tar fram för hotade arter för att vägleda samtliga berörda aktörers samordnade arbete. Utskottet konstaterar att det under 2021 inrättades ett åtgärdsprogram för Östersjötummlaren som bl.a. innehåller förslag på hur bifångstriskerna och undervattensbuller kan minska.

Mot bakgrund av det som anförts ovan finns det i utskottet inte stöd för de förslag som presenteras i motionerna 2022/23:972 (SD) yrkande 33, 2022/23:977 (SD) yrkande 4, 2022/23:1251 (MP) yrkande 1, 2022/23:2110 (MP) yrkande 28 i denna del och 2022/23:2186 (SD). Motionsyrkandena avstyrks.

Artskyddsförordningens villkor för djurparker

Sverige har en stark djurskyddslagstiftning som omfattar alla djur som hålls av människan och som syftar till att säkerställa ett gott djurskydd och främja en god djurvälstånd och respekt för djur. Utskottet bedömer att Sveriges djurparker kan ha en viktig uppgift i att bidra till att bevara den biologiska mångfalden och genom att lära framför allt barn och ungdomar mer om djur som de aldrig annars skulle ha möjlighet att se.

Utskottet konstaterar att djurparker och andra anläggningar som förevisar djur offentligt är omgärdade av ett detaljerat regelverk. Alla djurparker måste godkännas av länsstyrelsen innan de tas i bruk, och länsstyrelserna ansvarar för att regelbundet utföra inspektioner på samtliga djurparker. Utskottet har tidigare under riksmötet behandlat förslag om uppföljning av djurparker, och bedömde då att den kontroll som sker är adekvat med tanke på de risker som finns.

Motion 2022/23:1251 (MP) yrkandena 2 och 3 lämnas utan vidare åtgärd med hänvisning till det som anförts.

Rovdjurspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om björnstammens storlek, vargstammens storlek och referensnivå, samförvaltning av varg, förvaltning av varg i renbetesland, jakt på varg och ersättning för rovdjursskador.

Jämför reservation 43 (SD), 44 (S), 45 (SD), 46 (C), 47 (C), 48 (SD, C), 49 (SD), 50 (SD), 51 (C) och 52 (SD).

Motionerna

Björnstammens storlek

När det gäller björnstammens storlek föreslås det i kommittémotion 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11 att ett tak på 2 800 björnar införs, att avskjutningen ökas i de län som har störst koncentration av björn och att stammens storlek sedan minskas successivt. Enligt motionärerna räcker det inte med en miniminivå för björnstammens storlek; en hållbar förvaltning bör också inbegripa en maximinivå.

Vargstammens storlek och referensnivå

När det gäller vargstammens storlek framhålls det i kommittémotion 2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 13 att antalet vargar i Sverige ska ned till 170–270 individer samtidigt som gynnsam bevarandestatus bibehålls. För att stammen ska vara förutsägbar behöver dagens population på över 460 individer minskas kraftigt.

Enligt partimotion 2022/23:1672 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 12 bör regeringen vidta åtgärder för att under 2023 verkställa riksdagens tillkännagivande från 2022 om att verka för att nå 2013 års riksdagsbeslut om vargstammens referensnivåer och att det bör ligga i det nedre spannet om 170 individer. Motionärerna understryker att människors oro för rovdjursangrepp mot tamboskap behöver tas på allvar, och därför är det angeläget att vargstammen minskar.

På samma sätt framförs det i kommittémotion 2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 10 att regeringen under 2023 ska verkställa riksdagens tillkännagivande från 2022 om att följa 2013 års riksdagsbeslut om vargstammens referensnivåer och att det bör ligga i det nedre spannet om 170 individer. I yrkande 7 framhåller motionärerna att riksdagsbeslutet om vargstammens referensnivå ska följas i syfte att uppnå acceptans för rovdjuren och åstadkomma ett reellt regionalt ansvar och lokalt inflytande över rovdjursförvaltningen. Enligt motionens yrkande 9 ska regeringen därutöver tydligare följa upp och utvärdera vargförvaltningen för att återfå acceptansen för förvaltningen.

Även i motion 2022/23:1950 av Sten Bergheden (M) framhålls betydelsen av att regeringen arbetar för att anpassa och minska vargstammen till 170 vargar. Förslag om att den svenska vargstammen ska minska framförs även i motionerna 2022/23:1104 av Ann-Sofie Alm (M) och 2022/23:1546 av Patrik Björck (S).

I kommittémotion 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 12 framhålls behovet av att förvalta vargstammen i vissa områden mer aktivt. Motionärerna påpekar att koncentrationen av varg i vissa områden är mycket hög. Vargens referensvärde för en gynnsam bevarandestatus ska dock vara i den nedre gränsen, vilket är 170 vargar, innan licensjakt kan komma på tal. I samma motion yrkande 13 föreslås en maximinivå för vargstammen. En maximinivå skulle skapa en mer förutsägbar förvaltning.

Enligt motion 2022/23:437 av Erik Ottoson (M) yrkande 1 bör regeringen vidta de åtgärder som krävs för att riksdagens beslut och mening om vargstammens storlek även ska tillämpas av ansvariga myndigheter. På liknande sätt föreslås det i motion 2022/23:822 av Lars Beckman (M) att regeringen överväger att instruera myndigheter i regleringsbrev att vidta nödvändiga åtgärder för att vargstammen ska minska i Sverige.

Avslutningsvis ska regeringen enligt motion 2022/23:47 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M) i denna del se över möjligheten att besluta om minsta antal för att säkra gynnsam bevarandestatus för djur som riskerar att skada lantbruk och fiskerinäring och tillåta jakt på överskjutande antal djur.

Samförvaltning med Norge

Enligt kommittémotion 2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 8 ska regeringen under 2023 verkställa riksdagens tillkännagivande från 2022 om en genomgripande samförvaltning av varg med Norge.

Även i motion 2022/23:398 av Isak From (S) i denna del framhålls betydelsen av samförvaltning med Norge. Eftersom det finns många gränsöverskridande rovdjur vore det naturligt med ett tätare samarbete och en gemensam förvaltning av den skandinaviska vargstammen.

Förvaltning av varg i renbetesland

Enligt kommittémotion 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 ska regeringen vidta åtgärder för att skydda rennäringsområdet mot rovdjursangrepp. Motionärerna understryker vikten av att ingen renägare eller annan tamdjursägare ska behöva förlora slaktintäkter på grund av allt för högt rovdjurstryck. I samma motion yrkande 9 föreslås det att målsättningen om att rennäringsområdets förluster av renar inte ska behöva vara högre än 10 procent förs in i lagstiftningen. Vidare enligt yrkande 10 i samma motion är vargrevir oförenligt med renbetesland, särskilt vad gäller målsättningen om procentuell förlust.

På liknande sätt föreslås det i kommittémotion 2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 13 att regeringen ser över vilka åtgärder som måste vidtas för att riksdagens beslutade mål om 10 procents toleransnivå för rennäringen ska uppfyllas. Motionärerna påpekar att många renägare tvingas stå ut med betydligt högre rovdjursförluster och att detta lett till att många tappat tron på rennäringens framtid. Enligt samma motion yrkande 14 ska rovdjurspolitiken ta hänsyn till att skapa livskraftiga ren- och landsbygdsnäringar i Sverige. Rennäringen är en näring som för vidare ett viktigt kulturarv men också levererar klimatsmart kött.

Enligt motion 2022/23:119 av Helén Pettersson (S) ska regeringen beakta renskötselns förutsättningar vid vargföryngring. Om vi vill att rennäringen ska ha en framtid i vårt land är det inte möjligt att tillåta vargföryngringar inom eller direkt angränsande till renskötselområdet.

Jakt på varg

I ett antal motionsyrkanden framförs förslag på förändring av regelverket som reglerar licensjakt på varg. Enligt motion 2022/23:50 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) bör regeringen ge länsstyrelserna i uppdrag att på egen hand besluta om licensjakt på varg efter beslut om gynnsam bevarandestatus. Syftet bör vara att förebygga allvarlig skada på människor i tätbebyggda områden, bland tamdjur och hos företag. Likaså bör regeringen enligt motion 2022/23:437 av Erik Ottoson (M) yrkande 2 vidta åtgärder för att de län som är särskilt hårt drabbade av vargstammen ska få en ökad möjlighet till licensjakt i syfte att begränsa vargskadorna.

Vidare ska regeringen enligt motion 2022/23:459 av Lars Johnsson (M) kraftigt utöka vargjakten. Regeringen bör också agera för att vargjakten utökas geografiskt så att jakt tillåts över hela landet. Enligt motion 2022/23:653 av Mathias Bengtsson (KD) bör regeringen snarast se till så att vargstammen minskar i Dalarna och i övriga landet. Motionären beklagar att avskjutningen av varg i Dalarna riskerar att bli allt för låg.

I ett antal ytterligare motionsyrkanden presenteras förslag på hur regelverket för skyddsjakt på varg ska vara utformat. Enligt kommittémotion 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 i denna del ska skyddsjakt fungera snabbt och effektivt. Begreppet skyddsjakt måste vidgas och i högre grad användas i förebyggande syfte. Enligt yrkande 8 i samma motion bör möjligheten till skyddsjakt stärkas i renbetesland. Motionärerna påpekar att ansökan om skyddsjakt är den första åtgärden som vidtas när renhjordar angrips av rovdjur. Rovdjur skyddas dock av gynnsam bevarandestatus, vilket gör att en ansökan långt ifrån alltid beviljas.

Vidare föreslås i kommittémotion 2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 11 att regeringen vidtar åtgärder för att öka möjligheterna att försvara husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur. Motionärerna vill se att dagens högt ställda krav för beviljande av skyddsjakt anpassas till rådande situation där vargarna ökat i antal och vargreviren förtätas. Enligt samma

motion yrkande 12 ska regeringen skapa länsvisa kartor över särskilt sårbara områden för tamdjurshållningen för att underlätta och skynda på beslut om skyddsjakt.

Enligt motion 2022/23:398 av Isak From (S) i denna del bör regeringen överväga att utveckla skyddsjakt och skyddsjakt på eget initiativ på varg. En utredning bör ta sikte på hur skyddsjakt kan utvecklas så att det kan beslutas redan efter ett angrepp eller i förebyggande syfte. Förslag om att regelverket för skyddsjakt på rovdjur ska utredas presenteras även i motionerna 2022/23:189 av Magnus Persson (SD), 2022/23:1864 av Sten Bergheden (M) och 2022/23:1631 av Martina Johansson (C) yrkande 3.

Enligt motion 2022/23:437 av Erik Ottoson (M) yrkande 3 bör regeringen ta initiativ till att ge länsstyrelserna i uppdrag att besluta om skyddsjakt på oskygga vargindivider i syfte att minska framtida skador från varg. Enligt motion 2022/23:720 av Lina Nordquist (L) ska länsstyrelsen få fatta beslut om att skinn vid skyddsjakt ska tillfalla jakträttsinnehavaren. Motionären beklagar att skytten inte får någon ersättning.

Enligt motion 2022/23:1091 av Alexandra Anstrell (M) behövs det en ökad trygghet och säkerhet för den som ansöker om skyddsjakt, utför skyddsjakt eller utför licensjakt genom att se över möjligheten att få personliga uppgifter belagda med en frivillig sekretess. Enligt motion 2022/23:2136 av Sten Bergheden (M) bör regeringen överväga att se över om länsstyrelsen inom ramen för sitt tillsynsarbete ska få föra register över anonyma tips om personer som misstänks för tjuvjakt på varg.

Ersättning för rovdjursskador

I kommittémotion 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 i denna del framhålls betydelsen av ersättning vid angrepp på tamboskap. Motionärerna framhåller särskilt betydelsen av ersättningssystemet vid rovdjursskador på rennärigen. Rovdjursersättningarna är ersättning för verkliga förluster av privat egendom och det är därför viktigt med fungerande och rättvisande inventeringsresultat.

Enligt motion 2022/23:1645 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 1 krävs det att åtgärder vidtas så att enskilda tamdjursägare inte får bära kostnaderna för samhällets beslutade rovdjursförvaltning. Av liknande skäl föreslås det i motion 2022/23:719 av Lina Nordquist (L) yrkande 1 att kostnaderna för rovdjursskador utvärderas. Motionären vill även att regeringen säkrar ansökningshanteringens likvärdighet över landet (yrkande 2) samt utreder möjligheten till en ny ersättningsmodell för rovdjursskador som drabbar lantbrukare och hundägare (yrkande 3).

Kompletterande uppgifter

Björnstammens storlek

Rovdjurspolitikens inriktning godkändes av riksdagen 2013 (prop. 2012/13:191, bet. 2013/14: MJU7, rskr. 2013/14:99). Det övergripande och långsiktiga målet är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn (de s.k. stora rovdjuren) i Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

Enligt riktlinjerna för art- och habitatdirektivet är det inte möjligt att sätta ett tak för antalet individer av de olika arterna. Referensvärdet för gynnsam bevarandestatus är 1 400 björnar. Resultatet från 2017 års populationsberäkning visade att det fanns ca 2 900 björnar i Sverige. Nästa inventering av björnstammen i Sverige görs under 2023.

Björn är en strikt skyddad art enligt art- och habitatdirektivet. Det innebär att jakt bara får ske under vissa förutsättningar. Länsstyrelserna har möjlighet att besluta om licensjakt efter björn när upprätthållandet av björnens gynnsamma bevarandestatus inte försvåras i syfte bl.a. att minska koncentrationen av rovdjur inom rovdjurstäta områden. Möjlighet finns även att bevilja skyddsjakt efter bedömning av den länsstyrelse dit en ansökan om skyddsjakt inkommit. När det handlar om möjligheter till skyddsjakt på samtliga stora rovdjur framgår det av undantagsmöjligheterna enligt art- och habitatdirektivet att tre kriterier måste vara uppfyllda för att myndigheten ska kunna besluta om tillstånd till skyddsjakt – uppnåendet eller bibehållandet av den gynnsamma bevarandestatusen får inte försvåras, det ska vara fråga om en allvarlig skada och det ska vara utrett att det inte finns någon annan lämplig lösning. Om ett vilt djur orsakar avsevärd skada eller om det kan antas vara farligt för människors säkerhet, får Polismyndigheten låta avliva djuret, om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning.

För att reglera antalet björnar och förebygga skador på tamdjur och renar får skyddsjakt och viss licensjakt genomföras, om förutsättningarna för jakten är uppfyllda. Så gott som all björnjakt beslutas av länsstyrelsen. År 2022 beslutade länsstyrelsen att sammanlagt 622 björnar fick fällas under licensjakten. Totalt fälldes 624 individer. Flest björnar fick fällas i länen med högst koncentration av björnar. Detta är en ökning jämfört med 2021 då 501 björnas fick fällas.

Som svar på fråga 2022/23:26 anförde landsbygdsminister Peter Kullgren den 9 november 2022 bl.a. följande:

Regeringen vill utveckla förvaltningen av de stora rovdjuren. Vargen ska ha gynnsam bevarandestatus men på kort sikt behöver vargstammen minska. Detta gäller även björnstammen. Sverige ska självklart uppfylla sina internationella och EU-rättsliga åtaganden.

Vargstammens storlek och referensnivå

Som redovisas ovan är det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken att de stora rovdjuren ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas (prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99). Inriktningen innebär att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller populationen ska fastställas av Naturvårdsverket i intervallet 170–270 individer. Vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller utbredningsområde ska vara hela Sverige, förutom den alpina regionen och Gotlands län.

Målet innebär vidare att vargstammens koncentration ska minskas där den är som tätast, att vargens förekomst i renskötselområdet i huvudsak ska begränsas till de områden där den gör minst skada och att vargens förekomst i län med fäbodbruk, intensiv fårskötsel eller skärgårdar i huvudsak ska begränsas till de områden där den gör minst skada. Vid behandlingen av propositionen anförde utskottet att det referensvärde för gynnsam bevarandestatus som Naturvårdsverket sedan fastställer inte ska få underskridas (prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99).

Naturvårdsverket fick 2015 i uppdrag att utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera den befintliga sårbarhetsanalysen för varg och med den som grund utreda vad som krävs för att vargpopulationen i Sverige ska anses ha en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet (M2015/1573/Nm). I redovisningen (NV-02945-15) motiveras ett referensvärde för varg på minst 300 vargar i Sverige under förutsättning att minst en varg vandrar in och reproducerar sig åtminstone vart femte år. Enligt myndighetens bedömning skulle vargen under sådana förutsättningar ha gynnsam bevarandestatus i enlighet med art- och habitatdirektivet eftersom verket bedömde att övriga kriterier är uppfyllda.

Naturvårdsverket presenterade 2016 en reviderad förvaltningsplan för varg för perioden 2014–2019 (rapport 8758). Förvaltningsplanens giltighetstid har förlängts. Förvaltningsplanen för varg redovisar vilka politiska målsättningar som gäller, vilka grundläggande principer för förvaltningsarbetet som identifierats, vilka förvaltningsåtgärder som planeras för att nå målen samt hur uppföljningen ska ske.

Naturvårdsverket presenterade 2016 även en femårig plan för genetisk förstärkning av vargstammen 2016–2020 (NV-02544-15). Planen beskriver vilka åtgärder som bör vidtas för att målet om nya reproducerande invandrade vargar uppfylls så att en gynnsam bevarandestatus för varg kan bibehållas och ska enligt Naturvårdsverket ses som ett komplement till den nationella förvaltningsplanen för varg.

Populationsstorleken för varg inventeras årligen under perioden den 1 oktober till den 31 mars. Resultatet från inventeringsperioden 2021/22 visar att det finns ca 460 vargar i Sverige, vilket innebär en ökning för tredje året i rad. Inventeringen från 2020/21 visade ca 395 vargar.

Kommissionen driver sedan 2010 ett s.k. överträdelseärende mot Sverige. Kommissionen har gjort gällande att Sverige inte uppfyller sina skyldigheter enligt artikel 12 och 16 i art- och habitatdirektivet när Sverige tillåter en alltför omfattande licensjakt på varg och att Sveriges vargpolitik begränsar möjligheten för vargen att uppnå en gynnsam bevarandestatus. I ett kompletterande yttrande har kommissionen klargjort att referensvärdet för populationsstorlek om 270 vargar vilar på osäker vetenskaplig grund och att vargstammens genetiska variation och inavelsproblem i stammen måste beaktas vid definiering av nivån för gynnsam bevarandestatus.

Riksdagen har under de senaste åren riktat ett antal tillkännagivanden till regeringen om den svenska vargförvaltningen och antalet vargar i Sverige. I maj 2022 tillkännagav riksdagen bl.a. att det är avgörande för vargförvaltningens legitimitet att riksdagens beslut om vargstammens storlek följs i praktiken och att riksdagsbeslutet om referensnivå för vargstammen från 2013 ska ligga till grund för Sveriges förvaltning av vargen. Det framhölls vidare att referensvärdet under rådande omständigheter, med en mer förtätad vargpopulation i landet, bör ligga i det nedre spannet om 170 individer (bet. 2021/22:MJU24, rskr. 2021/22:297).

Med anledning av tillkännagivandet beslutade regeringen i maj 2022 att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utifrån bästa tillgängliga kunskap och vetenskaplig expertis analysera om, och i så fall under vilka förutsättningar, vargens referensvärde i fråga om populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet skulle kunna vara inom intervallet 170–270 individer (M2022/01143). Uppdraget ska redovisas senast den 11 oktober 2024.

Naturvårdsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och Jordbruksverket fick samtidigt i uppdrag att ta fram riktlinjer för vilka åtgärder som behövs om varg med finskt/ryskt ursprung ska kunna flyttas inom Sverige med hänsyn till bl.a. smittskyddet. Uppdraget ska i denna del redovisas den 12 april 2024.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) framhåller regeringen att den vill utveckla förvaltningen av de stora rovdjuren. Vargen ska ha gynnsam bevarandestatus men på kort sikt behöver vargstammen minska. Regeringen redovisar vidare att en utredning ska tillsättas i syfte att främja en hållbar jakt och viltvård bl.a. genom att utreda formerna för en jakt- och viltvårdsmyndighet.

Samförvaltning av varg med Norge

Av den nationella förvaltningsplanen för varg framgår att det sedan 2011 finns en politisk överenskommelse om utvecklat samarbete om stora rovdjur mellan Sverige, Norge och Finland. Syftet är att bl.a. ytterligare förstärka samarbetet mellan berörda myndigheter och att sträva efter att även involvera behöriga ryska myndigheter. Det anges även i överenskommelsen att de centrala

myndigheterna i respektive land ges i uppdrag att tillsammans utarbeta innehåll och gemensamma riktlinjer för det fortsatta samarbetet om stora rovdjur.

Sedan 2014 har Sverige ett särskilt långtgående samarbete med Norge om övervakning av de stora rovdjuren i Skandinavien, med gemensam metodik och gemensamma databaser. Länderna samarbetar för att övervaka antalet djur, deras utbredning, ändringar i bestånden och demografisk utveckling. Det sker även ett samarbete med Finland, särskilt om inventering och förvaltning av varg för att säkra att genetiskt viktiga vargar kommer in i Sverige. Vidare redovisas att en fennoskandisk samarbetsgrupp har bildats kring DNA-analyser, bl.a. med syftet att harmonisera ländernas metodik.

Våren 2022 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen i fråga om samförvaltning av varg tillsammans med Norge (bet. 2021/22:MJU24). Utskottet framhöll att eftersom den svenska vargstammen ingår i den s.k. skandinaviska populationen och denna population rör sig över gränsen mellan Norge och Sverige bör vargstammens storlek även samordnas med Norge. Utgångspunkten bör vara att den skandinaviska vargstammen inte ska överstiga 230 individer, där Sverige tar ansvar för sin del enligt det som utskottet anfört om referensvärdet för vargstammen (se redovisning ovan). Utskottet framhöll vidare att regeringen därför bör undersöka möjligheterna till och förutsättningarna för en genomgripande samförvaltning med Norge och verka för att det tas fram en gemensam förvaltningsplan för den skandinaviska vargstammen.

I regeringens skrivelse 2022/23:75 redovisas att Sverige i dag har ett väl fungerande samarbete med Norge inom vargförvaltningen. Eftersom varg är en strikt skyddad art i art- och habitatdirektivet, som inte är bindande för Norge, behöver möjligheterna till och förutsättningarna för en genomgripande samförvaltning med Norge analyseras noggrant. En sådan analys bör genomföras innan regeringen kan ta ställning till om det bör tas fram en gemensam förvaltningsplan med Norge. Frågan bereds inom Regeringskansliet.

Förvaltning av varg i renbetesland

Riksdagsbeslutet om en hållbar rovdjurspolitik innebär att tamdjurshållning inte påtagligt ska försvåras till följd av rovdjursförekomst. Syftet är att skapa en väl avvägd balans och tolerabel påverkan på näringar samt allmänna såväl som enskilda intressen. I proposition 2012/13:191 hänvisas till den kommitté som tillsattes under 2012/13 och vars slutbetänkande (SOU 2013:60) anger att ambitionen bör vara att antalet rovdjursangrepp på tamdjur inte i någon del av Sverige får vara så högt att tamdjurshushållningen påtagligt försvåras eller omöjliggörs. Toleransnivån för skador på ren orsakade av stora rovdjur får enligt samma proposition vara maximalt 10 procent räknat på den aktuella samebyns faktiska renantal (prop. 2012/13:191 s.65).

I den nationella förvaltningsplanen för varg bedömer Naturvårdsverket att begreppet ”påtagligt försvårad tamdjurshållning” markerar en viktig inriktning för förvaltningen av stora rovdjur. Denna aspekt genomsyrar därför på flera

sätt stora och centrala delar av de nationella förvaltningsplanerna, bl.a. genom målpreciseringar och åtgärder i delmålen om minskade skador och ett ökat förtroende för förvaltningen. Det senare delmålet inkluderar ett socioekonomiskt hänsynstagande som också innefattar rovdjurens inverkan på tamdjurshållning. Att arbeta för att undvika påtagligt försvårad tamdjurshållning bör vara en viktig utgångspunkt även i den regionala förvaltningen, t.ex. vid bedömning av särskilt sårbara områden i ett län, hur socioekonomisk hänsyn bör tas och hur arbetet med toleransnivån inom renskötseln ska bedrivas.

Av förvaltningsplanen framgår vidare att bidrag till skadeförebyggande åtgärder ska användas på ett sådant sätt att de i största möjliga utsträckning reducerar befintliga eller förväntade angrepp och underlättar vargars spridning till och etablering i nya områden. Som stöd för denna prioritering har Naturvårdsverket utarbetat en vägledning om förebyggande åtgärder i särskilt tamdjurstäta områden (Naturvårdsverket 2011). Angrepp på ren omfattas emellertid inte av vägledningen.

När det gäller vargföryngring inom renskötselområden beslutade Naturvårdsverket 2019 om nya miniminivåer för varg, dvs. det lägsta antalet vargar som ska finnas i olika delar av landet. Naturvårdsverket har fastställt miniminivåer med utgångspunkt i förslag från länsstyrelsernas samverkansråd för de tre rovdjursförvaltningsområdena (norra, mellersta och södra Sverige). Samverkansrådets förslag har justerats av Naturvårdsverket så att de sammantaget motsvarar det nationella referensvärdet på 300 individer. Minimnivåerna anges i antal föryngringar på både läns- och rovdjursförvaltningsområdesnivå och gäller i fem år. De kan även ses över tidigare om t.ex. en ökad spridning gör att nivåerna kan justeras.

På begäran av Länsstyrelsen i Jämtlands län omprövade Naturvårdsverket beslutet i juni 2019 men det resulterade inte i någon förändring. Sametinget överklagade Naturvårdsverkets beslut och hänvisade till att förekomsten av varg i länet har faktiska verkningar på rennäringen och att Naturvårdsverket inte har beaktat de förslag om förekomsten av varg som Sametinget lämnat innan beslutet fattades. I februari 2020 meddelade Förvaltningsrätten i Stockholm att Naturvårdsverkets beslut är ett överklagbart beslut som får faktiska verkningar för dem som berörs av det, men att Sametinget saknar talerätt i den aktuella situationen (mål 15548-19).

Som svar på fråga 2022/23:26 anförde landsbygdsminister Peter Kullgren den 9 november 2022 bl.a. följande. Samexistens med rovdjuren är en viktig fråga för rennäringen. Det är därför angeläget att myndigheternas arbete med samråd mellan länsstyrelserna och samebyarna om förvaltningsverktyg utifrån den av riksdagen fastställda toleransnivån för skador inom rennäringen orsakade av stora rovdjur fortskrider, i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Ministern framhöll vidare att vargstammen i Sverige har bibehållit gynnsam bevarandestatus i cirka tio år. Han avser därför också att inom EU verka för att vargen i Sverige ska flyttas från bilaga 4 till bilaga 5 i art- och habitatdirektivet. Detta kan öka

möjligheten att vidta åtgärder, t.ex. skydds jakt, för att minska konflikter mellan människor och varg.

Naturvårdsverket har ansvar för att säkerställa ett förvaltningsverktyg för toleransnivåer för skador inom rennäringen. Enligt regleringsbrevet för 2023 ska myndigheten redovisa hur den bidragit till arbetet med att i samverkan med Sametinget fortsätta att utveckla ett förvaltningsverktyg utifrån fastställd toleransnivå för skador orsakade av stora rovdjur inom rennäringen, i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Naturvårdsverket ska särskilt redovisa sitt arbete med vägledning om toleransnivåns betydelse vid eventuell prövning av förutsättningar för jakt på stora rovdjur.

Som redovisas ovan beslutade regeringen i maj 2022 om ett antal uppdrag till Naturvårdsverket i fråga om förvaltningen av varg. Utöver vad som redovisas ovan fick Naturvårdsverket i uppdrag att utreda om, och i så fall hur, skydds jakt på varg kan utvecklas för att mer effektivt kunna förhindra skador på bl.a. tamdjur orsakade av varg. Uppdraget delredovisades den 23 mars 2023 (NV-05942-22). Enligt myndigheten finns det ett behov av att utveckla skyddsjakten så att den bättre bidrar till uppfyllandet av de rovdjurspolitiska målen. Myndigheten framhåller samtidigt att viss utveckling skett sedan regeringsuppdraget om skydds jakt på varg 2015. Exempelvis får 28 § jaktförordningen användas inom nationalparker för att förhindra angrepp på ren och Naturvårdsverket har föreslagit författningsändringar för att förebygga hot och trakasserier mot den som ansöker om skydds jakt eller genomför sådan jakt (se vidare beskrivning av denna fråga i följande avsnitt).

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) redovisar regeringen att en viktig fråga för rennäringen är samexistens med rovdjuren. Det är därför angeläget att arbetet med ett förvaltningsverktyg utifrån den av riksdagen fastställda toleransnivån för skador orsakade av stora rovdjur inom rennäringen i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur fortskrider. Samtidigt bör rennäringen även fortsättningsvis kompenseras för de rovdjursskador som kvarstår genom ersättningen för rovdjursförekomst. Det redovisas vidare att berörda myndigheter under 2021 till följd av pandemin hade sämre möjlighet att fortsätta arbetet med kvaliteten på förvaltningsverktyget för samebyarnas toleransnivå för rovdjursskador. Nivån avser andelen skador på ren orsakade av stora rovdjur räknat på den aktuella samebyns faktiska renantal. Enligt den beräkningsmodell som tagits fram ligger den genomsnittliga skadenivån på ca 20 procent, och vissa samebyar har enligt beräkningsmodellen förluster på 30–40 procent.

Jakt på varg

Vargen kräver s.k. strikt skydd enligt art- och habitatdirektivet vilket innebär att arten som huvudregel inte avsiktligt får fångas eller dödas i naturen. Direktivet ger dock medlemsstaterna möjlighet att göra undantag från

skyddskraven under vissa särskilt angivna förutsättningar, förutsatt att det inte finns någon annan lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden i deras naturliga utbredningsområde. För att reglera antalet vargar får skydds jakt och viss licensjakt genomföras, om förutsättningarna för jakten är uppfyllda. Länsstyrelsen beslutar om så gott som all vargjakt.

Möjligheten att besluta om licensjakt på varg följer av 23 c § jaktförordningen (1987:905). I förvaltningsplanen för varg bedömer Naturvårdsverket att licensjakt är en effektiv, kontrollerbar och hållbar del av en aktiv vargförvaltning om den sker i begränsad omfattning. Licensjakt kan tillsammans med andra åtgärder såsom bidrag och ersättningar för skador samt samråd och information, bidra till att minska konflikter mellan människa och varg. När inventeringar visar att stammen ligger över det nationella referensvärdet kan licensjakt vara en av flera åtgärder i förvaltningen för att begränsa de negativa socioekonomiska konsekvenserna och öka förtroendet för förvaltningen. Myndigheten framhåller vidare att för att kunna fatta beslut om licensjakt ska andra lämpliga lösningar än licensjakt saknas och jakten ska inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för vargen. Licensjakt ska inte ses som en akut eller tillfällig lösning. Den ska inte heller på något sätt ses som den enda åtgärd som ska användas och utvecklas inom förvaltningen.

Riksdagen riktade i maj 2020 ett tillkännagivande till regeringen om att se över förutsättningarna för att utöka licensjakten på varg i områden där vargstammen behöver minskas (bet. 2019/20:MJU15, rskr. 2019/20:236).

I skrivelse 2022/23:75 redovisar regeringen att länsstyrelserna inför licensjakten 2022 beslutade att jakten ska riktas till vissa revir i sin helhet för att glesa ut koncentrationen av vargar i mellersta Sverige och att regeringen avser att följa utvecklingen och effekterna av länsstyrelsernas beslut.

Regeringen beslutade den 4 augusti 2022 om ändringar i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, lo, järv och kungsörn så att minivåer för varg fastställs per rovdjursförvaltningsområde i stället för både per rovdjursförvaltningsområde och vart och ett av länen. Syftet är att öka flexibiliteten i förvaltningen och ta hänsyn till populationens täthet. För de övriga arterna fastställs nivåerna fortfarande per län. Ändringen trädde i kraft den 1 november 2022.

När det gäller skydds jakt finns de allmänna reglerna i 23 a och b §§ jaktförordningen. Skydds jakt kan bl.a. syfta till att förhindra allvarlig skada vilket innebär att den skydds jakt som tillåts är förebyggande. Skydds jakt ska inte ses som en kompensation för redan uppkomna skador. Vid ett beslut om skydds jakt ska ett av skälen i 23 a § jaktförordningen vara uppfyllt, gynnsam bevarande status får inte försvåras i utbredningsområdet och det får inte finnas någon annan lämplig lösning än skydds jakt i det aktuella fallet. Det finns också möjlighet att bevilja skydds jakt utan att någon allvarlig skada har inträffat enligt 23 b § jaktförordningen, under förutsättning att sannolikheten för att en skada kan komma att inträffa bedöms som stor. Naturvårdsverket har delegerat rätten att fatta beslut om skydds jakt på varg till länsstyrelserna. Det innebär att

ansökan om skyddsjakt hanteras av länsstyrelsen i det län där eventuell jakt ska ske. Skyddsjakt kan medges för att t.ex. förebygga och förhindra allvarlig skada på ren, tamboskap och hund och händelser kopplade till oönskat beteende. Behov av skyddsjakt bedöms från fall till fall och beslutas av länsstyrelsen.

I december 2020 föreslog utskottet genom ett utskottsinitiativ ett tillkännagivande till regeringen om att

- ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram nya rekommendationer för skyddsjakt på varg som också gör det möjligt att fatta beslut om skyddsjakt på ett helt revir
- göra det tryggare, enklare och snabbare för personer att ansöka om skyddsjakt
- se över sekretessbestämmelserna i samband med skyddsjakt och licensjakt
- se till att staten tar ett större ansvar för skyddsjakt
- utreda förutsättningarna för att bekosta utbildning av certifierade hundar genom viltskadeanslaget.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2020/21:MJU5, rskr. 2020/21:82).

Naturvårdsverket tog våren 2021 på regeringens uppdrag fram riktlinjer för beslut om skyddsjakt. Riktlinjerna utgår från gällande jaktlagstiftning och innehåller tolkningar och rekommendationer som ska ge stöd till länsstyrelserna vid beslut om skyddsjakt.

Som redovisas ovan beslutade regeringen i maj 2022 om ett antal uppdrag till Naturvårdsverket i fråga om förvaltningen av varg. Utöver vad som redovisas ovan beslutade regeringen även att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utreda om, och i så fall hur, skyddsjakt efter varg kan utvecklas för att mer effektivt kunna förhindra skador på bl.a. tamdjur orsakade av varg och bättre bidra till rovdjurspolitikens övergripande och långsiktiga mål, samt att vid behov uppdatera aktuella riktlinjer om skyddsjakt på varg.

Uppdraget redovisades den 23 mars 2023 (NV-05942-22). Enligt myndigheten finns det ett behov av att utveckla skyddsjakten så att den bättre bidrar till uppfyllandet av de rovdjurspolitiska målen. Möjligheten till en omfattande utveckling av skyddsjakten är dock begränsad. Vidare bedömer myndigheten att det funnits behov av en översyn av Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skyddsjakt från 2012. Nya riktlinjer för skyddsjakt på rovdjur har därför beslutats och utgör en bilaga till redovisningen. Ny kunskap och domstolspraxis har arbetats in i riktlinjerna. Myndigheten framhåller att den kommer att fortsätta arbetet med att söka lösningar på hur skyddsjakten kan utvecklas även efter uppdragets genomförande. Viltskadecenter kommer att få i uppdrag av Naturvårdsverket att uppdatera rapporten Rovdjur och hundar från 2007 och tillsammans med Naturvårdsverket se över de s.k. tumreglerna (dvs. att minimera antalet vargangripna tamdjur och hundar utan att uttaget i form av skyddsjakt påverkar gynnsam bevarandestatus för vargstammen). För att bibehålla och utveckla kunskap och erfarenhet planeras utbildningsinsatser

och samling av styrande och vägledande dokument om skydds jakt på stora rovdjur på en gemensam digital plattform så att åtkomsten till dokumenten förenklas. Naturvårdsverket konstaterar avslutningsvis att behovet av en översyn av jaktlagen och dess följdförfattningar kvarstår.

Som svar på interpellation 2022/23:61 framhöll landsbygdsminister Peter Kullgren den 6 december 2022 att den tilltagande ökningen av vargstammen har blivit en trygghetsfråga som måste tas på allvar. Rovdjurspopulationen i Sverige ska förvaltas på ett sådant sätt att djur och människa kan leva sida vid sida. Det innebär att vargstammen behöver vara mindre än vad den är i dag. Regeringens bedömning är att det är rimligt att vi sänker vargens skyddsstatus på europeisk nivå. Statsrådet meddelade att han därför kommer att fortsätta verka för att vargens skyddsstatus sänks i EU-reglerna, att den flyttas från bilaga 4 till bilaga 5. En sådan förändring kan leda till ökad möjlighet till skydds jakt för att minska konflikterna.

När det gäller trygghet och säkerhet för den som ansöker om jakt på varg framgår det av 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, att sekretess gäller hos Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret och jägarexamensregistret om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning.

I januari 2021 fick Naturvårdsverket i uppdrag att med medel ur Viltvårdsfonden främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med jaktlagen (N2021/00013). För att klargöra rättsläget för dessa uppgifter föreslog Naturvårdsverket ändringar i 18 kap. 16 § OSL på så sätt att även en uppgift som hänför sig till jägare inom verksamhet för viltvård skulle införas. Naturvårdsverket framhöll även i redovisningen att motsvarande behov av sekretesskydd för uppgifter om jägare förmodligen finns hos länsstyrelserna, men att det inte hade varit möjligt att utföra en djupare analys av det behovet inom ramen för uppdraget. Vidare har Naturvårdsverket understrukit behov av ytterligare analys av uppgifter som finns hos bl.a. organisationer när sådana agerar på uppdrag av en myndighet.

I mars 2022 beslutade regeringen om ett uppdrag till Naturvårdsverket att utreda behov av författningsändringar i syfte att förhindra spridning av och skydda vissa uppgifter kopplade till jakt och jägare (N2022/00780). Utöver att förhindra spridning av uppgifter som finns hos Naturvårdsverket och andra myndigheter var syftet även att förebygga hot och trakasserier riktade mot den som ansöker om skydds jakt eller genomför skydds- eller licensjakt. Uppdraget redovisades i december 2022 och bereds nu inom Regeringskansliet.

Som redovisas ovan aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) att en utredning ska tillsättas i syfte att främja en hållbar jakt och viltvård bl.a. genom att utreda formerna för en jakt- och viltvårdsmyndighet.

Ersättning för rovdjursskador

Enligt Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan för varg är ett av de fyra delmålen med vargförvaltningen att minska omfattningen av de skador som uppstår till följd av förekomsten av rovdjur. Skador ska i första hand förebyggas och i andra hand ersättas.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) redovisade regeringen att täta eller stora viltstammar fortsätter att medföra skador inom såväl skogs- som jordbruk samt orsakar olyckor på vägar och på spårbunden trafik. Under 2021 betalades 29,9 miljoner kronor ut i stöd till åtgärder som förebygger skador av fredat vilt och i ersättning för sådana skador. Utöver det betalades 49,3 miljoner kronor ut i rovdjursersättning samt 4,1 miljoner kronor till förebyggande åtgärder inom rennärigen. Ersättning för skador fås från anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m. Regeringen föreslog att ca 68 miljoner kronor skulle anvisas under anslaget för budgetåret 2023, vilket riksdagen också biföll i denna del (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23: MJU2, rskr. 2022/23:87). Detta är en ökning med ca 15 miljoner kronor jämfört med tidigare år. För 2024–2027 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp. Regeringen framhåller att en förstärkning av viltskadeanslaget förbättrar möjligheterna att förebygga skador och ersätta uppkomna skador som fredat vilt orsakar. Regeringen redovisar vidare att en utredning ska tillsättas i syfte att främja en hållbar jakt och viltvård bl.a. genom att utreda formerna för en jakt- och viltvårdsmyndighet.

Utskottets ställningstagande

Björnstammens storlek

Utskottet vill framhålla att riksdagens beslut om den svenska rovdjurspolitikens inriktning innebär att de s.k. stora rovdjuret ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Utskottet konstaterar att det enligt riktlinjerna för direktivet inte är möjligt att sätta ett tak för antalet individer av de olika arterna, däribland björn. Utskottet kan samtidigt konstatera att regeringen har en tydlig ambition att utveckla rovdjursförvaltningen; björnen ska ha gynnsam bevarandestatus men på kort sikt behöver stammen minska.

Utskottet ser inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2022/23:994 (SD) yrkande 11. Motionsyrkandet avstyrks.

Vargstammens storlek och referensnivå

Under förra riksmötet tillkännagav riksdagen för regeringen att det är avgörande för vargförvaltningens legitimitet att riksdagens beslut om vargstammens storlek följs i praktiken, att riksdagsbeslutet om referensnivå för vargstammen från 2013 ska ligga till grund för Sveriges förvaltning av vargen samt att referensvärdet under rådande omständigheter, med en mer förtätad

vargpopulation i landet, bör ligga i det nedre spannet om 170 individer. Utskottet kan konstatera att det i riksdagen finns ett brett engagemang för denna fråga även denna mandatperiod.

Utskottet välkomnar därför regeringens uttalande om att vargen ska ha gynnsam bevarandestatus men att vargstammen på kort sikt behöver minska. Utskottet välkomnar även att den ansvariga myndigheten har i uppdrag att analysera om, och i så fall under vilka förutsättningar, vargens referensvärde i fråga om populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet skulle kunna vara inom intervallet 170–270 individer. Utskottet kommer att följa resultatet av detta arbete med stort intresse, och noterar att utredningen ska redovisas under 2024.

För att inte föregå det arbete som pågår avstyrker utskottet motionerna 2022/23:47 (M), 2022/23:437 (M) yrkande 1, 2022/23:822 (M), 2022/23:855 (C) yrkandena 7, 9 och 10, 2022/23:994 (SD) yrkandena 12 och 13, 2022/23:1104 (M), 2022/23:1546 (S), 2022/23:1672 (C) yrkande 12, 2022/23:1950 (M) och 2022/23:2072 (S) yrkande 13.

Samförvaltning av varg med Norge

Sedan 2014 har Sverige ett långtgående samarbete med Norge om övervakning av de stora rovdjuren i Skandinavien, med gemensam metodik och gemensamma databaser. Länderna samarbetar för att övervaka antalet djur, deras utbredning, ändringar i bestånden och demografisk utveckling. Utskottet bedömer att det finns skäl att fördjupa detta arbete. Under förra riksmötet riktade riksdagen därför en uppmaning till regeringen om att dels undersöka möjligheterna till och förutsättningarna för en genomgripande samförvaltning med Norge, dels verka för att det tas fram en gemensam förvaltningsplan för den skandinaviska vargstammen.

Utskottet är väl medvetet om att förutsättningarna för en fördjupad samförvaltning med Norge behöver analyseras noggrant, inte minst eftersom ländernas EU-rättsliga åtaganden skiljer sig åt. Utskottet välkomnar att det inom Regeringskansliet pågår ett sådant analysarbete. Med hänvisning till detta arbete anser utskottet att motionerna 2022/23:398 (S) i denna del och 2022/23:855 (C) yrkande 8 ska lämnas utan vidare åtgärd.

Renskötelsens förutsättningar och förvaltning av varg i renbetesland

Samexistens med rovdjuren är av avgörande betydelse för rennäringen. I likhet med regeringen anser utskottet att det därför är angeläget att myndigheternas arbete med samråd mellan länsstyrelserna och samebyarna om förvaltningsverktyg utifrån riksdagens mål om en 10-procentig toleransnivå fortskrider. En hållbar rennäring ska upprätthållas samtidigt som vi har en gynnsam bevarandestatus för de stora rovdjuren. Vidare bör rennäringen även fortsättningsvis kompenseras för de rovdjursskador som kvarstår genom ersättningen för rovdjursförekomst.

Utskottet påminner om att Naturvårdsverket har fått ett antal uppdrag om förvaltningen av varg som direkt eller indirekt har bäring på förvaltningen av varg i renbetesland. Utskottet avser att mycket noga följa myndigheternas arbete med att analysera om, och i så fall under vilka förutsättningar, vargens referensvärde i fråga om populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet skulle kunna vara inom det intervall som riksdagen beslutade om redan 2013. Utskottet noterar särskilt att myndigheterna inom ramen för uppdraget ska titta på riktlinjer kring att flytta genetiskt viktiga vargar med hänsyn till smittskyddet i kombination med risken för skador på rennäringen.

Mot bakgrund av det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2022/23:855 (C) yrkandena 13 och 14 och 2022/23:994 (SD) yrkande 7 ska lämnas utan vidare åtgärd.

Jakt på varg

Utskottet kan konstatera att den tilltagande ökningen av vargstammen har blivit en trygghetsfråga som måste tas på allvar. Vargen ska ha förutsättningar för att långsiktigt finnas i Sverige, men i likhet med regeringen bedömer utskottet att det behöver vara en betydligt mindre stam än i dag. Enligt den senaste inventeringen uppgick vargpopulationen till ca 460 individer, vilket är betydligt fler än nuvarande referensvärde på 300 individer.

Utskottet noterar att ett regeringsuppdrag nyligen redovisats som visar på behovet av att utveckla skyddsjakten så att den bättre bidrar till uppfyllandet av de rovdjurspolitiska målen. Utskottet förutsätter att regeringen fortsätter arbetet med att söka lösningar på hur skyddsjakten kan utvecklas. Bland annat ser utskottet positivt på att regeringen verkar för att sänka vargens skyddsstatus genom att föreslå att vargen flyttas från bilaga 4 till bilaga 5 i art- och habitatdirektivet. En sådan ändring kan öka möjligheten att vidta åtgärder som minskar konflikter mellan människor och varg.

När det gäller licensjakt vill utskottet framhålla att länsstyrelserna, i linje med expertmyndighetens utlåtande, i höstas beslutade att 75 vargar får fällas under 2023 års licensjakt. Detta är den största beslutade jaktkvoten på varg sedan licensjakten infördes.

Utskottet avser att fortsätta att följa frågan mycket noga och ser i dagsläget inte skäl att förorda något av de förslag som presenteras i motionerna 2022/23:50 (M), 2022/23:189 (SD), 2022/23:398 (S) i denna del, 2022/23:437 (M) yrkandena 2 och 3, 2022/23:459 (M), 2022/23:653 (KD), 2022/23:720 (L), 2022/23:855 (C) yrkandena 11 och 12, 2022/23:994 (SD) yrkandena 6 i denna del och 8, 2022/23:1091 (M), 2022/23:1631 (C) yrkande 3, 2022/23:1864 (M) och 2022/23:2136 (M). Motionsyrkandena avstyrks.

Ersättning för rovdjursskador

När det gäller ersättning för rovdjursskador vill utskottet påminna om den anslagsökning som riksdagen har beslutat om för budgetåret 2023. I enlighet

med regeringens förslag anvisade riksdagen ca 68 miljoner kronor till anslaget, vilket är en betydande ökning jämfört med tidigare år. I likhet med regeringen bedömer utskottet att denna förstärkning av viltskadeanslaget förbättrar möjligheterna att förebygga skador och ersätta uppkomna skador som fredat vilt orsakar. Utskottet välkomnar att regeringen prioriterar åtgärder för att åstadkomma en hållbar jakt och viltvård

Utskottet anser att motionerna 2022/23:719 (L) yrkandena 1–3, 2022/23:994 (SD) yrkande 6 i denna del och 2022/23:1645 (C) yrkande 1 i allt väsentligt är tillgodosedda med det som anförts ovan, och motionerna lämnas därför utan vidare åtgärd.

Förvaltning av säl och fåglar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en reviderad förvaltningsplan för skarv och en likvärdig förvaltning i hela landet för att på så sätt åstadkomma en minskning av skarvpopulationerna och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om jakt på säl, jakt på skarv och andra skrämselfmetoder samt jakt på vissa andra fågelarter.

Jämför reservation 53 (SD), 54 (C), 55 (V), 56 (SD), 57 (C) och 58 (SD).

Motionerna

Jakt på säl

I ett antal motionsyrkanden framhålls vikten av ökas såväl licensjakt som skyddsjakt på säl. Enligt partimotion 2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 14 i denna del bör regeringen skapa förutsättningar för en ökad jakt på säl. Motionärerna påtalar att det småskaliga svenska kustnära fisket i dag är hotat, bl.a. till följd av sälpopulationen.

I kommittémotion 2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 16 framhålls betydelsen av licensjakt för att säkerställa en mer hållbar förvaltning av säl. Motionärerna bedömer att jakt på säl inte bedrivs i den utsträckning som är önskvärd och att skadorna från säl är betydande, bl.a. för fiskare som fiskar med passiva redskap.

Enligt motion 2022/23:1218 av Aron Emilsson (SD) yrkande 3 krävs det begränsningar av sälbeståndet och åtgärder mot förstörelse av fiskeredskap. Motionären anser att ökad jakt och stödjande åtgärder från det offentliga behövs för att minska sälens negativa påverkan på fisket. Enligt motion 2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2 ska regeringen utreda möjligheten att öka jakten på säl. Regeringen bör återkomma med förslag som syftar till att fler sälar än i dag kan skjutas. Likaså enligt motion 2022/23:1497

av Lili André (KD) yrkande 2 i denna del krävs det en utökad jakt på säl. Förutom predation sprider sälen även parasiter och sjukdomar till det hotade strömmingsbeståndet.

Enligt motion 2022/23:47 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M) i denna del bör regeringen se över möjligheten att besluta om minsta antal för att säkra gynnsam bevarandestatus för djur som riskerar att skada fiskerinäring och tillåta jakt på överskjutande antal djur. En rik förekomst av säl skapar en kritisk situation för fisken.

Vidare bör regeringen enligt motion 2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 11 i denna del se över förutsättningarna för förvaltningen av säl och stärka incitamenten för jakt. Samma motionär föreslår i motion 2022/23:1411 yrkande 10 i denna del att regeringen tillåter skyddsjakt på säl i fiskeområden även under fredningstider.

Enligt motion 2022/23:1580 av Roland Utbult (KD) bör regeringen lätta upp reglerna för skyddsjakt. Dessutom bör regeringen utreda allmän jakt på säl. Sälpopulationen ökar explosionsartat och förbudet mot allmän jakt på säl saknar relevans.

Utöver den jakt på säl som redan bedrivs föreslås det i kommittémotion 2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18 att regeringen beslutar om att införa licensjakt även på vikare. Motionärerna framhåller att vikaren åsamkar liknande skador på fiskefångster och fångstredskap som övriga sälarter som regeringen beslutat om licensjakt på. Motionärerna presenterar samma förslag i kommittémotion 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 32.

I ett antal ytterligare motionsyrkanden framförs förslag om att jägare ska ersättas för de kostnader som säljakten innebär. I kommittémotion 2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 19 föreslås det att regeringen inför ersättning för sälavskjutning. För att öka incitamenten att nå upp till kvoterna som tilldelats vid skyddsjakt behöver en ersättning införas till säljägare. På liknande sätt skulle ersättning kunna betalas ut vid licensjakt på gråsäl. Även i kommittémotion 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 33 föreslås det att det införs ersättning för sälavskjutning.

Ett liknande förslag framförs i motion 2022/23:1888 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 5. Motionärerna bedömer att säljakten kan öka genom skottpengar eller utökade möjligheter att sälja sälprodukter.

Förvaltning av skarv

Enligt kommittémotion 2022/23:2072 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 14 bör förvaltningsplanen för skarv revideras. Motionärerna påpekar att skarvens utbredningsområde till följd av en kraftig populationstillväxt har utökats i Sverige och Europa under de senaste decennierna. Skarvpopulationen påverkar fisket negativt och skadar redskap. Motionärerna vill verka för en kraftig minskning av antalet skarvar. Även i motion 2022/23:619 av Jim Svensk Larm och Kristoffer Lindberg (båda S) föreslås en revidering av den

nationella förvaltningsplanen för storskarv. En sådan revidering bör ske skyndsamt och regionala förutsättningar ska noga beaktas.

Enligt kommittémotion 2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 17 måste förvaltningen av skarv ske i bättre samverkan mellan länsstyrelser och Havs- och vattenmyndigheten för att den ska vara likvärdig i hela landet. Motionärerna framhåller att skarvbestånden behöver minska kraftigt.

Enligt motion 2022/23:457 av Anna af Sillén och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M) bör regeringen se över möjligheten att vidta åtgärder för att få ned skarvbestånden på en rimlig nivå. Enligt motion 2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 11 i denna del bör regeringen se över förutsättningarna för förvaltningen av skarv och stärka incitamenten för jakt.

I motionerna 2022/23:1671 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) och 2022/23:1885 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) framhålls betydelsen av adekvata beslut och åtgärder för att komma till rätta med de problem skarven utgör. Enligt motion 2022/23:1888 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7 krävs ett åtgärdsprogram för att minska skarvpopulationen. Likaså enligt motionerna 2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 och 2022/23:2256 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) krävs åtgärder för att göra det lättare att vidta åtgärder mot skarv och andra skadefåglar.

Jakt på skarv och andra skrämelmetoder

När det gäller skyddsjakt på skarv föreslås det i kommittémotion 2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 14 att regeringen underlättar för fleråriga tillstånd för skyddsjakt på skarv. Skarvkolonier som bildas ska reduceras inom och i närheten av fredningsområden för fisk samt i närheten av bostadshus.

I kommittémotion 2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 15 föreslås det att regeringen där det finns behov vidtar åtgärder för att minska antalet skarvar längs våra kuster. På grund av skarvens utbredning och dess skador på naturen vill motionärerna att jaktrestriktionerna för skarv lättas upp och skyddsjakten på skarv utökas. Även i partimotion 2022/23:1672 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 14 i denna del framhålls vikten av att det skapas förutsättningar för en ökad jakt på skarv.

Enligt motion 2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 10 i denna del bör regeringen tillåta skyddsjakt på skarv i fiskeområden även under fredningstider. Ytterligare förslag på en utökad jakt på skarv presenteras i motionerna 2022/23:1497 av Lili André (KD) yrkande 2 i denna del, 2022/23:1218 av Aron Emilsson (SD) yrkande 2 och 2022/23:1221 av Aron Emilsson (SD).

När det gäller allmän jakt på skarv och licensjakt på skarv framförs det i kommittémotion 2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 15 i denna del att regeringen bör underlätta användandet av andra jaktmetoder. Motionärerna anser att en allmän jakttid på skarv vore bra, från såväl förvaltningssynpunkt som naturvårdande synpunkt. Även enligt motionerna

2022/23:1591 av Sofia Amløh m.fl. (S), 2022/23:116 av Viktor Wärnick och John E Weinerhall (båda M) och 2022/23:1420 av Jonas Andersson (SD) krävs såväl allmän jakttid som andra tillvägagångssätt för att begränsa stora skarvpopulationer som den i Roxen. I motion 2022/23:784 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) föreslås det att regeringen verkar för att införa licensjakt på skarv och för att inom EU påverka för att möjliggöra allmän jakt på skarv.

I fråga om andra metoder för att minska skarvpopulationen anför det i kommittémotion 2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 15 i denna del att regeringen bör underlätta användandet av andra skrämsemetoder mot skarv som komplement till skjutvapen. Motionärerna framhåller att skarven, som i Sverige utgör en ansevärd stor population med många häckande par, påverkar fiskbestånden negativt, skapar sanitär olägenhet för friluftslivet och reducerar skog och natur där fåglarna häckar till döda områden. Enligt yrkande 16 i samma motion förespråkas även en utökning av andra effektiva metoder mot skarv såsom oljering och prickning av skarvägg. Motsvarande förslag om oljering respektive prickning av skarvägg presenterar motionärerna även i kommittémotion 2022/23:994 yrkandena 30 och 31.

I motion 2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 12 föreslås det att regeringen överväger ökade forskningsinsatser i fråga om skarvens påverkan på fiskbestånd och skarvförvaltning i praktiken. Regeringen bör ge i uppdrag åt myndigheterna att inleda ett gemensamt forskningsprojekt med försök med t.ex. storskalig jakt på skarv i Åtta fjordar-området.

Jakt på trana, svan och korp

Enligt kommittémotion 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 26 ska skydds jakt på trana och svan liksom tidigare kunna beviljas länsstyrelsen efter ansökan eller utföras på länsstyrelsens initiativ. Motionärerna anser att det är tveksamt om jakt på enskilda initiativ skulle vara försvarbart. I samma motion yrkande 27 föreslås att det införs jakttid på korp från den 1 augusti till den 31 december. Motionärerna påpekar att korpen har ökat rejält i antal och är en stor predator på småvilt. Den orsakar även skador för tamdjurskötseln.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Jakt på säl

I svenska vatten förekommer tre arter av säl: gråsäl, knobbsäl och vikaresäl. Gråsäl finns i hela Östersjön, i söder ned till Blekinge. Eftersom gråsälarna är rörliga förvaltas hela populationen i Östersjön som en enhet. Knobbsäl förekommer längs västkusten och söderut till Öresund samt i ett begränsat område på södra Öland och södra Smålandskusten. Vikare förekommer i Bottniska viken och norra Kvarken. Antalet vikare har varierat kraftigt över tid.

Samtliga tre sälarter som förekommer i svenska vatten är listade i art- och habitatdirektivets bilaga 2 och 5 över arter som kräver särskilt skydd. Vidare ingår samtliga tre sälarter i bedömningen av god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet. Säl i Östersjön omfattas även av Helcoms rekommendation Conservation of seals in the Baltic Sea area från 2006.

Populationen av gråsäl i Östersjön samt knobbsäl i Västerhavet bedömdes av Naturvårdsverket 2019 nå gynnsam bevarandestatus (rapport 6914). För knobbsäl i Östersjön och vikare är statusen fortfarande otillfredsställande på grund av övergödning och miljögifter samt att populationerna är för små i relation till referensvärdena.

Riksdagen har under de senaste åren uppmanat regeringen att vidta åtgärder för att jakten på säl ska öka, bl.a. för att begränsa sälens predation på redan hårt pressade fiskbestånd. Våren 2019 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att införa licensjakt på säl (bet. 2018/19: MJU9, rskr. 2018/19:173). Hösten 2021 tillkännagav riksdagen att regeringen ska öka jakten på säl genom större licenstilldelning för jakt på framför allt gråsäl, men även vikare och knobbsäl bör övervägas i syfte att få till en beståndsreglerande jakt. Regeringen uppmanades även att underlätta för de jägare som jagar säl (bet. 2021/22: MJU6, rskr. 2021/22:60–61).

I ljuset av riksdagens uppmaningar har regeringen vidtagit ett antal åtgärder. I juli 2019 beslutade regeringen att införa en tidsbegränsad möjlighet till licensjakt på gråsäl i jaktförordningen (1987:905). Regeringen beslutade också att ge Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att revidera förvaltningsplanen för gråsäl och göra en vetenskaplig utvärdering av effekterna av en eventuell beståndsreglerande jakt på gråsäl ur ett ekosystemperspektiv. En reviderad förvaltningsplan redovisades i november 2019.

Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket redovisade en vetenskaplig utvärdering av licensjakten på gråsäl i juni 2021. Myndigheterna föreslog att licensjakt på gråsäl ska vara möjligt även fortsättningsvis.

Naturvårdsverket ska enligt 2 § jaktförordningen vart sjätte år se över jakttiderna i förordningen. I samband med jakttidsöversynen 2019/2020 (NV-08122-18) föreslog Naturvårdsverket att det ska vara möjligt att besluta om licensjakt på gråsäl och knobbsäl, men inte på vikare då arten inte bedöms ha gynnsam bevarandestatus. I likhet med Naturvårdsverkets förslag beslutade regeringen i december 2021 om ändringar i jaktförordningen som möjliggör för Naturvårdsverket att besluta om licensjakt på gråsäl och knobbsäl. Myndigheten beslutade i april 2022 om licensjakt efter 2 000 gråsäl och 730 knobbsäl under 2022 och början av 2023. Jakten syftar i första hand till att minska och förhindra de problem och skador som sälarna orsakar. Naturvårdsverkets beslut innebär även att skyddsjakt på totalt 400 vikare tillåts under 2022 och början av 2023.

För att underlätta för de jägare som jagar säl fastställdes i regleringsbrevet för budgetåret 2022 i fråga om anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m. inom utgiftsområde 23 att högst 3 miljoner kronor får fördelas till länsstyrelserna för att användas till ersättning för hanteringskostnader för gråsäl

som fälls med stöd av Naturvårdsverkets beslut. Sedan januari 2023 finns dessutom en stödåtgärd i havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet som ger möjlighet till ersättning för hanteringskostnader för fällda sälar.

I regeringens skrivelse 2022/23:75 redovisas att de ovan nämnda tillkännagivandena bedöms vara slutbehandlade utifrån de åtgärder som regeringen har vidtagit.

Förvaltning av skarv

EU:s lagstiftning sätter ramarna för den svenska förvaltningen av skarv. Fågeldirektivet (direktiv 2009/147/EG) innehåller regler till skydd för samtliga fågelarter som förekommer naturligt inom EU, liksom för deras ägg, bon och livsplatser. Enligt direktivet är medlemsstaterna skyldiga att införa ett generellt system för skydd av samtliga fåglar som ska förbjuda att man avsiktligt dödar eller fångar dessa fåglar. Medlemsstaterna får bevilja undantag från förbudet om att avsiktligt döda eller fånga listade arter av vissa angivna anledningar, om det inte finns någon annan lämplig lösning. Undantag får bl.a. göras av hänsyn till människors hälsa och säkerhet respektive flygsäkerheten, för att förhindra allvarlig skada på grödor, boskap, skogar, fiske och vatten eller för att skydda flora och fauna.

Naturvårdsverket har det övergripande nationella ansvaret för genomförandet av viltförvaltningspolitiken, däribland frågor som berör förvaltningen av stora fåglar. Naturvårdsverket tar som en del av detta arbete fram nationella förvaltningsplaner, bl.a. för skarv.

I den nationella förvaltningsplanen för skarv från 2014 redogörs för den aktuella forskningen, den nationella bilden av skarvpopulationen och de konflikter som finns i frågan. Förvaltningsplanen har karaktären av en vägledning. I förvaltningsplanen rekommenderar Naturvårdsverket att länsstyrelserna tar fram en förvaltningsplan som tar upp regionala förhållanden. En sådan plan bör innehålla en kartläggning av känsliga områden och sårbara fiskbestånd samt vilka åtgärder som kan vara lämpliga i de olika områdena. Länsstyrelsen i Stockholms län och Länsstyrelsen i Gävleborgs län har tagit fram regionala förvaltningsplaner för skarv.

Miljömålsberedningens delbetänkande Havet och människan (SOU 2020:83) innehåller ett antal bedömningar och förslag som rör skarv. Beredningen bedömer att det behövs en helhetssyn i förvaltningen av fiskbestånden och bestånden av säl och skarv som tar hänsyn till både fiskets, sälens och skarvens påverkan på näringsväven. Förvaltningen av säl och skarv behöver i större utsträckning genomföras regionalt, där länsstyrelserna har en viktig samordnande roll, men utifrån nationella mål och riktlinjer. Miljömålsberedningen föreslår även att Naturvårdsverket uppdaterar den nationella förvaltningsplanen för skarv. Miljömålsberedningens förslag har remitterats, och beredning pågår inom Regeringskansliet.

Hösten 2021 riktade riksdagen till följd av ett utskottsinitiativ ett tillkännagivande till regeringen om skarv (bet. 2021/22:MJU6, rskr. 2021/22:60–61).

Av tillkännagivandet följer bl.a. att regeringen ska överväga den nationella förvaltningsplanen för skarv och vidta åtgärder för att åstadkomma en bättre samverkan mellan länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten för att besluten i frågor om förvaltning av skarv ska vara likvärdiga i hela landet.

I maj 2022 gav regeringen Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att revidera den nationella förvaltningsplanen för storskarv (N2022/01183 och N2021/02882 [delvis]). I uppdraget ingår även att sammanställa kunskap och identifiera eventuella kunskapsbrister om storskarvens roll i ekosystemet och effekter på fiskbestånden samt genomföra kompletterande predations- och födosöksstudier som förstärker kunskapen nationellt och regionalt om storskarven och därmed ger stöd åt en ekosystembaserad förvaltning som omfattar fisket.

I uppdraget ingår även att analysera eventuella behov av och förutsättningar för mer kostnadseffektiva populationsbegränsande åtgärder när det gäller metod, process och organisation än vad som används i dag. Sådana eventuella åtgärders förenlighet med EU-rätten, framför allt fågeldirektivet, ska analyseras och beskrivas. Regeringen framhåller vidare att den nationella förvaltningsplanen för storskarv ska vara adaptiv och kunna hantera ny och förbättrad kunskap, bl.a. om storskarvpopulationens storlek och utveckling. Förvaltningsplanen ska även fortsättningsvis vara uppbyggd för att vara vägledande för länsstyrelserna och den regionala förvaltningen.

En delredovisning av uppdraget om en reviderad nationell förvaltningsplan ska lämnas den 30 november 2023. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 november 2024.

I regeringens skrivelse 2022/23:75 redovisas att det ovan nämnda tillkännagivandet bedöms vara slutbehandlat utifrån de åtgärder som vidtagits.

Jakt på skarv och andra skrämselfmetoder

Som redovisats ovan omfattas skarven av fågeldirektivet. Fågeldirektivet har genomförts i svensk rätt genom bl.a. bestämmelser i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Av 23 a och 24 §§ jaktförordningen följer att länsstyrelsen får fatta beslut om skydds jakt på skarv om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Beslut om jakt får dock endast fattas med hänsyn till vissa intressen som anges i förordningen, såsom allmän hälsa och säkerhet, eller andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, bl.a. orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön. Skydds jakt får även beslutas för att förhindra allvarlig skada på t.ex. fiske, vatten eller annan egendom och för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter. Det finns inte något uttryckligt hinder i jaktförordningen mot att meddela fleråriga skydds jaktstillsånd.

När det gäller allmän jakt på skarv är detta inte möjligt med nuvarande regelverk. De fågelarter som är upptagna i bilaga 2 till direktivet får med hänsyn tagen till bl.a. populationsnivå jagas i enlighet med nationell lagstiftning. Skarven är inte upptagen i bilaga 2 till direktivet. För att medge allmän jakt på skarv krävs en ändring i direktivets bilagor. Som redovisats ovan är det bara kommissionen som kan initiera en ändring i direktivet och dess bilagor.

I samband med jaktöversynen 2019/2020 (NV-08122-18) föreslog Naturvårdsverket att storskarv ska få jagas på en enskilda initiativ vid fasta och rörliga fiskeredskap, fiskodling och utsättningsplatser samt i fredningsområden för fisk. I maj 2021 beslutade regeringen om nya tider för jakt. Regeringen beslutade bl.a., i linje med Naturvårdsverkets förslag, att skydds-jakt på storskarv på en enskilda initiativ får ske enligt 26 § jaktförordningen i enlighet med vad som anges i förordningens bilaga 4. Av bilaga 4 följer att jakt på storskarv för att förebygga skador av vilt får ske

- vid fasta och rörliga fiskeredskap samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana redskap för att förebygga skada. Jakten får dock inte ske närmare än 300 meter från boplatser för skarv, havsörn eller fiskgjuse. Jakten får ske under perioden den 1 augusti–28 (29) februari.
- vid fiskodling och utsättningsplatser (inom sju dygn innan och sju dygn efter utsättningstillfälle) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana områden den 1 juli–30 juni.
- i fredningsområden för fisk den 1 augusti–28 (29) februari.

Miljömålsberedningens delbetänkande Havet och människan (SOU 2020:83) innehåller ett antal bedömningar och förslag som rör jakt på skarv och andra skadeförebyggande åtgärder. Beredningen framhåller att förstöring av ägg genom prickning eller oljering har använts som ett alternativ eller komplement till jakt med skjutvapen. Metoden ger dock ingen direkt effekt på skadebilden. För att uppnå en decimering av antalet predatorerande fåglar och därigenom minska skadorna krävs att åtgärden genomförs systematiskt under flera år. Man bör vid förstöring av ägg noga beakta risken att orsaka onödigt lidande med hänsyn till fosterutvecklingen. Det finns också risker med att fåglarna störs på häckningsplatser; t.ex. finns risken att de sprider sig över större områden.

Miljömålsberedningen redovisar vidare att den återrapportering som finns visar att det faktiska uttaget ofta skiljer sig från det antal som beslutet gett tillstånd till. För 2018 beviljades det ca 68 beslut om skydds-jakt på totalt drygt 12 000 fåglar. Enbart 2 857 fåglar rapporterades in som fällda. Detta kan ha flera olika orsaker, som varierar från fall till fall, bl.a. bristande resurser. Jakten, oljeringen eller äggprickningen ska utföras av någon som ska vara insatt i och kompetent på området. Detta kräver både tid och pengar.

Som redovisats ovan riktade riksdagen hösten 2021 ett tillkännagivande till regeringen om skarv (bet. 2021/22:MJU6, rskr. 2021/22:60–61). Av tillkännagivandet följer att regeringen ska öka jakten på skarv genom att tillåta allmän

skydds jakt på skarv på eget initiativ, utreda möjligheterna till allmän jakttid på skarv samt vidta ytterligare åtgärder för att begränsa skarvstammens tillväxt, t.ex. att se över möjligheterna till fleråriga tillstånd för skydds jakt och möjliga komplement till detta, t.ex. oljering och prickning av ägg, överväga en nationell förvaltningsplan för skarv och vidta åtgärder för att åstadkomma en bättre samverkan mellan länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten för att beslut i frågor som gäller förvaltning av skarv ska vara likvärdiga i hela landet.

Som också redovisats ovan gav regeringen i maj 2022 Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att revidera den nationella förvaltningsplanen för storskarv (N2022/01183 och N2021/02882 [delvis]). Planen ska också tjäna som kunskapsunderlag inför beslut som rör förvaltningen och därigenom, om det bedöms lämpligt och förenligt med EU-rätten, underlätta för fleråriga skydds jaktbeslut samt användning av effektivare jakt- och skrämselmetoder som komplement till den jakt som bedrivs med skjutvapen.

I uppdraget ingår även att analysera eventuella behov av och förutsättningar för mer kostnadseffektiva populationsbegränsande åtgärder när det gäller metod, process och organisation än vad som används i dag. Sådana eventuella åtgärders förenlighet med EU-rätten, framför allt fågeldirektivet, ska analyseras och beskrivas. Regeringen framhåller vidare att den nationella förvaltningsplanen för storskarv ska vara adaptiv och kunna hantera ny och förbättrad kunskap, bl.a. om storskarvs populationens storlek och utveckling. Förvaltningsplanen ska även fortsättningsvis vara uppbyggd för att vara vägledande för länsstyrelserna och den regionala förvaltningen.

En delredovisning av uppdraget om en reviderad nationell förvaltningsplan ska lämnas senast den 30 november 2023. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 november 2024.

I regeringens skrivelse 2022/23:75 redovisas att det ovan nämnda tillkännagivandet bedöms vara slutbehandlat utifrån de åtgärder som regeringen har vidtagit.

Jakt på trana, svan och korp

Som redovisats ovan innehåller fågeldirektivet regler till skydd för samtliga fågelarter som förekommer naturligt inom EU. Enligt direktivet ska medlemsstaterna införa ett generellt system för skydd av samtliga fåglar som förbjuder att man avsiktligt dödar eller fångar dessa fåglar. Medlemsstaterna får bevilja undantag från förbudet av vissa angivna anledningar.

Trana, sångsvan och korp är inte upptagna i bilaga 2 till fågeldirektivet, vilket innebär att s.k. allmän jakt inte är tillåten. Knölsvan är upptagen i bilaga 2 del B till direktivet. De arter som anges i bilaga 2 del B får endast jagas i de medlemsstater som står listade i bilagan, i detta fall Tyskland och Österrike. Fågeldirektivet medger alltså inte s.k. allmän jakt på knölsvan i Sverige.

Fågeldirektivet har genomförts i svensk rätt genom bl.a. bestämmelser i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Som redovisats ovan har en översyn av jakttiderna nyligen genomförts. Naturvårdsverkets målbild för arbetet har varit att säkerställa att jakttiderna

- uppfyller nationell lag, art- och habitatdirektivet, fågeldirektivet och de internationella överenskommelser som Sverige förbundit sig att följa
- i möjligaste mån inte tillåter att vilt jagas under parnings- och uppfödningstiderna
- ligger i linje med Strategi för svensk viltförvaltning.

I maj 2021 beslutade regeringen om nya tider för jakt genom en ändring i jaktförordningen utifrån de förslag som Naturvårdsverket lämnat. Förändringarna trädde i kraft den 1 juli 2021.

När det gäller trana och sångsvan innebär regeringens beslut att en möjlighet till skyddsjakt på enskildas initiativ införs under vissa delar av året. Det gäller fåglar som uppträder i flock om minst fem individer vid fält med oskördad gröda, om det behövs för att förebygga skada. För trana gäller det den 1 augusti–30 september och den 1 april–30 maj. För sångsvan gäller det den 1 oktober–31 mars.

Beslutet överensstämmer med Naturvårdsverkets förslag. I myndighetens förslag på jakttider anfördes att trana och sångsvan har ökat i Sverige och inom EU på såväl kort som lång sikt. Fåglarna orsakar skador för jordbruket. Länsstyrelserna fattar i dag ett begränsat antal beslut om skyddsjakt på trana och sångsvan. Däremot förekommer många ansökningar om bidrag till förebyggande åtgärder och ersättning för skador av dessa fåglar.

Flera länsstyrelser har noterat en tilltagande skadebild och ett ökande inflöde av skyddsjaksansökningar. De växande populationerna gör att skadebildningen förväntas öka. Därför är det angeläget att möjliggöra viss skyddsjakt på enskildas initiativ innan problemen växer sig alltför stora. Därigenom skulle skadedrabbade ha möjlighet att förhindra skada på sin gröda utan att behöva ansöka om skyddsjakt hos länsstyrelsen. Detta underlättar möjligheten för lantbrukare att påverka sin skadesituation och minskar länsstyrelsernas administration. Naturvårdsverket framhöll vidare att möjligheten till skyddsjakt gäller under den period när fåglarna bedöms kunna orsaka allvarliga skador. Det innebär att tiden för skyddsjakt till viss del kan överlappa arternas flytt- och häckningstider. Naturvårdsverket bedömde att behovet av att skydda grödor under perioden är större än nackdelen ur djuretiskt perspektiv med att bedriva jakt under perioden. För att skydda fåglarna under häckningsperioden föreslår Naturvårdsverket att skyddsjakten på trana och sångsvan enbart ska tillåtas på fåglar som uppträder i flock.

Vad gäller korp får, liksom tidigare, skyddsjakt på enskilds initiativ (enligt bilaga 4 i jaktförordningen) ske under hela året om korpar uppträder vid flygplatser eller för att skydda ungar av tamdjur inom ett område för uppfödning av tamdjur och i renskötselområdets kalvningsland.

Under jaktöversynen framkom förslag om att utöka möjligheterna till skyddsjakt på korp på enskilds initiativ. Korpen ökar i antal. Ett skäl som har anförts har varit att ytterligare tillgodose lantbrukets behov av att exempelvis skydda foder för boskap. Ett annat skäl har varit att tillgodose viltvården då arten är en betydande predator av småvilt och fågelungar. Förslag har lämnats om att lägga till korp till jaktförordningens bilaga 4 punkt 1 första stycket i syfte att skydda foder för lantbruket. Naturvårdsverket framhåller att detta inte är möjligt eftersom korp inte återfinns i 23 § jaktlagen. Naturvårdsverket har i övrigt inte funnit skäl att utöka möjligheterna till skyddsjakt på korp på enskilds initiativ utan gör bedömningen att gällande bestämmelser omfattar tillräckliga skadesituationer.

Utskottets ställningstagande

Jakt på säl

Utskottet har under ett antal års tid påpekat betydelsen av en begränsning av sälpopulationens predation på redan hårt pressade fiskbestånd och att åtgärder bör vidtas så att jakten på säl ökar. Det är mot denna bakgrund mycket positivt att notera att regeringen beslutat om ändrade regler för licensjakt på gråsäl och knobbsäl. Sedan februari 2022 är licensjakt tillåtet även på knobbsäl, vilket det aldrig tidigare har varit i Sverige. Utskottet noterar också att medel avsatts för att ersätta jägare för hanteringskostnader vid säljakt. Utskottet påminner även om att den ansvariga myndigheten har beslutat om skyddsjakt på vikare.

Utskottet är inte berett att förorda ytterligare åtgärder i detta skede, samtidigt som utskottet avser att även fortsättningsvis följa utvecklingen mycket noga. Med hänvisning till det som anförts ovan avstyrks motionerna 2022/23:855 (C) yrkande 16, 2022/23:969 (SD) yrkande 18, 2022/23:994 (SD) yrkande 32, 2022/23:1218 (SD) yrkande 3, 2022/23:1411 (M) yrkande 10 i denna del, 2022/23:1497 (KD) yrkande 2 i denna del, 2022/23:1580 (KD), 2022/23:1672 (C) yrkande 14 i denna del och 2022/23:2144 (SD) yrkande 2.

Förvaltning av skarv

När det gäller förvaltningen av skarv vill utskottet inledningsvis understryka skarvens kraftiga populationstillväxt under de senaste årtiondena. Skarvens utbredningsområde har ökat mycket påtagligt i såväl Sverige som hela Europa. Detta har fört med sig flera negativa konsekvenser. Till att börja med påverkar skarvpopulationen fisket negativt, genom att skarvar angriper fångst och skadar redskap. Flera undersökningar indikerar dessutom att skarvens predation och födosök kan påverka redan pressade fiskbestånd negativt. Skarvens populationstillväxt är problematisk även ur ett bredare kustmiljöperspektiv då de stora populationerna kan innebära olägenheter för boende och friluftsliv. Skarvens påverkan, framför allt på egendom och i form av förlorad inkomst, har således varit en källa till konflikt under lång tid.

Under flera års tid har det funnits ett brett stöd i utskottet för att fler åtgärder ska vidtas för att få bukt med skarvens utbredning. Hösten 2021 tillkännagav riksdagen för regeringen att förvaltningen måste uppdateras och anpassas till skarvstammens tillväxt. Utskottet underströk behovet av en viltförvaltning i balans som tar hänsyn till de verksamheter och människor som berörs. Att regeringen tillåter allmän skydds jakt på eget initiativ och underlättar för fleråriga tillstånd för skydds jakt var några av de åtgärder som utskottet anförde som en del av det helhetsgrepp som krävs.

Utskottet ser givetvis mycket positivt på de åtgärder som vidtagits i linje med riksdagens tillkännagivande under senare år. Utskottet välkomnar det uppdrag som ansvariga myndigheter arbetar med så att en ny förvaltningsplan för storskarven kan komma på plats. Utskottet noterar särskilt att regeringen ser behov av att förvaltningsplanen inkluderar fler perspektiv och förändrade jaktbestämmelser. Utskottet noterar även att planen ska vara vägledande för länsstyrelserna och den regionala förvaltningen. Samtidigt som utskottet ser positivt på det utredningsarbete som bedrivs, vill utskottet uppmana regeringen att prioritera frågan och att säkerställa att utredningen utan fördröjning resulterar i ett uppdaterat förvaltningsgrepp. Utskottet vill särskilt framhålla betydelsen av en förbättrad samverkan i förvaltningen mellan länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten. Förvaltningen av skarv ska vara likvärdig i hela landet, både vid sötvattensjöar i inlandet och utmed den långa kustlinjen.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2022/23:2072 (S) yrkande 14 och 2022/23:969 (SD) yrkande 17.

Övriga förslag om förvaltningen av skarv avstyrks med hänvisning till den prioritering som utskottet nu gör i frågan. Motionerna 2022/23:457 (M), 2022/23:619 (S), 2022/23:1411 (M) yrkande 11, 2022/23:1671 (C), 2022/23:1885 (C), 2022/23:1888 (C) yrkande 7, 2022/23:2144 (SD) yrkande 1 och 2022/23:2256 (SD) lämnas utan vidare åtgärd.

Jakt på skarv och andra skrämelmetoder

I likhet med motionärerna ser utskottet allvarligt på skarvpopulationens tillväxt och de konsekvenser som detta medför på fiskbestånden och därmed såväl yrkesfiskets som fritidsfiskets bedrivande. Som utskottet uppmärksammat i föregående avsnitt är det därför mycket positivt att det pågår ett arbete med att revidera den nationella förvaltningsplanen för storskarv. Utskottet påminner om att den nya planen ska utgöra ett underlag inför beslut som rör förvaltningen och därigenom, om det bedöms lämpligt och förenligt med EU-rätten, underlätta för fleråriga skydds jaks beslut samt användning av effektivare jakt- och skrämelmetoder som komplement till den jakt som bedrivs med skjutvapen. I uppdraget ingår även att analysera eventuella behov av och förutsättningar för mer kostnadseffektiva populationsbegränsande åtgärder när det gäller metod, process och organisation än vad som används i dag.

I avvaktan på resultatet av detta arbete avstyrker utskottet motionerna 2022/23:116 (M), 2022/23:784 (M), 2022/23:855 (C) yrkande 15, 2022/23:969 (SD) yrkandena 14 och 15 i denna del, 2022/23:1218 (SD) yrkande 2, 2022/23:1221 (SD), 2022/23:1411 (M) yrkande 10 i denna del, 2022/23:1420 (SD), 2022/23:1497 (KD) yrkande 2 i denna del, 2022/23:1591 (S) och 2022/23:1672 (C) yrkande 14 i denna del.

Jakt på trana, svan och korp

När det gäller jakt på trana, svan och korp kan utskottet konstatera att regeringen beslutade om förändrade jakttider så nyligen som 2021. Jakttiderna är centrala verktyg i arbetet med att förvalta vilt, och hur de utformas påverkar och engagerar många. Utskottet påminner om att beslutet om nya jakttider föregicks av en mycket noggrann beredning där ett stort antal aktörer på central och lokal nivå deltog. Utskottet ser ingen anledning att ifrågasätta jakttidernas lämplighet. Motion 2022/23:994 (SD) yrkandena 26 och 27 avstyrks.

Riksrevisionens granskning av statens insatser mot invasiva arter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder för bekämpning av invasiva främmande arter och lägger skrivelsen till handlingarna.

Jämför reservation 59 (SD), 60 (C), 61 (SD), 62 (C) och 63 (MP).

Rättsliga utgångspunkter

Utgångspunkten för regleringen av invasiva främmande arter är Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (nedan EU-förordningen) som trädde i kraft 2015. Förordningen innehåller bestämmelser om att förebygga, minimera och mildra invasiva främmande arters negativa effekter på den biologiska mångfalden.

En invasiv främmande art är enligt förordningens definition en främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller inverka negativt på den biologiska mångfalden och relaterade ekosystemtjänster. EU-förordningen gäller arter som är upptagna på unionsförteckningen över invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Enligt förordningen är det förbjudet att hålla, föda upp, transportera och använda invasiva främmande arter av unionsbetydelse i och inom unionen samt att föra in sådana arter till unionen. Syftet med EU-förordningen är att så långt som möjligt hindra att invasiva främmande arter kommer in i EU och att bekämpa de arter som redan finns här.

Kommissionen har i genomförandeförordning (EU) 2016/1141 tagit fram en förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse (unionsförteckningen). Förteckningen uppdaterades senast i juli 2022. Totalt omfattar förteckningen 88 arter, varav 47 djurarter och 41 växtarter. Enligt EU-förordningen är det förbjudet att importera, sälja, odla, föda upp, transportera, använda, byta, släppa ut i naturen eller hålla levande exemplar av de arter som finns upptagna på unionsförteckningen över invasiva främmande arter. Det är inte heller tillåtet att låta dessa arter växa eller reproducera sig.

Den 1 januari 2019 trädde den svenska förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter i kraft. Förordningen beskriver ansvarsfördelningen mellan olika svenska myndigheter. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten samordnar arbetet med invasiva främmande arter i landet, vilket inkluderar att vägleda andra myndigheter och kommuner, och i allmänhet på hur bestämmelserna ska tillämpas. Länsstyrelsen ansvarar bl.a. för att vidta snabba utrotningsåtgärder när en invasiv främmande art upptäcks, och Tullverket, Livsmedelsverket och Jordbruksverket ansvarar för gränskontroller. Skogsstyrelsen har ett särskilt ansvar för vissa skogsträdarter.

I den svenska förordningen finns också bestämmelser om processerna för att dels ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige, dels ta fram underlag om Sverige vill föreslå en art till unionsförteckningen. När det gäller den nationella förteckningen fastslås bl.a. att den ansvariga myndigheten ska föreslå till regeringen vilka arter som bör tas upp på förteckningen och vad som bör gälla för dem.

Riksrevisionens granskningsrapport

Motiv och övergripande revisionsfråga

Invasiva främmande arter är ett av de största hoten mot biologisk mångfald och kan orsaka stora skador i naturen och på viktiga verksamheter i samhället.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten är huvudansvariga myndigheter för arbetet med invasiva främmande arter i Sverige. Naturvårdsverket ansvarar för arter på land och Havs- och vattenmyndigheten för arter i vatten. Länsstyrelserna har huvudansvaret för att se till att åtgärder vidtas för att hantera och utrota invasiva främmande arter och de ansvarar också för att utöva tillsyn av att reglerna följs.

Det finns indikationer på att både regeringen och myndigheterna varit saktfärdiga i arbetet mot invasiva främmande arter. Trots att initiativ togs redan i början av 2000-talet verkar lite ha hänt i praktiken innan EU-förordningen om invasiva främmande arter trädde i kraft i januari 2015, men även därefter. Flera länsstyrelser har rapporterat om att det saknas styrmedel och tydliga lösningar på detta växande problem.

Mot denna bakgrund har Riksrevisionen beslutat att granska om regeringens, Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens samt länsstyrelsernas insatser mot invasiva främmande arter varit effektiva. Den övergripande revisionsfrågan är huruvida de statliga insatserna mot invasiva främmande

arter varit effektiva, om myndigheterna gjort de insatser som krävs för att det samlade arbetet mot invasiva främmande arter ska fungera effektivt samt om länsstyrelsernas arbete mot invasiva främmande arter varit effektivt. Granskningen undersöker även om regeringen styrt och följt upp myndigheternas verksamhet så att arbetet mot invasiva främmande arter bedrivs på ett effektivt sätt.

Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer

Granskningen redovisas i Riksrevisionens rapport 2022:12. Rapporten innehåller slutsatser som avser regeringen och samtliga granskade myndigheter samt rekommendationer som avser regeringen, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

Riksrevisionen presenterar tre huvudsakliga resultat.

För det första har Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten inte gjort alla de insatser som krävs för att arbetet med invasiva främmande arter ska kunna fungera på ett effektivt sätt. Myndigheterna har tagit fram ett system för övervakning, men information om utbredning och vidtagna åtgärder mot invasiva främmande arter är ännu begränsad. Vidare har myndigheterna inte, för tre av fyra EU-listade arter med konstaterad stor spridning, fastställt hanteringsåtgärder.

Myndigheterna har heller inte prioriterat arbetet med att ta fram förslag till nationell förteckning som anger vilka ytterligare arter i Sverige, utöver EU-listade arter, som orsakar problem och därmed ska bekämpas. Sammantaget har detta skapat osäkerhet om vilka arter som ska bekämpas.

Riksrevisionen bedömer att myndigheterna har prioriterat att arbeta med information till allmänheten medan konkret vägledning till vissa berörda aktörer varit mer begränsad. Bland annat har myndigheternas vägledning om t.ex. bekämpningsmetoder och om hur avfall som innehåller invasiva främmande arter ska hanteras varit begränsad. De har även gett begränsat stöd till länsstyrelserna när det gäller bekämpningsåtgärder på privatägd mark.

För det andra har länsstyrelserna inte förutsättningar att arbeta effektivt mot invasiva främmande arter eftersom Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten inte tagit fram underlag som tydliggör vilka arter och vilka bekämpningsåtgärder som bör prioriteras. Detta riskerar både att fördröja åtgärder och att de åtgärder som genomförs inte är de mest angelägna.

För det tredje finner Riksrevisionen brister i regeringens styrning och uppföljning vilket har fördröjt ett effektivt arbete mot invasiva främmande arter. Regeringen har inte sett till att myndigheternas ansvar och uppgifter är tillräckligt tydliga i lagstiftningen. Regeringen dröjde med att peka ut en tydlig ansvarsfördelning och det är fortfarande otydligt vilket ansvar statliga myndigheter och kommuner har att kartlägga och rapportera in förekomster och utbredning av invasiva främmande arter. Otydligheten gäller även inrapportering av genomförda bekämpningsåtgärder. Regeringens uppföljning av berörda myndigheters arbete har varit otillräcklig.

Den övergripande slutsatsen är att de statliga insatserna mot invasiva främmande arter inte är effektiva. De statliga insatserna har intensifierats de senaste åren, men det saknas fortfarande väsentliga delar för att arbetet ska kunna fungera effektivt. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har inte gjort alla de insatser som krävs för att det samlade arbetet ska kunna vara effektivt. Detta påverkar till stor del länsstyrelsernas möjligheter att göra de mest angelägna insatserna mot invasiva främmande arter. Regeringen har heller inte genom sin styrning och uppföljning sett till att arbetet har fungerat på ett effektivt sätt.

Utifrån dessa iakttagelser riktar Riksrevisionen ett antal rekommendationer till dels regeringen, dels Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Vad gäller rekommendationerna till regeringen föreslår Riksrevisionen att regeringen ska

- förtydliga vilken myndighet som ska utreda och fatta beslut om hanteringsåtgärder för EU-listade arter med konstaterat stor spridning
- förtydliga vilket ansvar statliga myndigheter och kommuner har för att kartlägga och rapportera in förekomster och utbredning av invasiva främmande arter samt rapportera in genomförda åtgärder
- utveckla uppföljningen av myndigheternas arbete med invasiva främmande arter för att kunna bedöma om de samlade insatserna ger önskat resultat.

Vad gäller rekommendationer till Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten föreslår Riksrevisionen att myndigheterna ska

- fortsätta utveckla övervakningssystemet för invasiva främmande arter så att informationen om utbredning och genomförda bekämpningsåtgärder förbättras
- färdigställa arbetet med att ta fram ett förslag till nationell förteckning över invasiva främmande arter
- utveckla det vägledande stödet till länsstyrelserna om genomförande av bekämpningsåtgärder på privatägd mark
- fortsätta utveckla riktad information och vägledning till fler målgrupper än i dag.

Regeringens skrivelse

Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer

I skrivelse 2022/23:23 redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen gör i sin rapport. Regeringen välkomnar granskningen och anser att arbetet mot invasiva främmande arter är en prioriterad fråga i miljöarbetet. Regeringen instämmer i huvudsak med

de rekommendationer och iakttagelser som riktar sig till regeringen. Regeringen delar Riksrevisionens uppfattning att det är angeläget att vidta effektiva åtgärder mot invasiva främmande arter.

Regeringen lämnar en kortfattad redogörelse av formerna för regeringens arbete med invasiva arter. Regeringen framhåller i denna del att den sedan flera år vidtagit en rad åtgärder för att komma till rätta med de problem som invasiva främmande arter orsakar. Regeringen redogör för de åtgärder som vidtas i samarbete med andra länder och inom EU-samarbetet, inte minst utformningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (EU-förordningen).

Regeringen redogör även för arbetet med nationella författningsändringar för att fullgöra Sveriges skyldigheter enligt EU-förordningen. Den nationella förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter trädde i kraft den 1 januari 2019. Sedan dess har myndigheternas arbete varit inriktat på att genomföra EU-förordningen och den nationella förordningen. Arbetet har även omfattat dialogmöten mellan Regeringskansliet och de ansvariga myndigheterna.

Regeringen delar inte Riksrevisionens bedömning att regeringen inte förrän 2019 pekade ut ansvar och uppgifter för myndigheterna för arbetet mot invasiva främmande arter. Regeringen delar inte helt Riksrevisionens bedömning vad gäller brister i regeringens uppföljning av myndigheternas insatser. Regeringen framhåller i denna del den redovisning av insatser mot invasiva främmande arter som gjorts i Havs- och vattenmyndighetens och Naturvårdsverkets årsredovisningar för 2019–2021 och i den årliga uppföljningen av miljömålen (se t.ex. Naturvårdsverkets rapport 6968, mars 2021).

Regeringen framhåller avslutningsvis att regleringen för att förebygga introduktion och spridning av invasiva främmande arter till största del är ett nytt lagstiftningsområde. I granskningen tar Riksrevisionen upp vissa aspekter av detta utan att gå djupare in på vilka konsekvenser det kan ha för utformningen och genomförandet av det nya regelverket. Regeringen menar att det i flera avseenden har krävts ett genomförande där erfarenheter samlas in steg för steg och sedan används för att anpassa regelverket.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens rekommendationer

Vid sidan av genomförandet av de åtaganden som följer av EU:s regelverk bedömer regeringen att det är av stor vikt att invasiva främmande arter som är av nationell betydelse identifieras och förs upp på en nationell lista. Den nationella förordningen reglerar processen med att ta fram en förteckning över invasiva främmande arter av medlemsstatsbetydelse i Sverige (14–16 §§).

Regeringen har en löpande dialog med myndigheterna om den nationella listan över invasiva främmande arter och behovet av författningsändringar för att utarbeta en sådan lista. Regeringen redovisar att det pågår ett arbete inom

Regeringskansliet med att se över bestämmelserna i den nationella förordningen som reglerar hanteringsåtgärder för EU-listade arter med stor spridning. I januari 2022 tog regeringen emot Naturvårdsverkets hemställan om författningsändringar bl.a. i fråga om bestämmelserna om hanteringsåtgärder för EU-listade invasiva främmande arter med konstaterat stor spridning. Beredning pågår i samråd med berörda myndigheter för att ett ändamålsenligt regelverk ska komma till stånd.

Regeringen avser även att se över vilket ansvar statliga myndigheter och kommuner bör ha för att kartlägga och rapportera förekomsten och utbredningen av invasiva främmande arter samt vidtagna åtgärder.

Regeringen avser att se över hur uppföljningen av myndigheternas arbete med invasiva främmande arter kan utvecklas ytterligare för att de samlade insatsernas resultat ska kunna bedömas.

I och med skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens granskningsrapport är slutbehandlad.

Motionerna

Myndigheternas åtgärdsarbete

Enligt kommittémotion 2022/23:2298 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) ska regeringen tydliggöra för myndigheter som redan har i uppdrag att arbeta mot invasiva främmande arter att de bör intensifiera sitt arbete. Motionärerna beklagar att det saknas väsentliga delar för att arbetet mot invasiva främmande arter ska kunna fungera effektivt. Motionärerna ställer sig bakom Riksrevisionens rekommendationer och regeringens aviserade översyn av ansvarsfördelningen mellan myndigheterna, hur denna kan förtydligas och hur uppföljningen av myndigheternas arbete kan förbättras. Oaktat den översyn som ska göras föreslår motionärerna att regeringen tydliggör för ansvariga myndigheter att arbetet ska intensifieras.

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 15 bör regeringen utreda effekterna på biologisk mångfald och de areella näringarna av invasiva arter och om regler och åtgärder är tillräckliga. Det är enligt motionärerna viktigt att noga följa utvecklingen för att se om regler och åtgärder är tillräckliga för att minska spridningen.

I samma motion yrkande 16 föreslås att de nuvarande insatserna för att bekämpa invasiva arter ökas. Tidiga insatser är mycket viktiga för att minska kostnaderna och öka chansen att lyckas få bort invasiva arter. Motsvarande förslag finns även i kommittémotion 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 45. Motionärerna vill bl.a. se större, snabbare och effektivare övervakning och bekämpning för att radera ut hotet från nya och invasiva arter mot den biologiska mångfalden.

Enligt kommittémotion 2022/23:2299 av Stina Larsson (C) yrkande 1 behöver regeringen se över hur insatser mot invasiva främmande arter på land och till havs kan växlas upp. Motionärerna framhåller Riksrevisionens iakttagelser i fråga om att arbetet under såväl tidigare regeringar som nuvarande

regering går för långsamt och inte fungerar så ändamålsenligt eller effektivt som det bör göra för att kunna nå de svenska miljömålen och säkerställa ett fullgott skydd för den svenska naturen och dess arter.

Likaså i kommittémotion 2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 12 anförs behovet av att regeringen ser över hur insatser mot invasiva främmande arter på land och till havs kan växlas upp. Att bekämpa invasiva arters fortsatta etablering och spridning behöver vara högt prioriterat inom miljöpolitiken.

I motion 2022/23:341 av Rickard Nordin (C) i denna del framhålls betydelsen av en förstärkning av arbetet för utrotandet av invasiva arter. Motionären anser att det statliga åtgärdsarbetet i högre grad bör samordnas.

Enligt motion 2022/23:1653 av Anders Ådahl (C) bör regeringen tillsätta en utredning i syfte att föreslå åtgärder för att minska förekomsten av invasiva djurarter i den svenska naturen.

Lokala och kommunala åtgärder

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 17 ska regeringen skapa möjligheter för byalag och andra lokala föreningar som samlar bygden att söka medel för gemensam bekämpning av invasiva arter. Framgång kan nås när människor i bygden engageras för bekämpningen, som exempel på bekämpning av blomsterlupin visat. Det gör även att lokalbefolkningen får medbestämmande om bekämpningen.

Enligt kommittémotion 2022/23:2299 av Stina Larsson (C) yrkande 2 ska regeringen utreda möjligheten att skapa ett nytt nationellt program med lokala åtgärdssamordnare. Tillräckliga resurser och medel till ansvariga myndigheter räcker inte; det finns också ett behov av att vända på perspektivet och sättet på vilket Sverige arbetar med dessa frågor. Motionärerna bedömer att det finns behov av ett nytt nationellt program med lokala åtgärdssamordnare som arbetar tätt ihop med både markägare och kommuner med att ta fram åtgärder och lösningar som passar lokala förutsättningar och de invasiva främmande arter som är relevanta i det berörda närområdet. Ett likalydande förslag presenteras även i kommittémotion 2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 14.

Enligt motion 2022/23:341 av Rickard Nordin (C) i denna del bör uppdrag ges även till fristående organisationer.

Artspecifika frågor

Enligt partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 24 ska regeringen vidta åtgärder för att förbjuda avsiktlig spridning av contortatallen samt avveckla befintliga planteringar av arten.

Enligt motion 2022/23:1290 av Sanne Lennström m.fl. (S) bör regeringen se över behovet av ett långsiktigt samarbete mellan olika aktörer för att ta fram en gemensam strategi för bekämpning av översvämningsmyggor på särskilt utsatta platser, inte minst nedre Dalälven.

Kompletterande uppgifter

Myndigheternas åtgärdsarbete

I Naturvårdsverkets fördjupande utvärdering av miljömålen som presenterade i januari 2023 (rapport 7088) framhåller myndigheten att den biologiska mångfalden nationellt hotas av habitatförändringar vid t.ex. invasiva främmande arter som fortsätter att öka. På grund av klimatförändringar och ökade internationella resor och transporter räknar myndigheten med att problemen med invasiva främmande arter ökar på längre sikt. Ett antal miljömål utvecklas i en negativ riktning till följd av bl.a. de svårigheter som invasiva arter innebär. Enligt SLU Artdatabanken finns det i Sverige mer än 2 000 främmande arter och ca 20 procent av dem är invasiva eller potentiellt invasiva.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) framhåller regeringen att klimatförändringar kan öka riskerna som är kopplade till invasiva främmande arter och att det krävs åtgärder både inom Sveriges gränser och i samverkan med andra länder. För att korrekta åtgärder ska kunna göras behöver också kunskapen om haven öka, inte minst om klimatförändringarnas effekter. Regeringen framhåller vidare att insatser mot främmande arter skedde på flera håll i landet under 2021 med goda resultat för mårdhund och bisamråtta, samtidigt som andra invasiva arter ökar. Länsstyrelserna har arbetat med insatser för att ta bort invasiva växter som t.ex. blomsterlupin, jättebalsamin, parkslide och jätteloka.

Under 2021 disponerade Naturvårdsverket 50 miljoner kronor för att förebygga och förhindra introduktion och spridning av invasiva arter. Cirka 28 miljoner kronor delades ut som bidrag till länsstyrelsernas arbete. Satsningen innebär att många kända förekomster av invasiva arter har hanterats. Av länsstyrelsernas rapportering framgår att situationen ser olika ut i olika delar av landet och att antalet invasiva främmande arter är större i de södra delarna av landet. Insatser för att ta bort lokala förekomster av arter har gjorts i alla län. Flertalet länsstyrelser har nära samarbete med kommunerna för att sprida information till allmänheten och för att genomföra lämpliga utrotningsinsatser. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten tog under 2021 gemensamt fram informationsmaterialet Farligare än du tror.

Som svar på fråga 2022/23:126 anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari den 14 december 2022 att myndigheternas arbete med att ta fram en nationell lista är i sitt slutskede. I samband med att den nationella listan genomförs kommer regeringen att se över om det behövs något förtydligande av reglerna om myndigheternas ansvar för att vidta åtgärder mot invasiva främmande arter. Medel för myndigheternas arbete fördelas från Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens anslag.

För budgetåret 2023 föreslog regeringen att ca 19 miljarder kronor skulle anvisas till utgiftsområdet 20 Allmän miljö- och naturvård. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:FiU1, rskr. 2022/23:46). Av dessa medel anvisades ca 1,3 miljarder kronor till anslaget

Åtgärder för havs- och vattenmiljö, ca 1,2 miljarder kronor till anslaget Skydd av värdefull natur och ca 1 miljard kronor till anslaget åtgärder för värdefull natur (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:MJU1, rskr. 2022/23:97).

Enligt Naturvårdsverket får de sänkta anslagsnivåerna till åtgärder för skydd av värdefull natur stora konsekvenser för det regionala arbetet med bekämpning av invasiva främmande arter.

Enligt Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2023 får 31 miljoner kronor av ramanslaget till åtgärder för havs- och vattenmiljö användas för att förebygga och förhindra introduktion och spridning av invasiva främmande arter varav högst 19 miljoner kronor får användas för länsstyrelsernas arbete i denna del.

Den 22 februari 2023 anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari som svar på fråga 2022/23:328 att regeringen med hänsyn till det ekonomiska läget och den höga inflationen var tvungen att lägga fram en stram budget för 2023. Minskningarna i statsbudgeten på naturvårdsområdet för 2023 pekar inte specifikt ut att det är arbetet mot invasiva främmande arter som ska minska. Naturvårdsverket har beslutat om hur minskningarna ska fördelas mellan de åtgärder som kan finansieras via det berörda anslaget i budgeten. Statsrådet redovisade att Naturvårdsverket har aviserat att de medel som läggs på arbetet mot invasiva främmande arter ligger på drygt 30 miljoner kronor under 2023, varav 19 miljoner kronor går till länsstyrelserna för deras arbete. Statsrådet anförde avslutningsvis att resterande del går till att finansiera de insatser som Svenska Jägareförbundet gör för att bekämpa invasiva främmande däggdjurs- och fågelarter.

Det pågår forskning om effekterna av invasiva främmande arter. I januari 2021 tilldelades nio forskningsprojekt vid svenska myndigheter drygt 33 miljoner kronor. Forskningen finansieras av Trafikverket, Formas och Naturvårdsverket och pågår under perioden 2021–2024. Projekten ska stärka kunskap och möjligheter att på bästa sätt hantera invasiva främmande växter på land och invasiva främmande djur i vatten samt öka kunskapen om hantering av invasiva främmande arter.

Kommunalt och lokalt åtgärdsarbete

EU-förordningen om invasiva främmande arter är direkt tillämplig för alla i Sverige. Det innebär att inte bara myndigheter utan även kommuner, fastighetsägare, villaägare och andra privatpersoner har ett ansvar och en skyldighet att följa reglerna för att hindra spridning av de invasiva främmande arter som finns upptagna på unionsförteckningen. Exempelvis är fastighetsägare skyldiga att ta bort en sådan art om den finns på fastigheten.

Kommunerna har en viktig roll i arbetet med att förhindra och bekämpa invasiva främmande arter. Kommunen är ansvarig för många parker och andra allmänna ytor och kan i den rollen förhindra att arter som är eller riskerar att bli invasiva planteras där. Kommunen är också ofta fastighetsägare och är i den rollen ansvarig för att bekämpa invasiva främmande växter som finns på

den kommunala marken. Invasiva främmande arter kan förekomma inom verksamheter som omfattas av kommunal tillsyn, t.ex. avfallshanteringen lokalt, livsmedel, växtskydd och växtnäring. En kommun som ansvarar för eller utför miljöövervakning har dessutom en skyldighet att skyndsamt rapportera till de nationellt ansvariga myndigheterna om de får kännedom om att en EU-listad invasiv främmande art finns i svensk miljö.

I sin granskningsrapport lyfter Riksrevisionen fram att det finns otydligheter i fråga om kommuners ansvar för att kartlägga förekomster och utbredning av invasiva främmande arter, vilket bl.a. har sin grund i att 19 § i den nationella förordningen är otydlig.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) redovisar regeringen att situationen med invasiva arter ser olika ut i olika delar av landet och att antalet invasiva arter är större i de södra delarna av landet. Insatser för att ta bort lokala förekomster av arter har gjorts i alla län och att flertalet länsstyrelser har nära samarbete med kommunerna för att sprida information till allmänheten och för att genomföra lämpliga utrotningsinsatser.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten driver och samordnar årligen en informationsinsats riktad till allmänheten. Syftet är att öka kunskap och engagemang kring problemet med invasiva främmande växter och djur för att motivera privatpersoner att hjälpa till med att förebygga och hindra spridning av dem. Enligt Naturvårdsverket hjälps en rad olika organisationer (intresse-, bransch- och miljöorganisationer m.fl.) åt att sprida information. År 2022 var 88 organisationer med och spred kunskap om invasiva främmande arter. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten tar fram budskap och kommunikationsmaterial.

Myndigheterna tar även fram material för att uppmuntra privatpersoner att gå samman med grannar och anordna en gemensam bekämpningsinsats. I denna del kan Naturskyddsföreningen anordna bekämpningsaktiviteter. Ett exempel är Naturskyddsföreningen i Borås som i mars 2022 anordnade ett informationsmöte om invasiva växtarter för allmänheten. Länsstyrelsen Västra Götaland, Borås stads miljöförvaltning och Trafikverket medverkade.

Riksrevisionen bedömer att myndigheterna har prioriterat att arbeta med information till allmänheten medan konkret vägledning till vissa berörda aktörer varit mer begränsad. Myndigheternas informationssatsningar har nått ut till många och har ökat allmänhetens kännedom om invasiva främmande arter. Däremot förefaller inte allmänhetens kunskap om hur arterna ska hanteras ännu ha ökat lika mycket.

Artspecifika frågor

Vad gäller contortatallen har arten planterats i stor skala i Sverige sedan 1970-talet. I dagsläget är contortatall det dominerande trädslaget på ca 520 000 hektar, vilket gör arten till den tredje vanligaste barrträdsarten i Sverige.

Arten är inte upptagen på EU:s lista över invasiva arter. Som redovisats ovan pågår det ett arbete med att ta fram en nationell lista över invasiva arter.

Ett underlag för denna lista togs fram 2018 av SLU Artdatabanken. I underlaget klassificerades contortatall som en art med ”mycket hög risk” när det gäller invasionspotential och ekologisk effekt.

År 2020 presenterade Skogforsk en arbetsrapport om contortatallens självspredning i svensk skogsmark (rapport 1046-2020). En slutsats av studien är att contortatallen har förmåga att sprida sig naturligt i hela det område där den är planterad i Sverige. Ett rutinmässigt övervaknings- och åtgärdsprogram är därför angeläget.

År 2020 presenterade Skogsstyrelsen förslag till ändring av Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2011:7) till skogsvårdslagen (1979:429) (dnr 2020/1011). I sina remissyttranden avstyrkte Naturvårdsverket förslaget (NV-03396-21 och NV-07768-21). Enligt myndigheten behöver föreskrifterna ta större hänsyn till biologisk mångfald och skyddade områden. Bland annat behöver skyddsavståndet mellan främmande trädslag såsom contortatallen och skyddad natur vara minst 1 kilometer för att undvika att inhemska arter trängs ut. Enligt Naturvårdsverket finns det stora risker med att öppna för en bred användning av contortatall i större delen av landet. Självspredning av contortatallen kan få förödande effekt på den biologiska mångfalden eftersom inhemska arter då trängs undan. Särskilt allvarligt är det om contortatallen sprider sig in i skyddade områden som i många landskap är de sista retriittområdena för hotade och sällsynta skogsarter. Naturvårdsverket föreslår därför att de befintliga begränsningsreglerna för contortatall och det befintliga skyddsavståndet till skyddad natur på minst 1 kilometer bibehålls.

När det gäller översvämningsmyggan räknas arten som en inhemska stickmyggeart, men dess stora populationsutveckling i bl.a. nedre Dalälven och Värmland under de senaste 20 åren liknar mönstret för invasiva arter. Under översvämningsperioder kläcks ett stort antal myggor på väldigt kort tid vilket orsakar problem för lokalbefolkningen.

I nedre Dalälven, Värmland och Stockholmsregionen har det biologiska bekämpningsmedlet VectoBac-G använts. I mars 2023 beslutade Naturvårdsverket att lämna tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken till spridning av VectoBac-G från helikopter och för hand för bekämpning av larver av översvämningsmygg under tiden den 1 maj–31 augusti för perioden 2023–2025.

Enligt Naturvårdsverket är myggproblematiken komplex och behöver ses i ett större sammanhang för hela biosfärområdet nedre Dalälven tillsammans med bl.a. behoven av åtgärder för att stärka och restaurera områdets mycket höga naturvärden. Slåtter, betesdrift, dikesunderhåll, buskröjning, minskad övergödning och reglering av vattennivån är åtgärder som kan minska förekomsten av översvämningsmygg på lång sikt och därmed minska behovet av bekämpningsmedel. Ett antal myndigheter bidrar till detta arbete.

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har utvecklat en omfattande uppföljningsdesign för att mäta direkta effekter av bekämpning både på översvämningsmyggorna och på andra organismer. SVA bedriver också forskning om huruvida upprepade bekämpningar har indirekta effekter på olika nivåer i ekosystemen, samt forskning om huruvida behandlingarna leder till lokal

övergödning. Därutöver genomförde SVA under 2020 en studie inom nedre Dalälvsområdet med syfte att undersöka olika miljöers betydelse för produktion av översvämningsmyggor (SVA 2020/188). Enligt rapporten talar studien för att olika miljötyper har olika förutsättningar att producera stickmyggor och att olika arter av stickmyggor föredrar olika typer av miljöer.

Länsstyrelsen i Värmlands län följde under 2020 upp den undersökning som gjordes 2013 av förhållandena kring sjön Björken i Sunne kommun, som handlar om bete och översvämningsmyggor. Uppföljningen tyder på att den goda myggsituation som uppkom efter restaureringen av de gamla jordbruksmarkerna runt sjön har bibehållits.

I budgetpropositionen för 2022 avsattes medel för 2023–2027 för åtgärder inom den gemensamma jordbrukspolitikens (GJP) andra pelare och för åtgärder i nationellt genomförande som kompletterar GJP (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23). Åtgärder för att begränsa massförekomst av översvämningsmyggor tillhör den senare kategorin. I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 1) föreslogs en fördelning av avsatta medel på berörda anslag. Fördelningen innebär att anslaget ökar med 3 miljoner kronor för 2023. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:KU1, rskr. 2022/23:62).

Utskottets ställningstagande

Myndigheternas åtgärdsarbete samt kommunalt och lokalt åtgärdsarbete

Det råder inga tvivel om att invasiva främmande arter utgör ett bekymmersamt hot mot den biologiska mångfalden och att det därför är angeläget att de åtgärder som vidtas är effektiva och ändamålsenliga. Riksrevisionens granskningsrapport är mot denna bakgrund välmotiverad och belyser på ett förtjänstfullt sätt de möjligheter till förbättringar som finns.

I likhet med regeringen instämmer utskottet i flera av de iakttagelser och rekommendationer som framförs i rapporten. Det behövs förbättringar för att insatserna ska bli mer effektiva. Utskottet påminner om att det sedan flera års tid pågår ett arbete inom Regeringskansliet och ansvariga myndigheter med att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter och vad som bör gälla för dem. Utskottet tar fasta på att detta arbete nu är i sitt slutskede.

Utskottet vill även framhålla att regeringen arbetar med att se över vilket ansvar statliga myndigheter bör ha för att kartlägga och rapportera förekomsten och utbredningen av invasiva främmande arter samt vidtagna åtgärder. Utskottet välkomnar att regeringen har för avsikt att se över hur uppföljningen av myndigheternas arbete med invasiva främmande arter kan utvecklas ytterligare för att de samlade insatsernas resultat ska kunna bedömas.

Vad gäller resurser påminner utskottet om de medel som riksdagen anvisat tidigare under riksmötet. Utskottet vill i denna del uppmärksamma de medel

som regeringen avsatt för regionala insatser mot främmande arter, inte minst inom det s.k. mårhundspanjektet.

Utskottet ser i dagsläget inte skäl att förorda någon av de åtgärder som föreslås i motionerna 2022/23:341 (C) i denna del, 2022/23:908 (C) yrkande 12, 2022/23:985 (SD) yrkandena 15 och 16, 2022/23:994 (SD) yrkande 45, 2022/23:1653 (C), 2022/23:2298 (SD) och 2022/23:2299 (C) yrkande 1. Motionerna avstyrks.

När det gäller åtgärder på kommunal och lokal nivå vill utskottet poängtera det ansvar som samtliga markägare har för att vidta åtgärder när en invasiv främmande art upptäcks. EU-förordningen, och unionsförteckningen som följer av förordningen, är direkt tillämpliga och gäller för alla i Sverige, såväl kommuner som enskilda personer, som äger eller förvaltar mark. Dessa aktörer har därmed ett tydligt egenintresse av att kartlägga förekomsten av invasiva främmande arter på den egna marken och att vidta bekämpningsinsatser. Utskottet ser givetvis mycket positivt på det aktiva arbete som bedrivs på kommunal nivå och inom civilsamhället. Utskottet ser även väldigt positivt på de informationsinsatser som gjorts och som fortsätter att göras inom ramen för innevarande budgetår. Utskottet vill särskilt framhålla att regeringen arbetar med att se över vilket ansvar kommunerna bör ha för att kartlägga och rapportera förekomsten och utbredningen av invasiva främmande arter samt vidtagna åtgärder.

Med beaktande av det arbete som redan pågår avstyrker utskottet även motionerna 2022/23:341 (C) i denna del, 2022/23:908 (C) yrkande 14, 2022/23:985 (SD) yrkande 17 och 2022/23:2299 (C) yrkande 2.

Med det som nu har anförts föreslår utskottet att den aktuella skrivelsen läggs till handlingarna.

Artspecifika frågor

När det gäller artspecifika frågor vill utskottet påminna om det arbete som pågår med att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter och vad som bör gälla för dem. Utskottet vill inte förekomma det arbete som nu är i sitt slutskede. Motionerna 2022/23:1290 (S) och 2022/23:2110 (MP) yrkande 24 lämnas därför utan vidare åtgärd.

Reservationer

1. Internationella konventioner och avtal, punkt 1 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 49 och avslår motionerna

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 6 samt

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 13.

Ställningstagande

Sveriges ambition måste vara att de arter som finns i landet ska fortsätta att finnas här. Att sköta områden så att arter som är akut hotade kan leva vidare i vårt land måste vara högt prioriterat i vår skogspolitik. Däremot ska vi inte lämna över besluten över hur vi åstadkommer detta till EU eller andra internationella organ. Mot denna bakgrund anser vi att Sverige internationellt inte ska ingå avtal som kan leda till att mer skog än i dag behöver vara undantagen från skogsbruk eller skyddas formellt.

2. Internationella konventioner och avtal, punkt 1 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 6 samt avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 49 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 13.

Ställningstagande

För att börja bevara, restaurera och återställa den biologiska mångfalden krävs ett kraftigt ökat internationellt samarbete och att fler regionala och internationella aktörer skalar upp sitt arbete. Centerpartiet vill se att Sverige, EU och andra globala institutioner och organisationer förstärker och växlar upp de insatser som redan görs samt verkar för att regelverk och lagstiftningar har ambitiösa och realistiska mål.

Vidare bör det vara prioriterat att internationella regelverk och bindande lagstiftningar tar hänsyn till att olika regioners och länders biofysiska förutsättningar skiljer sig åt väsentligt, och så även traditioner i fråga om naturvård och förvaltande av naturresurser. Sverige bör ta en aktiv ledarroll i förhandlingar inom EU och samtidigt bevaka svenska intressen så att de insatser som görs är effektiva och anses legitima.

Däruöver bör Sverige tillsammans med övriga Östersjöländer, men även andra medlemsstater i EU, öka sina ansträngningar för att utöka arealen skyddat hav utanför de territoriella gränserna.

3. Övergripande om det nationella arbetet, punkt 2 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S) och Johan Löfstrand (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 42 och avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 13,

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 28 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 14.

Ställningstagande

Nätet av växt- och djurarter som bygger ekosystemen är förutsättningen för vår existens eftersom de producerar vår mat, vårt renade vatten och syret vi andas. När arter försvinner minskar ekosystemens motståndskraft. Den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen har kraftigt förstärkt medlen för skyddet av vår natur. Arbetet för att få fler länder att ställa om liksom Sveriges arbete för att skydda värdefulla miljöer måste fortsätta.

Miljöförstörelsen skapar otrygga människor när gifter sprids i vatten och i vår mat, när haven är övergödda, när partiklar i luften gör oss sjuka och när värdefull natur försvinner. Med ett starkare samhälle kan vi skapa strängare

lagar, fler styrmedel och investeringar som leder mot en hållbar utveckling. Vi tror på breda lösningar och investeringar snarare än skattesänkningar för att klara de stora miljöproblemen.

4. Övergripande om det nationella arbetet, punkt 2 (V, MP)

av Emma Nohrén (MP) och Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 14 och avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 13,

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 28 och

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 42.

Ställningstagande

När det gäller den biologiska mångfalden har vi redan passerat motsvarande nivå som klimatets 1,5-gradersmål. På nationell nivå behövs ett ramverk för biologisk mångfald och naturskydd, motsvarande klimathandlingsplanen. Samma breda engagemang i samhället som vi sett för klimatet under senare år krävs nu för den biologiska mångfalden. Med samma beslutsamhet måste vi ta oss an hotet mot arterna och ekosystemen.

5. Övergripande om det nationella arbetet, punkt 2 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 13 och

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 28 och

avslår motionerna

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 42 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 14.

Ställningstagande

Miljömålsberedningen fick i augusti 2022 i uppdrag att kartlägga och beskriva synergier och målkonflikter i arbetet med att uppfylla Sveriges åtaganden i fråga om biologisk mångfald och vid behov föreslå politiska avvägningar. Centerpartiet vill att beredningen även ska se över nya etappmål och hur Sveriges internationella åtaganden ska tolkas och genomföras. Det har stor betydelse för hur såväl resultat som måluppfyllelse ska tolkas och det behövs därför en bredare politisk enighet om dessa ställningstaganden.

För att kunna bevara, återställa och öka den biologiska mångfalden i Sverige krävs det att fler aktörer är med och bidrar till detta arbete. Centerpartiet vill särskilt se att kopplingen mellan näringslivet och biodiversitetsfrågan stärks. Det statliga bör bejaka och stimulera denna utveckling utan att skapa nya hinder och betungande regelverk. Ett möjligt och innovativt sätt är att uppmuntra fler sektorer att ta fram branschspecifika färdplaner för en ökad biologisk mångfald. Dessa bör dra lärdom och inspiration av de färdplaner som initiativet Fossilfritt Sverige tagit fram de senaste åren och som är ett utmärkt exempel på samverkan mellan det statliga och det privata.

6. Nya siffersatta mål för skydd av natur, punkt 3 (V, MP)

av Emma Nohrén (MP) och Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 3 och
avslår motion

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Ökat skydd av natur är helt avgörande för att nå nationella och internationella miljömål och för att säkra överlevnaden av arter och ekosystem. Enligt etappmålet för skydd av natur skulle minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden senast 2020 ha bidragit till att nå nationella och internationella mål för biologisk mångfald. Det målet nåddes inte. Det är centralt att öka skyddet och bevarandet av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. I dag är ca 14 procent av Sveriges natur lagstadgat skyddad (SCB 2022). Det är dock en mycket liten andel av naturen som är skyddad utanför det fjällnära området, vilket innebär att en låg andel av andra naturtyper är skyddade.

Vi vill att Sverige ska anta ett nationellt riksdagsbundet mål om att formellt skydda 30 procent av våra landområden, hav och sötvatten, varav 10 procent strikt skydd, med utgångspunkt i ekologisk funktionalitet och ett representativt urval av naturtyper.

7. Nya siffersatta mål för skydd av natur, punkt 3 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 4 och
avslår motion
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Att öka mängden hav och kustnära områden som är fredade från storskaliga aktiviteter är något av det viktigaste vi kan göra för haven. Ett av många mervärden med att utöka arealen marint skydd är att det ger fiskbestånden en välbehövlig chans att återhämta sig till livskraftiga nivåer, under förutsättning att det totala fisketrycket är avsevärt lägre än i dag.

Mitt parti vill se att Sverige växlar upp arbetet med att skydda totalt 30 procent av våra hav till 2030, varav 10 procent bör vara strikt skyddade. I dag ligger den tidigare siffran på ca 14 procent varför det nu rör sig om en fördubbling. För att göra detta behöver fler marina skyddsområden eller reservat bildas längs de svenska kusterna och inom vårt territoriella vatten.

8. Nationell målsättning för skydd av skogsmark, punkt 4 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 16.

Ställningstagande

För att värna den biologiska mångfalden bör Sverige anta en nationell målsättning om att totalt 30 procent av skogsmarken långsiktigt ska skyddas. Detta mål bör uppnås genom att minst 20 procent av den produktiva skogsmarken skyddas och att den skyddade skogsmarken ska bestå av representativa och ekologiskt sammanhängande nätverk av naturtyper och geografisk utbredning. En sådan målsättning skulle även ligga i linje med kommissionens strategi om att minst 30 procent av EU:s landyta ska ha rättsligt skydd för att leva upp till intentionerna i konventionen om biologisk mångfald (CBD).

9. Nationalparker och naturreservat, punkt 5 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S) och Johan Löfstrand (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 40 och avslår motionerna

2022/23:365 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 2,

2022/23:759 av Jan Riise (MP) yrkandena 1 och 2,

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 5,

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 18,

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 5 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 32 och 37.

Ställningstagande

Nätet av växt- och djurarter som bygger ekosystemen är förutsättningen för vår existens eftersom de producerar all vår mat, allt vårt renade vatten och allt syre vi andas. När arter försvinner minskar ekosystemens motståndskraft. Arter och ekosystem är beroende av sina livsmiljöer. Förekomsten av sammanlänkade skyddade naturområden är avgörande för den biologiska mångfalden.

10. Nationalparker och naturreservat, punkt 5 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 18 och avslår motionerna

2022/23:365 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 2,

2022/23:759 av Jan Riise (MP) yrkandena 1 och 2,

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 5,

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 40,

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 5 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 32 och 37.

Ställningstagande

Sverige bör öka takten i bildandet av nationalparker. Naturvårdsverket har redan i dag en plan för hur fler nationalparker kan bildas och hur befintliga kan utvidgas. Myndigheten har även i uppdrag att öka takten i arbetet med att ta fram förslag till nya och utvidgade nationalparker av delar av Sveaskog Förvaltnings AB:s ekoparker som har höga naturvärden.

Dessa insatser är bra, men mer resurser bör läggas på detta arbete så att fler nationalparker, såsom Kebnekaise, snabbare kan bildas. Det skulle även göra att fler skogsområden med höga naturvärden tidigare kan omfattas av framtida skydd i form av nationalpark.

11. Nationalparker och naturreservat, punkt 5 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 5 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 32 och 37 samt

avslår motionerna

2022/23:365 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 2,

2022/23:759 av Jan Riise (MP) yrkandena 1 och 2,
2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 5,
2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 18 och
2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 40.

Ställningstagande

För ett levande friluftsliv behöver det finnas tillgång till orörd natur och skyddade områden, som nationalparker och naturreservat. Nu med den nya regeringen minskas anslagen, vilket innebär ett stort bakslag både för miljö-, natur- och friluftslivspolitikerna. Miljöpartiet förordar ökade budgetposter och fortsatt ambitiöst arbete här.

Vidare är läget för våra hav oerhört allvarligt. Skydd av marina områden är helt centralt för att rädda kvar, bevara och återskapa livsmiljöer, fungerande ekosystem och artmångfald och i förlängningen även för fiskerier. Sverige bör omgående uppmana EU att inrätta ett skyddat område bestående av hela Östersjön, med stöd i naturvårdsdirektiven. Även för Västerhavet är läget mycket allvarligt. Fler och större områden behöver få ett starkare skydd, med början i särskilt känsliga områden

12. Biotopskyddsområden, punkt 6 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 19 och

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 9 och

avslår motionerna

2022/23:329 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 1,

2022/23:1862 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:1966 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Arbetet med att främja ett hållbart skogsbruk som skapar både god hållbar tillväxt och klimat- och miljönytta är en gemensam ansträngning mellan markägare och myndigheter. Givetvis är det viktigt att värna viktiga biotoper, men samtidigt kan ett alltför stelbent agerande kring dessa biotopskydd leda till att lantbruk läggs ned, vilket kan få till följd att markerna växer igen och annan viktig biologisk mångfald förloras.

Därför borde regeringen se över tillämpningen av regelverket, och även vidta åtgärder för att göra det lättare för lantbrukare att få dispens för att kunna fortsätta att driva sitt lantbruk på ett rationellt sätt. Dessutom bör det vidtas åtgärder för att göra det möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer.

13. Uppföljning av skyddad natur, punkt 7 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 36 och
avslår motionerna
2022/23:213 av Mikael Larsson (C) yrkandena 1 och 2,
2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 16,
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 18 och
2022/23:1866 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Många naturreservat sköts inte i enlighet med sina skötselplaner och det finns då risk för att deras funktion går förlorad. Skötsel av redan skyddade områden måste prioriteras framför skydd av ytterligare arealer. Det är effektiviteten i de skyddsåtgärder som vidtas som måste stå i centrum.

En löpande uppföljning av vad som skyddats behöver därför göras, inklusive om ett område fortfarande uppfyller det syfte för vilket det undantogs från brukande. I den mån ytterligare arealer ska totalskyddas från skogsbruk, bör motsvarande areal inom samma ägoslag avvecklas där effekten av skyddet är lägre. Utvecklingen i skyddade skogar och skogar undantagna från brukande ska följas upp löpande, och det behövs system och rutiner för att avregistrera områden som inte längre effektivt fyller sin funktion

14. Uppföljning av skyddad natur, punkt 7 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 16 och

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 18 och

avslår motionerna

2022/23:213 av Mikael Larsson (C) yrkandena 1 och 2,

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 36 och

2022/23:1866 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Under flera år har mycket kraft och resurser lagts på ökade arealer formellt skyddad skog trots att dessa skogar bara utgör en liten del av Sveriges samlade skogsareal. Fokuset på att skydda nya arealer har också medfört att skötseln av de arealer som redan blivit skyddade tvingats stå tillbaka på senare år. Det finns en risk att naturvärden försvinner om inga insatser görs de närmaste åren. Mer fokus behöver läggas på redan skyddade områden. Generellt gäller att naturvärden, hot och skyddsbehov förändras över tid, vilket ställer krav på ett dynamiskt områdesskydd. Tidigare naturskyddsbeslut ska därför också kunna utvärderas, omprövas eller förändras i högre utsträckning än i dag.

När ett naturreservat instiftats behövs regelverk som gör att skyddet av marken inte godtyckligt kan avlägsnas, men det är inte rimligt att kommuner, likt i dag, kan instifta naturreservat som de sedan inte kan påverka. Därför bör åtgärder vidtas så att kommunerna i högre utsträckning kan ändra gränser för, eller ompröva, kommunalt instiftade naturreservat.

15. Skötsel av skyddad natur och restaurering av livsmiljöer, punkt 8 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S) och Johan Löfstrand (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 27.2 och
avslår motionerna
2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 15,
2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 3, 8 och 13 samt
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 28 i denna del, 38 och 48.

Ställningstagande

Nätet av växt- och djurarter som bygger ekosystemen är förutsättningen för vår existens eftersom de producerar all vår mat, allt vårt renade vatten och allt syre vi andas. När arter försvinner minskar ekosystemens motståndskraft. Arter och ekosystem är beroende av sina livsmiljöer. Den biologiska mångfalden ska säkras i år och älvar. Den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen genomförde satsningar på vårt vatten, genom olika steg i kretsloppet. Två exempel är kraftfulla åtgärder mot övergödning och de nya metoderna för att minska mängden läkemedelsrester i avloppsvatten.

16. Skötsel av skyddad natur och restaurering av livsmiljöer, punkt 8 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 15 och
2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 3, 8 och 13 samt
avslår motionerna
2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 27.2 och
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 28 i denna del, 38 och 48.

Ställningstagande

En effektiv politik för biologisk mångfald förutsätter prioriteringar. Fokuset på att skydda nya arealer har också medfört att skötseln av de arealer som redan blivit skyddade tvingats stå tillbaka på senare år, men mer fokus behöver läggas på redan skyddade områden. Det ska finnas tillräckligt med resurser för att förvalta och utveckla naturvärden i skyddad skog där det finns behov.

Det bör ses över hur satsningar och åtgärder för att effektivt restaurera och återförvilda degraderade och eftersatta områden kan stärkas. Det bör vara prioriterat att de reservat vi redan har på land återfår livskraftiga ekosystem och en större artrikedom innan vi bildar nya naturskyddsområden som med

tiden även de degraderas. Samtidigt ska inte bildandet av nya naturreservat bromsas av ren princip eftersom det finns många områden i Sverige, inte minst kring storstäder och till havs, där utökat naturskydd är motiverat.

Ett särskilt prioriterat område för förstärkta marina insatser är anläggandet och restaureringen av ålgräsängar i grunda havsvikar och kustnära havsområden. Dessa ängar är viktiga och produktiva livsmiljöer för många arter av djur och växter och fungerar som uppväxtområden för fisk. Därtill utgör de en viktig blå kolsänka. Under riksmötet 2021/22 föreslog miljö- och jordbruksutskottet ett tillkännagivande till regeringen om att förstärka insatserna för att anlägga och restaurera ålgräsängar (bet. 2021/22: MJU24) och därför bör regeringen under 2023 påbörja detta arbete.

Mitt parti vill även se att framtida insatser på offentligt ägda marker i högre utsträckning kopplar in allmänheten och civilsamhället för att skapa en större lokal acceptans och ett engagemang i frågan för yngre generationer. När det finns behov av restaureringsåtgärder utanför offentligt ägd mark är det viktigt att det sker i nära samarbete med markägaren, på ett rättvist och gynnsamt sätt. Politiken för att bevara biologisk mångfald ska därför i än högre utsträckning bygga på metoder och styrmedel som utgår från frivillighet och som bygger på den enskilda markägarens vilja och kunskap.

17. Skötsel av skyddad natur och restaurering av livsmiljöer, punkt 8 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 28 i denna del, 38 och 48 samt

avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 15,

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 3, 8 och 13 samt

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 27.2.

Ställningstagande

I linje med EU:s kommande restaureringsförordning kommer omfattande satsningar på skötsel av värdefull natur och återskapande av förstörda naturvärden att behövas i närtid. I fråga om skydd av marina miljöer räcker det inte enbart med att avbryta skadliga aktiviteter det behövs också en omfattande satsning på att återskapa kusternas och utsjöns skadade ekosystem, för

ekologisk funktionalitet och ökad kolinlagring. Det är även viktigt att värna den biologiska mångfalden i andra akvatiska ekosystem. Länsstyrelsernas arbete med ekosystemen i fritt strömmande vatten, vid dammar och vandringshinder som ligger utanför den nationella planen (NAP) behöver stödjas.

18. Strandskyddsregelverkets omfattning, punkt 9 (SD, C)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Stina Larsson (C), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 51,

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 11,

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 15 och

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 27 och

avslår motionerna

2022/23:49 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:455 av Kjell Jansson (M),

2022/23:521 av Markus Wiechel (SD),

2022/23:673 av Magnus Resare (M),

2022/23:1409 av Josefin Malmqvist (M) och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 40.

Ställningstagande

Strikta strandskyddsregler motverkar landsbygdsutveckling, försämrar för jord- och skogsbruk och verkar hämmande för besöksnäringen. Det är orimligt att samma höga krav på strandskydd som gäller i städerna ska gälla på landsbygden, där tillgången till sjöar och vatten är så mycket större. Dessutom är reglerna otydliga och ger utrymme för varierande tolkningar av olika länsstyrelser. Ett tydligare och enklare regelverk är nödvändigt.

Vi anser att strandskyddet långsiktigt ska göras om i grunden. I syfte att göra det lättare att få bygga strandnära och skapa bättre förutsättningar för bostäder och näringsverksamheter, inte minst på landsbygden och i glesbygd, är det långsiktigt en av de mest effektiva reformer som kan genomföras. Möjligheten till boende eller fritidshus till rimligt pris i attraktiva lägen skulle kunna vara en viktig konkurrensfördel och därmed hjälpa landsbygden att utvecklas. För att det ska bli verklighet behöver strandskyddsreglerna mildras.

19. Strandskyddsregelverkets omfattning, punkt 9 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 40 och avslår motionerna

2022/23:49 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:455 av Kjell Jansson (M),

2022/23:521 av Markus Wiechel (SD),

2022/23:673 av Magnus Resare (M),

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 51,

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 11,

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 15,

2022/23:1409 av Josefin Malmqvist (M) och

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 27.

Ställningstagande

Stränderna är en viktig miljö för många arter samtidigt som strandnära byggande fortfarande är ett problem för växter och djur. Ett starkt strandskydd är nödvändigt för människors tillgång till stränder och en bevarad och stärkt allemansrätt samt för att skydda strandzonens känsliga djur- och växtliv.

20. Strandskyddets omfång och fri passage, punkt 10 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 32 och 33 samt avslår motion

2022/23:1081 av Camilla Brunsberg (M) yrkande 3.

Ställningstagande

På basis av strandskyddsutredningen bör regeringen snarast lägga fram en ny proposition där de ökade frihetsgrader som föreslogs av den dåvarande regeringen våren 2021 bibehålls men där de begränsningar av samma frihetsgrader som låg inbakade i propositionen minskas.

Grundläggande för omarbetningen bör vara att markägare i normalfallet ska kunna stycka av tomter på egen mark och att såväl bostads- som fritidshus ska kunna uppföras utanför stadsplanerat område, inklusive nära vatten, så länge fri passage garanteras längs vattnet och så länge en viss andel av vattendragets stränder lämnas obebyggda.

Vi vill att 100 meter ska utgöra det maximala avståndet för strandskydd och att avståndet i normalfallet ska vara 30 meter, vilket tillsammans med allemansrätten och övriga skyddsformer bör ge fullt tillräckligt skydd för vilt på land och i vatten samt medge tillgång till stränderna även för andra människor. Viktigare än avstånd mellan bebyggelse och vatten för andra människor är att bibehålla nuvarande regler om människors rätt till fri passage längs stränder.

21. Kommunalt och lokalt inflytande i strandskyddsärenden, punkt 11 (SD, C)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Stina Larsson (C), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 52,
2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 13,
2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 35 i denna del och
2022/23:1672 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 28 och
avslår motionerna
2022/23:618 av Jim Svensk Larm och Kristoffer Lindberg (båda S),
2022/23:1081 av Camilla Brunsberg (M) yrkandena 1 och 2,
2022/23:1635 av Martina Johansson (C) yrkande 1,
2022/23:1860 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,
2022/23:1887 av Kerstin Lundgren m.fl. (C),
2022/23:1920 av Christofer Bergenblock (C) och
2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att det generella strandskyddet bör avskaffas och ersättas med stärkt lokal makt att peka ut särskilt skyddsvärda områden och avgöra vad som ska kunna tas i anspråk för bebyggelse och utveckling, utan att länsstyrelserna ska kunna blockera beslutet. Kommunerna och de människor som lever i glesbygd och på landsbygd kan sina egna områden bättre än någon central myndighet. I förlängningen är detta ett sätt att stärka invånares och närboendes inflytande och medbestämmande i vad som väsentligen är lokala frågor. Kommunerna känner bäst de lokala förutsättningarna och behoven och är därför bäst lämpade att bedöma vad som bör skyddas lokalt. Det finns goda förutsättningar att öka attraktiviteten i att bo i våra glesbygdskommuner och stimulera till inflyttning om lättnader görs i nuvarande regelverk.

22. Dispens och upphävande av strandskyddsreglerna vid anlagda och mindre vattenförekomster, punkt 12 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 34 och avslår motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 53 och 54 samt

2022/23:1247 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

Det är inte rimligt att en markägare som anlägger en fågeldamm eller en våtmark inte sedan får bygga vid den eller inom 100 meter från den. Vid vattensamlingar som man själv skapat bör man därför ha rätt att bygga, vilket även påpekas av den strandskyddsutredning som presenterade sina förslag under 2021. Denna regel bör även gälla retroaktivt och vara knuten till fastigheten.

23. Dispens och upphävande av strandskyddsreglerna vid anlagda och mindre vattenförekomster, punkt 12 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1247 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 7 och
avslår motionerna
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 53 och 54 samt
2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 34.

Ställningstagande

Anlagda våtmarker kan komma att omfattas av det generella strandskyddet. Enligt ett flertal organisationer, myndigheter och markägare kan detta ha en hämmande effekt på anläggandet av nya våtmarker och dammar då det medför begränsningar för markägaren av hur marken utnyttjas. Detta beror på att strandskydd uppstår runt vissa våtmarker och dammar som anläggs.

Det kan finnas skäl att bevara strandskyddet även för en våtmark som är anlagd. Men det finns samtidigt skäl att anpassa strandskyddsreglerna så att det inte minskar viljan att anlägga eller återställa våtmarker. Under vilka förutsättningar anlagda våtmarker ska undantas från strandskyddet bör preciseras närmare i förordning. Regeringen ska få meddela föreskrifter om att strandskydd inte ska gälla vid våtmarker som har anlagts eller restaurerats.

24. Dispens och upphävande av strandskyddsreglerna vid anlagda och mindre vattenförekomster, punkt 12 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 53 och 54 samt
avslår motionerna
2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 34 och
2022/23:1247 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

Strandskyddet bör upphävas vid små sjöar med en vattenyta som uppgår till 1 hektar eller mindre, vid mindre vattendrag som är 2 meter eller smalare samt vid anlagda vatten, vilket innefattar en stor andel konstgjorda sjöar, dammar och våtmarker. Dessa förslag kan betraktas som några av strandskyddsutredningens viktigaste och kan göra störst skillnad i praktiken på kort sikt. Historiskt har nuvarande strandskyddsregler utgjort ett hinder för näringsverksamheter som vill bygga och utveckla i områden där det kan finnas just ett litet vattendrag, en mindre sjö eller en anlagd våtmark. Många lantbrukare och markägare har tidigare dragit sig för att anlägga en våtmark på grund av oron att det begränsar deras möjligheter att utveckla sin verksamhet eller att bygga ut sitt hus. Det borde bli betydligt enklare att bidra till en ökad lokal artrikedom och till att förebygga övergödning. Avskaffandet av strandskyddet i ovan nämnda typer av områden ska generellt gälla i hela landet.

25. Strandnära utvecklingsområden, punkt 13 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 35 i denna del och avslår motion

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 55–58.

Ställningstagande

Den gamla strandskyddslagen från 1952 var direkt skadlig för landsbygden, eftersom den likställde hela Sveriges behov av skyddade stränder. Priserna på befintliga tomter, hus och stugor i attraktiva lägen har, som en följd av att lagen kraftigt begränsar möjligheten att uppföra nya byggnader nära vatten, drivits upp till nivåer som är ouppnåeliga för många människor, inte minst unga. Strandtomter har därmed blivit något för en ekonomisk elit och för dem som har turen att ärva. Med tanke på att Sverige har mer strand per capita än alla andra EU-länder bortsett från Finland och möjligen något ytterligare land, är detta inte rimligt. Däremot är det till stor skada för många landsbygdskommuner och deras invånare.

Vi vill se en begränsning av utökat strandskydd utanför storstadsområdena och en förändring av regelverket för LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära läge). Orter i Sverige, utanför de allra största städerna, tvingas

konkurrera varje dag med städerna för att behålla sina unga och för att kunna attrahera kvalificerad arbetskraft utifrån. Möjligheten till boende eller fritids-
hus till rimligt pris i attraktiva lägen skulle kunna vara en viktig konkurrens-
fördel och hjälpa landsbygden att utvecklas.

26. Strandnära utvecklingsområden, punkt 13 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 55–58 och
avslår motion
2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 35 i denna del.

Ställningstagande

Nuvarande bestämmelser om LIS-områden (landsbygdsutveckling i strand-
nära läge) bör tas bort då de bedömts vara ineffektiva och bristfälliga i att ge
dispenser där så är motiverat samt att upprätthålla ett fungerande strandskydd
där sådana behov finns. Dessa bör automatiskt ersättas med det nya begreppet
strandnära utvecklingsområden. Makten och inflytandet över strandskyddet
behöver ligga närmare människors vardag, närmare bestämt i kommunerna.

Kommunerna bör därför få möjligheten att peka ut strandnära utvecklings-
områden i sina översiktsplaner och i dessa kunna tillämpa tre nya och generösa
skäl för dispens. Dessa områden bör kunna vara hur stora som helst men ska
ha god tillgång till obebyggd mark, inte ha stor efterfrågan på bebyggelse och
inte vara av särskild betydelse för något av strandskyddets syften, som att
bevara skyddsvärda miljöer. Mitt parti anser att det är viktigt att det tydliggörs
att det måste vara den enskilda platsens förutsättningar som avgör om ett
område är lämpligt som strandnära utvecklingsområde. Det bör heller inte
finnas någon begränsning i hur många strandnära utvecklingsområden som
kan pekas ut i en kommun.

Vidare ska länsstyrelserna helt eller delvis kunna upphäva strandskyddet
inom ett utpekade strandnära utvecklingsområde och inte ha möjligheten att
ändra eller återkalla tidigare förordningar och beslut om strandskyddets
omfattning. Det är viktigt att de tre kriterierna för strandnära utvecklings-
områden som föreslogs i strandskyddsutredningen definieras och preciseras
för att undanröja osäkerhet och öka förutsägbarheten. Därtill är det av stor vikt
att de särskilda skälen för dispens att upphäva strandskyddet i ett strandnära
utvecklingsområde breddas och utökas.

I takt med klimatförändringarna kommer behovet av klimatanpassningsåtgärder att öka för att skydda befintlig bebyggelse. Många av dessa åtgärder kommer att behöva vidtas i strand- och kustnära lägen, för att exempelvis förebygga konsekvenserna av stigande havsnivåer. Därför bör det bli enklare att vidta klimatanpassningsåtgärder längs stränderna och Centerpartiet menar att det finns behov av att tydliggöra när dispens för detta kan ges.

27. Undantag för de areella näringarna, punkt 14 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 13 och 45 samt

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 59.

Ställningstagande

De areella näringarna har genomgått stora förändringar under den tid som nuvarande strandskyddsbestämmelser har funnits och lagstiftningen matchar inte dagens verklighet på landsbygden. Att samtidsanpassa och modernisera regelverket kring de areella näringarna bör därför vara prioriterat.

Vidare bör undantagen omfatta hästnäringen precis som andra areella näringar. Jordbruket har i dag undantag från strandskyddet men hästföretagen särbehandlas. Byggnader, anläggningar och anordningar som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och för sin funktion måste finnas inom strandskyddsområdet är i dag undantagna från strandskyddsbestämmelserna. Beklagligt nog gäller inte dessa regler för hästnäringen, vilket innebär problem vid bl.a. stängsling och betesmarker nära vatten.

28. Regional samordning och tillsyn, punkt 15 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 36 och
avslår motion
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 41.

Ställningstagande

Orter utanför de allra största städerna i Sverige tvingas konkurrera med städerna för att behålla sina unga och för att kunna attrahera kvalificerad arbetskraft utifrån. Möjligheten till boende eller fritidshus till rimligt pris i attraktiva lägen skulle kunna vara en viktig konkurrensfördel och hjälpa landsbygden att utvecklas. Det bör utredas om regionerna, som en del av sitt ansvar för regionalt utvecklingsarbete, ska ges en tydlig samordnande roll i kommunernas arbete med strandskydd regionalt.

29. Regional samordning och tillsyn, punkt 15 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 41 och
avslår motion

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 36.

Ställningstagande

Stränderna är en viktig miljö för många arter samtidigt som strandnära byggande fortfarande är ett problem för växter och djur. Strandskyddet bör fortsätta att värnas och regeringen bör öka resurserna till länsstyrelserna för tillsyn och handläggning av strandskyddsärenden.

30. Allemansrätten, punkt 16 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 27–29 och avslår motionerna
 2022/23:1858 av Sten Bergheden (M),
 2022/23:1868 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3 och
 2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 8.

Ställningstagande

Syftet med allemansrätten har varit att garantera vår gemensamma tillgång till naturen för eget bruk. Dock grundar sig reglerna till största delen på sedvane- rätt och tolkning av vissa lagregler som anger vad som är förbjudet. Som en följd av detta grundar sig många konflikter mellan markägare och nyttjare i oklarhet om vad allemansrätten exakt omfattar och vad som faller utanför.

Det behöver tydligare fastställas att allt nyttjande av naturen på allemans- rättens grund måste ske med respekt för och hänsyn till den som äger och brukar marken. Tyvärr utnyttjas allemansrätten idag till sådant den inte är avsedd för. Det har i dag blivit möjligt att bedriva kommersiell verksamhet på annans mark, utan markägares medgivande, under förutsättning att verk- samheten inte riskerar att innebära skada eller olägenhet. Detta är inte rimligt. Det bör tydliggöras i lag att man inte utan markägarens godkännande får utnyttja någon annans egendom för ekonomiska syften. Därför bör en allemansrättsbalk införas, där de regler som tidigare gällt för allemansrätten fastslås, men även att systematiskt nyttjande av någon annans mark för kommersiella syften förutsätter en överenskommelse med markägaren.

31. Allemansrätten, punkt 16 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 8 och
 avslår motionerna
 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 27–29,
 2022/23:1858 av Sten Bergheden (M) och
 2022/23:1868 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Riksdagens övergripande mål för friluftslivspolitiken är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv och allemansrätten är en grund för friluftslivet. Vi behöver slå vakt om allemansrätten som den ser

ut i dag och stärka informationen om vår svenska allemansrätt. Naturvårdsverket menar att kunskapen om allemansrätten är god, men att många personer samtidigt agerar på ett felaktigt sätt när de vistas i naturen. Yngre samt utrikes födda personer har generellt lägre kunskap om allemansrätten. Här finns det behov av stärkt dialog och kompetensutveckling kring allemansrätten samt av att värna det organiserade friluftslivet, som bidrar till att förmedla kunskap om allemansrätten samt omsätta den i praktiken. Mitt parti ser också att mer digital information skulle behöva för att underlätta för bättre dialog mellan friluftslivet och markägare. Skogsstyrelsen har fått i uppdrag att kartlägga skogens sociala värden, och det kommer att vara en viktig rapport att följa upp.

32. Tätortsnära natur och underhåll av vandringsleder, punkt 17 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 24 och avslår motionerna

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 2, 3 och 7 samt

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 29.

Ställningstagande

Ett kostnadseffektivt sätt att stärka den biologiska mångfalden i och runt storstäderna är att låta betesdjur – kor, får, getter och hästar – beta i den tätortsnära naturen. Naturliga betes- och hagmarker är hemvist för en rik biologisk mångfald. Så många som 20–30 olika arter av växter kan finnas inom en och samma kvadratmeter, men de är på tillbakagång, inte minst kring städerna. Genom att man låter betesdjur ströva någorlunda fritt i städernas parker och grönområden bidrar de till en större artrikedom och en mer naturlig slyröjning utan utsläpp och oljud, och skapar även ökad trivsel för både boende och besökare i området. Det är också ett smart sätt att knyta ihop städer med den omgivande landsbygden genom att lantbrukare kan hyra ut djuren till kommunen delar av året, anpassat till de förutsättningar och behov som finns.

Av denna anledning bör regeringen se över hur fler betesdjur kan få beta i städernas parker, grönområden och tätortsnära natur i syfte att stärka artrikedomen.

33. Tätortsnära natur och underhåll av vandringsleder, punkt 17 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 2, 3 och 7 samt

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 29 och

avslår motion

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 24.

Ställningstagande

Grundförutsättningarna för ett rikt friluftsliv handlar om att det finns tillgång till natur, att den är lättillgänglig och att den håller god kvalitet. Det område som har störst potential att främja friluftslivet i vardagen är ett grönområde som ligger nära. Samtidigt finns en risk att tätortsnära natur försvinner till förmån för bebyggelse och annan markanvändning. Endast en mindre del av den tätortsnära naturen är idag skyddad.

Anslagen till skydd av tätortsnära natur bör öka. Länsstyrelserna i de tre storstadslänen har fått i uppdrag av regeringen att ta fram handlingsplaner för tätortsnära natur. Naturvårdsverket har föreslagit att alla län får i uppdrag att ta fram dylika handlingsplaner eller handlingsprogram, i samverkan med kommunerna. Mitt parti förordar ett sådant uppdrag.

Det är även av betydelse att friluftslivet stötts genom ökat stöd bl.a. till underhåll av vandringsleder och att andra skötselåtgärder kan utföras genom fortsatta satsningar på gröna jobb. Pandemin innebar en tydlig ökning av antalet människor som var ute i skog och mark.

34. Handel med hotade arter, punkt 18 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 37 och
2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 21 och
avslår motion
2022/23:2280 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkandena 1, 3 och 4.

Ställningstagande

Illegal handel med hotade djur- och växtarter är ett problem för biologisk mångfald. Handeln övervakas, men trots det händer det att sällsynta växter grävs upp för att säljas illegalt. Nya metoder måste prövas. Det bör utredas om statlig mikroförökning och försäljning av sällsynta växtarter skulle fungera marknadsstörande för den illegala handeln med sällsynta växter.

Vidare bör regeringen se över i vilken omfattning det är möjligt att förhindra import av produkter från haj och då i synnerhet hotade hajarter. I dag är knappt 20 hajarter utrotningshotade. Politikens uppgift ska inte vara att reglera handeln mer än vad som är nödvändigt för att uppnå ett visst mål. Målet måste vara att minska rovfisket av haj.

35. Handel med hotade arter, punkt 18 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2280 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkandena 1, 3 och 4 samt
avslår motionerna

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 37 och

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 21.

Ställningstagande

Handeln med hotade arter är världens fjärde största illegala handel, och omsätter ofantliga summor som göder kriminella nätverk. Tullbeslag bekräftar bl.a. att levande reptiler smugglas från tredjeländer eller förs in olovligt från andra EU-länder. Det kan handla om souvenirer i form av koraller och klockarmband eller plånböcker av reptilskinn som påträffas när de tas in i landet av semesterresenärer som inte är insatta i regelverket. Den olagliga handeln med hotade arter bedöms totalt sett vara omfattande i Sverige. Det uppges vara ett problem att straffbestämmelserna i stor utsträckning finns i jaktlagen och fiskelagen, som är lagstiftningar som i första hand har andra syften, och som ska reglera tillåten jakt och fiske på arter. Enligt Jordbruksverket bör alla brott mot skyddade arter som påverkar arternas fortlevnad ingå i miljöbalkens

straffbestämmelser som artskyddsbrott. Ett sätt att förtydliga lagstiftningen är att införa brottsrubriceringen Citesbrott.

Mitt parti opponerar sig mot de förslag till ändringar i Statens jordbruksverks föreskrifter där artbestämning föreslås ske genom ett ”riskbaserat urval”. Man behöver snarare ta krafttag för att stävja handeln med hotade djur, och att det ska även fortsättningsvis göras en artbestämning vid varje importtillfälle för att kunna genomföra Citeskonventionen.

En utmaning för att förverkliga målet om att stoppa handeln och lagföra de som bedriver denna handel är dedikerade resurser och uttalade mål om att prioritera detta område tillräckligt. Regeringen bör satsa på kunskapsuppbyggnad om de regler som gäller för handel med vilda djur och växter.

36. Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven, punkt 19 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Tingren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 51, 53 och 54,

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 13 och

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och 29 samt avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 52,

2022/23:1863 av Sten Bergheden (M),

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 25 och

2022/23:2194 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Genomförandet av EU:s art- och habitatdirektiv respektive fågeldirektiv, i form av den svenska artskyddsförordningen, är under översyn. Att tillämpningen inte fungerat har visats i flera domar, och även uppmärksammats av ansvariga myndigheter. Vi vill att förordningstexten ska gås igenom så att den inte på någon punkt överimplementerar bakomliggande EU-direktiv. Detta innebär att regeringen behöver omarbete artskyddsförordningen så att den inte går längre än motsvarande direktiv.

Direktiven utgör orimliga inskränkningar i medlemslänternas skogsbruk, inte minst när det gäller avverkning under våren och artlistor som inte tar

hänsyn till arternas förekomst i enskilda medlemsländer. Det nuvarande regelverket står enligt vårt förmenande i konflikt med EU:s subsidiaritetsprincip. Regeringen bör verka för en förändring av EU:s art- och habitatdirektiv respektive fågeldirektiv även för att skapa ökad subsidiaritet. Arter som är vanliga i delar av EU men inte i andra, ska inte ingå i art- och habitatdirektivets eller fågeldirektivets artlistor på sådant sätt att skogsbruk begränsas i länder där arterna inte är akut eller starkt hotade.

Regeringen bör vidta åtgärder för att återta makten över jakt- och viltvård från EU. Sverige bör verka för att artlistorna i EU:s art- och habitatdirektiv respektive fågeldirektiv uppdateras och mängden arter i dem minskas. Arter i dessa listor bör i normalfallet gå att återfinna som akut hotade i rödlistan och dessutom röra sig över flera medlemsländers gränser. I annat fall, normalfallet, ska artförvaltning hanteras av de länder där arterna lever. Bilagorna måste få en ökad flexibilitet, så att rådande fakta, lokal hänsyn och forskning får större betydelse i beslutsunderlagen. Direktivets bilagor bör vara mer anpassade till naturens, viltets och dagens verklighet. Det skulle innebära att vargen flyttas från ett strikt skydd i bilagorna till att bli en förvaltningsbar art. Vidare bör regeringen verka för att avlägsna skyddet för skarv från EU:s fågeldirektiv för att kunna införa allmän jakttid på skarv.

37. Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven, punkt 19 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2194 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1 och avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 51–54,

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 13,

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och 29,

2022/23:1863 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 25.

Ställningstagande

Under de närmaste två åren kommer EU att anta två lagförslag som har en stor och direkt negativ påverkan på svenskt skogs- och jordbruk. Det rör dels lagstiftningen om avskogning vars syfte är att förhindra att europeisk konsumtion leder till global avskogning, dels naturrestaureringsförordningen

som syftar till att återställa naturtyper som är i mycket dåligt skick. Grundtanken med båda lagförslagen är god men genomförandet och utfallet innebär stora risker för svensk del, inte minst vårt skogs- och jordbruk samt möjligheten att t.ex. öppna nya gruvor eller göra större infrastruktursatsningar.

Sverige har, förutom i förhandlingar i rådet, en viss möjlighet att ändra på den framtida utformningen och genomförandet men det kräver att regeringen agerar skyndsamt och resolut. Det är av största betydelse att regeringen ändrar det nuvarande genomförandet av art- och habitatdirektivet eftersom det är det som ligger till grund för de enorma arealer som ska återställas.

38. Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven, punkt 19 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 25 och avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 51–54,

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 13,

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och 29,

2022/23:1863 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:2194 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Läget för många växt- och djurarter är akut. Artskyddslagstiftningen ska bidra till att bevara den biologiska mångfalden och samtidigt vara tydlig och rättssäker. Det finns i dag stora brister i skyddet av arter, och Sverige lever inte upp till EU:s naturvårdsdirektiv. Det brådskar att få på plats ett rättsligt system som leder till att Sverige klarar artskyddet och lever upp till EU:s naturvårdsdirektiv.

Det finns ett glapp mellan de ekologiska behoven av skydd och det juridiska skyddet för arter i Sverige i dag. Detta glapp behöver täppas till. Regeringen bör gå vidare med en proposition på Artskyddsutredningen och införa ett särskilt stöd för artskyddsåtgärder. På så vis kan existerande ersättningar för områdesskydd kompletteras med en ersättning för den som tar ett extra stort ansvar för att gynna fridlysta arter i sitt skogsbruk.

39. Rapportering av arter och naturmiljöer, punkt 20 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 14 och

2022/23:2194 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Förlusten av naturbetesmarker är det största hotet mot biologisk mångfald i Sverige, och det är angeläget att vi börjar restaurera dessa. Med kommissionens föreslagna utformning av naturrestaureringsförordningen har Jordbruksverket beräknat att Sverige behöver återställa eller återskapa ca 1 miljon hektar naturbetesmarker. Den stora merparten av dessa är i dag skogsmark vilket skulle innebära att Sverige behöver avverka befintlig skog för att återskapa betesmarker, betande av nötkreatur.

Den svenska rapporteringen till EU:s stora rapport om biologisk mångfald ska bli mer jämförbar med andra länders, bl.a. vad gäller referensvärde. Det är därför mycket angeläget att regeringen ser över rapporteringen enligt art- och habitatdirektivet, inte minst genom att ändra referensarealen till ett betydligt senare årtal än förindustriell tid.

40. Rödlistade arter och utdöda arter, punkt 21 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 33,

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 och

2022/23:2186 av Julia Kronlid (SD) samt

avslår motionerna

2022/23:1251 av Rebecka Le Moine och Marielle Lahti (båda MP) yrkande 1 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 28 i denna del.

Ställningstagande

I debatten om naturskydd hänvisas ofta till förekomsten av arter som är inskrivna i rödlistan. Att använda hela rödlistan är missvisande, eftersom många av de rödlistade arterna är allmänt förekommande, såsom björkrast och skogshare. Vi anser att klasserna i rödlistan tydligt ska återspegla sannolikheten för att arter ska försvinna från Sverige inom en given tidsperiod för varje klass samt att rödlistan ska revideras utifrån detta.

Starkare fokus bör riktas mot klasserna akut hotade och starkt hotade arter i rödlistan. Ett fokus på de mest utrotningshotade arterna kommer att leda till effektivare naturvård och mycket lägre kostnad för samhället. Nya skyddsåtgärder bör i första hand riktas mot de akut hotade arterna i rödlistan, och i andra hand mot starkt hotade arter enligt samma lista. På så sätt krävs ett verkligt konstaterat behov i det enskilda fallet för att mark ska tas ur brukande. Samtidigt kan även ett stort antal andra arter gynnas, som behöver liknande miljöer.

Det behövs även en översikt över hur arter placeras i rödlistans klasser. Tanken är att arter i en viss hotklass ska löpa en definierad risk att utrotas inom en viss tidsperiod. Det faktum att så få arter i själva verket försvunnit de senaste 50 åren visar att alltför många arter placeras i klasserna akut och starkt hotade. Regeringen bör tillsätta en fristående granskning av detta problem, eftersom det urholkar förtroendet för rödlistan och minskar dess användbarhet i artskyddet.

Vidare vill vi att regeringen utreder möjligheten att ta framåtgärder för att stärka skyddet för Östersjötummlaren. Trots att Östersjötummlaren fridlystes redan 1973 är beståndet idag akut hotat och bara ca 500 stycken lever kvar i Östersjön. Det finns flera orsaker till att tummlarens överlevnad är hotad, bl.a. vilken typ av nät som används vid fiske, höga bullerljud exempelvis från vattenkraftsparker och alltför höga gifthalter i fisken som tummlaren äter.

41. Rödlistade arter och utdöda arter, punkt 21 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1251 av Rebecka Le Moine och Marielle Lahti (båda MP) yrkande 1 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 28 i denna del och

avslår motionerna
2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 33,
2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 och
2022/23:2186 av Julia Kronlid (SD).

Ställningstagande

Hoten mot den biologiska mångfalden är många, och riskerna med att förlora arter är stora. I linje med EU:s kommande restaureringsförordning behövs omfattande satsningar i närtid på åtgärdsprogram för hotade arter.

Det behövs även insatser när det gäller utdöda arter. Arter som har haft sin hemorts rätt i Sverige men som nu listas som nationellt utdöda, är 203 stycken på den svenska rödlistan 2015. Skogsvildren, stortrapp och svart stork är några av dessa. Eftersom Sverige har skrivit under konventionen om biologisk mångfald, har Sverige därmed en skyldighet att återintroducera dessa djur, såvida det inte kan anses orsaka väsentlig skada. Det är viktigt att all typ av återintroduktion sker i dialog med lokalbefolkningen. Lokaliseringen vid en återintroduktion av skogsvildren bör vara geografiskt skild från renskötselområden.

42. Artskyddsförordningens villkor för djurparker, punkt 22 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1251 av Rebecka Le Moine och Marielle Lahti (båda MP) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Enligt artskyddsförordningen ska djurparker villkoras med tillstånd att hålla djur och att visa upp dem mot betalning, och ett av villkoren är enligt 49 § 1: ”om det är lämpligt, uppfödning i fångenskap och återinförande av djur till ett liv i vilt tillstånd”. I arbetet med att återintroducera djur till det vilda för att främja artbevarandet spelar djurparkerna en central roll. Detta arbete är dock inte prioriterat i branschen, vilket i kombination med brist på kontroll av att villkoren i artskyddsförordningen följs och uppfylls gör att väldigt lite sker på området.

Därför är det viktigt att förtydliga villkoret och följa upp hur djurparkerna följer reglerna, och också ge dem en mer aktiv roll att i samråd med berörda myndigheter växla upp arbetet.

43. Björnstammens storlek, punkt 23 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11.

Ställningstagande

Flera konflikter med dödlig utgång för människor har blivit resultatet av att vi börjar få en alltför stor björnstam. Som tur är sker björnattacker sällan, men de sker. Vidare har ett flertal svåra tillbud skett med allvarliga skador som följd och i vissa fall med dödlig utgång. Det räcker inte med en miniminivå för björnstammens storlek. En hållbar förvaltning bör också inbegripa en maximinivå, som garanterar att björnstammen inte får växa sig alltför stor. Därför ser vi att ett tak på 2 800 björnar bör införas, där avskjutningen ökas i de län som har störst koncentration av björn och att stammens storlek sedan minskas successivt.

44. Vargstammens storlek och referensnivå, punkt 24 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S) och Johan Löfstrand (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 13 och
avslår motionerna
2022/23:47 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M),
2022/23:437 av Erik Ottoson (M) yrkande 1,
2022/23:822 av Lars Beckman (M),

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7, 9 och 10,
2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 12 och 13,
2022/23:1104 av Ann-Sofie Alm (M),
2022/23:1546 av Patrik Björck (S),
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 12 och
2022/23:1950 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Vargen påverkar i vissa fall människor som bor och verkar på landsbygden. Vi tar människors oro på stort allvar. Samtidigt måste Sverige fortsätta att leva upp till EU:s art- och habitatdirektiv om gynnsam bevarandestatus för att skydda hotade arter. Varg, björn, järv, lodjur och kungsörn ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus, men utan att tamdjurshållning påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn ska tas.

Dock ser vi hur vargstammen ökar varje år, och enligt oss är dagens population på över 460 individer för stor. För att den ska vara förutsägbar behöver den kraftigt minskas. Därför har Naturvårdsverket i uppdrag att titta på hur vi kan nå riksdagens beslutade mål om ett intervall på 170–270 vargar samtidigt som vi bibehåller en gynnsam bevarandestatus. Det kan exempelvis handla om att förbättra vargens genetiska status så att vi kan få ned antalet vargar.

45. Vargstammens storlek och referensnivå, punkt 24 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 12 och 13 samt
avslår motionerna
2022/23:47 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M),
2022/23:437 av Erik Ottoson (M) yrkande 1,
2022/23:822 av Lars Beckman (M),
2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7, 9 och 10,
2022/23:1104 av Ann-Sofie Alm (M),
2022/23:1546 av Patrik Björck (S),
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 12,
2022/23:1950 av Sten Bergheden (M) och
2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 13.

Ställningstagande

I vissa områden i västra Svealand och södra Norrland är koncentrationen av varg mycket hög. Vargstammen i vissa områden behöver förvaltas mer aktivt. Vargens referensvärde för en gynnsam bevarandestatus ska dock vara i enlighet med den nedre gränsen för minsta livskraftiga population, vilket är 170 vargar, innan licensjakt kan komma på tal.

I och med att riksdagen antagit ett intervall om miniminivå för gynnsam bevarandestatus innan den kan anses jaktbar, skulle det även vara fördelaktigt med en maximinivå, ett tak, för att ha kontroll både nedåt och uppåt och för att få en mer förutsägbar förvaltning från år till år. Den övre gräns som riksdagen beslutat om skulle därför fungera alldeles utmärkt som tak. Med en nedre gräns på 170 och en övre gräns (ett tak), förslagsvis på 270 individer, skulle vi mer effektivt kunna fastslå om det finns utrymme för licensjakt eller inte kommande jaktsäsong.

46. Vargstammens storlek och referensnivå, punkt 24 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7, 9 och 10 samt

2022/23:1672 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 12 och

avslår motionerna

2022/23:47 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M),

2022/23:437 av Erik Ottoson (M) yrkande 1,

2022/23:822 av Lars Beckman (M),

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 12 och 13,

2022/23:1104 av Ann-Sofie Alm (M),

2022/23:1546 av Patrik Björck (S),

2022/23:1950 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:2072 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 13.

Ställningstagande

Tidigare regeringar har misslyckats med att uppnå syftet med riksdagsbeslutet från 2013 som handlade om att öka acceptansen för den förda vargförvaltningen och rovdjurspolitiken. I dag finns de flesta vargar huvudsakligen i det mellansvenska förvaltningsområdet och dessutom med en alldeles för hög lokal koncentration av individer även inom detta område. Detta går emot riksdagens beslut från 2013 som handlade om att vargstammens koncentration

skulle minskas där den var som tätast. Riksdagsbeslutet från 2013 säger också att varg ska finnas i hela landet förutom den alpina regionen och Gotlands län. För att återfå acceptansen för vargförvaltningen anser Centerpartiet att förvaltningen behöver följas upp och utvärderas tydligare.

Under 2023 bör regeringen verkställa riksdagens tillkännagivande från 2022 om att verka för att nå 2013 års riksdagsbeslut om vargstammens referensnivåer och att det bör ligga i det nedre spannet om 170 individer.

Vidare behöver människors oro för rovdjursangrepp mot tamboskap tas på allvar. Ett viktigt steg i detta är att det finns ett stort förtroende för det offentliga och dess myndigheter. Det är därför viktigt att stärka dialogen om rovdjursförvaltningen, så att de som berörs känner sig involverade i förvaltningen. Ett sätt att upprätthålla förtroendet är att nuvarande rovdjursförvaltning kontinuerligt utvärderas utifrån ett helhetsperspektiv där de socioekonomiska och regionala konsekvenserna analyseras och dokumenteras.

47. Samförvaltning med Norge, punkt 25 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 8 och avslår motion

2022/23:398 av Isak From (S) i denna del.

Ställningstagande

Enligt Naturvårdsverket beräknas det totala antalet vargar i Skandinavien under inventeringsperioden 2021/22 till ca 540, inklusive de vargar som dött under samma period. Osäkerhetsfaktorn ligger mellan 427 och 702 vargar. I Sverige beräknas antalet vargar till ca 460. Detta är det högsta antal vargar som noterats sedan inventeringarna startade. Varg rör sig över stora områden, inte sällan över landsgränser. Därför bör vargen samförvaltas med Norge. Riksdagen beslutade om ett sådant tillkännagivande till regeringen i maj 2022, som regeringen snarast bör verka för att genomföra.

48. Renskötselns förutsättningar, punkt 26 (SD, C)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Stina Larsson (C), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 13 och 14 samt
2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7.

Ställningstagande

Rennäringen är en viktig näring som för vidare ett viktigt kulturarv men också levererar klimatsmart kött. Riksdagen beslutade 2013 om ett mål att rennäringen maximalt ska behöva tolerera 10 procents förlust till rovdjur. Många renägare tvingas dock stå ut med betydligt högre rovdjursförluster än så, ibland uppåt en tredjedel av renhjorden. Detta har lett till stor frustration inom rennäringen och till att många tappat tron på rennäringen som framtid. Regeringen bör se över vilka åtgärder som måste vidtas för att riksdagens beslutade mål om 10 procents toleransnivå för rennäringen ska uppfyllas.

Ingen renägare eller annan tamdjursägare ska behöva förlora slaktintäkter m.m. på grund av alltför högt rovdjurstryck. Renägarna har rätt till rovdjursersättning, vilken betalas ut till samebyarna. Genom ersättningsystemet för rovdjurskadorna på rennäringen kompenseras samebyarna för förekomst av rovdjur och antalet föryngringar i renskötselområdet. Rovdjursersättningarna är ersättning för verkliga förluster av privat egendom. Det är därför också viktigt med fungerande och rättvisande inventeringsresultat.

När renhjordar angrips av rovdjur är ansökan om skydds jakt den första åtgärd som vidtas. Problemet är dock att rovdjur skyddas av gynnsam bevarandestatus, vilket gör att en ansökan långt ifrån alltid beviljas.

49. Förvaltning av varg i renbetesland, punkt 27 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 9 och 10 samt
avslår motion
2022/23:119 av Helén Pettersson (S).

Ställningstagande

När en ny rovdjurspolitik antogs av riksdagen i december 2013 beslutades det om målsättningen att rennäringen inte ska behöva tåla högre förluster än maximalt 10 procent av renhjärden. Detta fördes dock inte in i lagstiftningen. För att denna viktiga näringsgren ska kunna bevaras behöver en högre ersättningsnivå för förlorade renar utredas, möjligheten till skydds jakt stärkas och målsättningen att rennäringens förluster av renar inte ska behöva vara högre än 10 procent föras in i lagstiftningen.

Eftersom renbetesland redan hyser järv, lo, björn och kungsörn finns det inget utrymme för etablering av ytterligare predatorer om rennäringen överhuvud taget ska ges en chans att överleva. Vargrevir i renbetesland är inte förenligt med målsättningen om procentuell förlust.

50. Jakt på varg, punkt 28 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 6 i denna del och 8 samt
avslår motionerna
2022/23:50 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2022/23:189 av Magnus Persson (SD),
2022/23:398 av Isak From (S) i denna del,
2022/23:437 av Erik Ottoson (M) yrkandena 2 och 3,
2022/23:459 av Lars Johnsson (M),
2022/23:653 av Mathias Bengtsson (KD),
2022/23:720 av Lina Nordquist (L),
2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 11 och 12,
2022/23:1091 av Alexandra Anstrell (M),
2022/23:1631 av Martina Johansson (C) yrkande 3,
2022/23:1864 av Sten Bergheden (M) och
2022/23:2136 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Skydds- och licensjakt på rovdjur måste fungera snabbt och effektivt när hundar samt får och annan tamboskap får sätta livet till, men också när oskygga rovdjur kommer alltför nära bebyggelse och människor. Begreppet skyddsjakt måste också vidgas och i högre grad användas i förebyggande syfte. Möjligheten att få till stånd skyddsjakt även inom samebyarnas områden bör stärkas, liksom i andra delar av landet där koncentrationen av rovdjur drabbar människor, deras hundar, tamboskap och näringsverksamhet.

Dessa åtgärder skulle mildra den upprörda stämning som råder i bygder där rovdjur gått till angrepp och öka acceptansen för de rovdjur som etablerat sig i bygden med omnejd.

51. Jakt på varg, punkt 28 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt avslår motionerna

2022/23:50 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:189 av Magnus Persson (SD),

2022/23:398 av Isak From (S) i denna del,

2022/23:437 av Erik Ottoson (M) yrkandena 2 och 3,

2022/23:459 av Lars Johnsson (M),

2022/23:653 av Mathias Bengtsson (KD),

2022/23:720 av Lina Nordquist (L),

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 6 i denna del och 8,

2022/23:1091 av Alexandra Anstrell (M),

2022/23:1631 av Martina Johansson (C) yrkande 3,

2022/23:1864 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:2136 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Den svenska vargförvaltningen ska ta hänsyn till såväl vargstammens bevarande i Sverige som vad det samlade rovdjurstrycket innebär för människors möjligheter att bo och bedriva verksamhet i rovdjurstäta områden.

När angrepp sker trots förebyggande åtgärder ska skyddsjakt kunna genomföras. Skyddsjakt är ett viktigt instrument för att rovdjurspolitiken ska vinna acceptans hos den del av befolkningen som riskerar att få tamdjur rivna av

stora rovdjur, framför allt varg. De riktlinjer som länsstyrelserna tillämpar togs fram när vargstammens storlek, lagstiftningen samt stammens sammansättning och geografiska utbredning var annorlunda. De nya riktlinjerna för skydds jakt, framför allt på varg, bör utformas på ett sätt som leder till att beslut om skydds jakt kan fattas snabbt. Dagens högt ställda krav för att få tillstånd att fälla skadegörande och närgångna vargar måste anpassas till rådande situation där vargarna ökat i antal och vargreviren förtätas. Med hjälp av länsvisa kartor över särskilt sårbara områden för tamdjurshållningen går det att underlätta och skynda på beslut om skydds jakt.

Skydds jakt ska även vara tillåtet att genomföra på varg som tar jakthundar redan efter första angreppet. Vid behov bör det även bli tillåtet att bedriva skydds jakt på ett helt revir istället för enskilda individer.

52. Ersättning för rovdjursskador, punkt 29 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 i denna del och
avslår motionerna
2022/23:719 av Lina Nordquist (L) yrkandena 1–3 och
2022/23:1645 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Ingen renägare eller annan tamdjursägare ska behöva förlora slaktintäkter m.m. på grund av alltför högt rovdjurstryck. Ersättningarna för drabbade djurägare måste ses över och sättas i relation till den verkliga ekonomiska skadan. Dessa åtgärder skulle mildra den upprörda stämning som råder i bygder där rovdjur gått till angrepp och öka acceptansen för de rovdjur som etablerat sig i bygden med omnejd.

53. Jakt på säl, punkt 30 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 18 och 19 samt

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 32 och 33 samt avslår motionerna

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 16,

2022/23:1218 av Aron Emilsson (SD) yrkande 3,

2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 10 i denna del,

2022/23:1497 av Lili André (KD) yrkande 2 i denna del,

2022/23:1580 av Roland Utbult (KD),

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 14 i denna del,

2022/23:1888 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 5 och

2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

De senaste åren har antalet sälar ökat utmed Sveriges kustlinje, och de vållar allvarliga skador för kustfisket. Regeringen har nu ändrat i jaktförordningen, vilket möjliggör licensjakt på gråsäl. En licensjakt bör även möjliggöras för knobbsäl och vikare, eftersom dessas skador på fångster och fiskeredskap liknar dem som gråsälens åsamkar. En licensjakt liknande dagens regionala skydds jakt skulle inte hota sälbestånden. Snarare kan detta vara ett sätt att minska konflikten mellan sälarna och fiskenäringen, som känner av ökade skador på fiskeredskap och fångster.

För att öka incitamenten att överhuvudtaget kunna nå upp till de kvoter som tilldelats vid skydds jakt behöver en ersättning införas till säljägare. På liknande sätt skulle ersättning kunna betalas ut vid den licensjakt på gråsäl som nu möjliggjorts av regeringen. Därmed skulle också risken för tjuvjakt och skadskjutna djur kunna minska.

54. Jakt på säl, punkt 30 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 16 och

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 14 i denna del och avslår motionerna

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 18 och 19,

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 32 och 33,

2022/23:1218 av Aron Emilsson (SD) yrkande 3,

2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 10 i denna del,

2022/23:1497 av Lili André (KD) yrkande 2 i denna del,

2022/23:1580 av Roland Utbult (KD),

2022/23:1888 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 5 och

2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Säl innebär stora problem för både fiskbestånd och fiskare, och det behöver skapas förutsättningar för en ökad jakt på säl. Sommaren 2019 togs ett välkommet beslut om att ändra i jaktförordningen, vilket innebär att Naturvårdsverket får besluta om licensjakt på gråsäl. Licensjakt har därefter också möjliggjorts för knobbsäl. Trots det bedrivs inte licens- eller skyddsjakt i den utsträckning som är önskvärt och skadorna från sälarna är många. Fiskare som fiskar med passiva redskap riskerar att få sina redskap förstörda och upplever den typen av fiske omöjlig till följd av sälens närvaro. Sälarnas konsumtion av fisk konkurrerar därtill med fisket och sälerna sprider även parasiten sälmask till torsk som gör att torsken inte går att äta. Sammanfattningsvis finns det många anledningar för regeringen att agera i frågan.

55. Förvaltning av skarv, punkt 31 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:457 av Anna af Sillén och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M),

2022/23:619 av Jim Svensk Larm och Kristoffer Lindberg (båda S),

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 17,

2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkande 11,

2022/23:1671 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C),

2022/23:1885 av Kerstin Lundgren m.fl. (C),

2022/23:1888 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7,

2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 14,

2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 och
2022/23:2256 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD).

Ställningstagande

Skydds jakt på skarv anses fylla en viktig funktion som förebyggande skrämselåtgärd oavsett antalet fällda individer. Vänsterpartiet anser att det är viktigt att skydds jakt fortsatt är en möjlig åtgärd för att begränsa negativa effekter på fiskebestånden. Vi kan konstatera att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten sedan maj 2022 har i uppdrag att revidera den nationella förvaltningsplanen för storskarv. I uppdraget ingår även att sammanställa kunskap och identifiera eventuella kunskapsbrister om storskarvens betydelse i ekosystemet och effekter på fiskebestånden samt genomföra studier som förstärker kunskapen nationellt och regionalt om storskarven och därmed stärka stöd för en ekosystembaserad förvaltning som omfattar fisket. I uppdraget ingår även att bedöma åtgärders förenlighet med EU-rätten. En delredovisning av uppdraget om en reviderad nationell förvaltningsplan ska lämnas den 30 november 2023. Vänsterpartiet välkomnar stärkt kunskapsunderlag från myndigheterna senare under året och anser inte att det finns skäl att verka för kraftig minskning av antalet skarvar i nuläget.

Mot denna bakgrund finns det inte skäl för ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Jag anser därför att riksdagen bör avslå motionerna.

56. Jakt på skarv och andra skrämselmetoder, punkt 32 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Tingren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 14–16 och

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 30 och 31 samt avslår motionerna

2022/23:116 av Viktor Wärnick och John E Weinerhall (båda M),

2022/23:784 av Josefin Malmqvist m.fl. (M),

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 15,

2022/23:1218 av Aron Emilsson (SD) yrkande 2,

2022/23:1221 av Aron Emilsson (SD),

2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkandena 10 i denna del och 12,

2022/23:1420 av Jonas Andersson (SD),

2022/23:1497 av Lili André (KD) yrkande 2 i denna del,

2022/23:1591 av Sofia Amloh m.fl. (S) och
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 14 i denna del.

Ställningstagande

Den ökade förekomsten av skarv påverkar fiskbestånden negativt, skapar sanitära olägenheter för friluftslivet och reducerar skog och natur till döda områden där fåglarna häckar. Skarven förekommer inte enbart i kustbandet utan även vid sjöar i inlandet.

Skyddsjakt är absolut nödvändig för att reducera de kraftigt växande skarvpopulationerna, men skarven har visat sig vara mycket svårskjuten i praktiken eftersom skyddsjakten kräver en båt bemannad med både förare och skytt för att hantera skjutna fåglar. Risken för skadeskjutning är dessutom stor och en skadad skarv som regelbundet dyker ned under ytan blir mycket svår att få tag på. Nuvarande skyddsjakt måste vara kvar, men den behöver samtidigt utökas med effektivare metoder för att göra skillnad. Sammantaget behöver siffrorna mångdubblas, vilket kan möjliggöras med mer gångbara metoder än att försöka skjuta prick. Den effektivaste skyddsjaksåtgärden har i stället visat sig vara oljering av skarvägg. En annan metod för att behandla ägg är prickning, där en tunn nål sticks genom ägget för att avstanna embryo-utvecklingen. Regeringen bör återkomma med förslag på hur den utökade skyddsjakten och beskrivna tillämpningen kan verkställas.

Vidare vore allmän jakttid på skarv bra ur förvaltningssynpunkt och även ur ett naturvårdande perspektiv. Här sätter dock EU:s fågeldirektiv stopp för jakt, vilket är fel. Regeringen bör aktivt arbeta gentemot EU för en förändring av artlistorna och av direktiven i sin helhet för att flytta besluten tillbaka till medlemsländerna.

57. Jakt på skarv och andra skrämsemetoder, punkt 32 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 15 och

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 14 i denna del och avslår motionerna

2022/23:116 av Viktor Wärnick och John E Weinerhall (båda M),

2022/23:784 av Josefin Malmqvist m.fl. (M),

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 14–16,

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 30 och 31,

2022/23:1218 av Aron Emilsson (SD) yrkande 2,
 2022/23:1221 av Aron Emilsson (SD),
 2022/23:1411 av Johan Hultberg (M) yrkandena 10 i denna del och 12,
 2022/23:1420 av Jonas Andersson (SD),
 2022/23:1497 av Lili André (KD) yrkande 2 i denna del och
 2022/23:1591 av Sofia Amloh m.fl. (S).

Ställningstagande

En viktig del av jakten är arbetet med att motverka invasiva arters etablering. Ska vi lyckas med det arbetet behövs en klassificering som avgör vilka arter som är invasiva. I dag är bl.a. skarv skyddad enligt EU:s fågeldirektiv och allmän jakt är inte tillåten i Sverige, trots att fågeln inte är naturlig i den svenska miljön och orsakar skada på det svenska ekosystemet.

På grund av skarvens utbredning och dess skador på naturen behöver jaktrestriktionerna för skarv lättas upp och skyddsjakten på skarv utökas. Trots att flera länsstyrelser regelbundet fattar beslut om skyddsjakt och trots att länsstyrelserna kan besluta om rätt att göra ingrepp i fåglars bon eller förstöra fåglars ägg är det inte tillräckligt.

58. Jakt på trana, svan och korp, punkt 33 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 26 och 27.

Ställningstagande

Tranorna lever i livslånga parrelationer och båda föräldrarna tar hand om ungarna i flera månader tills de kan flyga. Svanen är också trogen sin partner livet ut och paret återvänder ofta år efter år till sitt gamla revir. Därför är det tveksamt att jakt på enskilda initiativ skulle vara försvarbart. Skyddsjakt ska liksom tidigare kunna beviljas av länsstyrelsen efter ansökan eller utföras på länsstyrelsens initiativ.

När det gäller korp har arten ökat rejält i antal och är en stor predator på småvilt såsom fält- och skogsfågel, and och hare. Den orsakar även skador inom tamdjursskötsel, framför allt vid fårens lamning. Därför bör det införas

allmän jakt på korp från den 1 augusti till den 31 december. Regeringen ska aktivt jobba för att få tillbaka den tidigare jakttiden på korp.

59. Myndigheternas åtgärdsarbete, punkt 34 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 15 och 16,

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 45 och

2022/23:2298 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) samt
avslår motionerna

2022/23:341 av Rickard Nordin (C) i denna del,

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 12,

2022/23:1653 av Anders Ådahl (C) och

2022/23:2299 av Stina Larsson (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Precis som Riksrevisionen påpekar saknas fortfarande väsentliga delar för att arbetet mot invasiva främmande arter ska kunna fungera effektivt, vilket vi ser som bekymmersamt. Sent omsider har EU och Sverige fått vissa regelverk på plats. Ansvar för frågan har utdelats till myndigheter. Vi, precis som Riksrevisionen, anser att den tidigare regeringens uppföljning och styrning av berörda myndigheters arbete har varit otillräcklig, vilket har fördröjt ett effektivt arbete mot invasiva främmande arter.

Vi ställer oss bakom den kritik men också de förslag som Riksrevisionen framför. Även nuvarande regerings bemötande ställer vi oss bakom, dvs. att regeringen kommer att se över hur ansvarsfördelningen mellan myndigheterna kan förtydligas och hur uppföljningen av myndigheternas arbete kan förbättras. Emellertid ser vi att detta bemötande är alltför svagt. Redan i dag har ett flertal myndigheter möjlighet att inom ramen för sina respektive uppdrag intensifiera sitt arbete mot invasiva främmande arter, vilket vi anser att regeringen bör tydliggöra oaktat den översyn som avses genomföras. Tidiga insatser är mycket viktiga för att minska kostnaderna och öka chansen att lyckas få bort invasiva främmande arter.

De nya djuren i den svenska faunan hotar den ekologiska balansen i naturen och jakten på dessa djur måste effektiviseras och förhindra snabb ökning och spridning ute i landet. Det handlar inte bara om mårhund, som varit i ropet

de senaste åren, utan också om bisam, olika arter av ekorrar, tvättbjörn, några arter av gäss och änder m.fl. Det kan få allvarliga följder för vår naturliga fauna i Sverige om inte kraftfulla åtgärder sätts in mot nya och invasiva arters spridning.

Vidare anser vi att det är viktigt att noga följa utvecklingen för att se om regler och åtgärder är tillräckliga för att minska spridningen. Effekterna av invasiva arter på biologisk mångfald och de areella näringarna bör också utredas, dels för att det är viktigt att veta omfattningen av problemet, dels som en bakgrund till analysen av om regler och åtgärder är tillräckliga. Tidiga insatser är mycket viktiga för att minska kostnaderna och öka chansen att lyckas få bort invasiva arter. Därför anser vi att de nuvarande insatserna ska ökas redan innan utredningarna är färdiga.

60. Myndigheternas åtgärdsarbete, punkt 34 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 12 och
 2022/23:2299 av Stina Larsson (C) yrkande 1 och
 avslår motionerna
 2022/23:341 av Rickard Nordin (C) i denna del,
 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 15 och 16,
 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 45,
 2022/23:1653 av Anders Ådahl (C) och
 2022/23:2298 av Martin Kinnunen m.fl. (SD).

Ställningstagande

Trots att flertalet problem kopplade till bekämpandet av invasiva arter i vissa aspekter har varit kända sedan 1990-talet har ansvariga myndigheter inte gjort ett tillräckligt omfattande arbete, något som tidigare regeringar också bör ha visst ansvar för. En viktig slutsats för det fortsatta arbetet är att berörda myndigheter, inte minst Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten, bör kartlägga de invasiva arterna i högre utsträckning och bli bättre på miljöövervakning. I dagsläget saknas det en grundläggande förteckning över invasiva främmande arter och deras utbredning och det är heller inte tillräckligt utrett vilka metoder som är mest effektiva för bekämpning, något som är ett resultat av bristen på en gemensam strategi och effektiv styrning.

Denna fråga får förnyad och ökad aktualitet till följd av den sittande regeringens budgetproposition. Anslaget till Naturvårdsverket och anslaget till miljöövervakning dras ned med över 100 miljoner kronor vardera under kommande treårsperiod, och anslaget till åtgärder för värdefull natur mer än halveras från dryga 2 miljarder kronor 2022 till endast 900 miljoner kronor 2025. Dessa kraftiga nedskärningar har förstås stora implikationer på naturvård överlag och bekämpandet av invasiva främmande arter specifikt. I ljuset av detta framstår möjligheterna att leva upp till Riksrevisionens rekommendationer som begränsade.

Av nämnda anledningar bör regeringen se över hur mer resurser långsiktigt kan läggas på arbetet med att bekämpa invasiva främmande arter.

61. Kommunalt och lokalt åtgärdsarbete, punkt 35 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 17 och
avslår motionerna
2022/23:341 av Rickard Nordin (C) i denna del,
2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 14 och
2022/23:2299 av Stina Larsson (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Framgång kan nås när människor i bygden engageras för bekämpningen, som exempel på bekämpning av blomsterlupin visar. Därför bör det möjliggöras för byalag och andra lokala föreningar som samlar bygden att söka medel för gemensam bekämpning från de medel som finns. Det gör även att lokalbefolkningen får medbestämmande om bekämpningen.

62. Kommunalt och lokalt åtgärdsarbete, punkt 35 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 14 och

2022/23:2299 av Stina Larsson (C) yrkande 2 och

avslår motionerna

2022/23:341 av Rickard Nordin (C) i denna del och

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 17.

Ställningstagande

Sverige har länge förlitat sig på de centrala myndigheterna och deras olika program och projekt i ett system präglad av en uppifrån-och-ned-ansats för att bedriva naturvård, bevara biologisk mångfald samt bekämpa invasiva främmande arter. Det har sina fördelar, men det finns också ett behov av att vända på perspektivet och sättet på vilket Sverige arbetar med dessa frågor.

Centerpartiet vill därför se över möjligheten att skapa ett nytt nationellt program med lokala åtgärdssamordnare som arbetar tätt ihop med både markägare och kommuner med att ta fram åtgärder och lösningar som passar lokala förutsättningar och de invasiva främmande arter som är relevanta i det berörda närområdet. Ett program för naturvård inklusive bekämpandet av invasiva främmande arter kan med fördel ha ett centralt samordningskansli men den verkliga styrkan ligger hos just lokala åtgärdssamordnare som i samförstånd med den enskilda markägaren och berörda kommunala aktörer tar fram effektiva lösningar som bygger på frivillighet och viljan hos markägaren. Åtgärdssamordnaren bör också kunna hjälpa markägaren att söka bidrag och tillstånd för olika insatser och investeringar som både stärker motståndskraften i landskapet och effektiviserar den löpande naturvården.

63. Artspecifika frågor, punkt 36 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 24 och

avslår motion

2022/23:1290 av Sanne Lennström m.fl. (S).

Ställningstagande

Områdesskydd räcker inte för att uppfylla nationella och internationella miljömål – en omställning till ett hållbart brukande av skogsmarken är också nödvändig. Mitt parti vill se en utveckling av brukningsmetoder som skapar skogar med olikåldriga träd, lövinslag och kvarlämnad död ved.

Lagstiftningen måste ses över även för att starkare reglera intensifiering av skogsbruket genom förbud eller tillståndsplikt, som användning av brukningsmetoder och plantmaterial som kan vara skadliga för miljön. Avsiktig spridning av den invasiva contortatalen är mycket skadlig och måste förbjudas. Befintliga planteringar av arten måste avvecklas. Arten är klassad i den högsta riskklassen av Artdatabanken.

Särskilt yttrande

Internationella konventioner och avtal, punkt 1 (MP)

Emma Nohrén (MP) anför:

När det gäller den biologiska mångfalden har vi redan passerat motsvarande nivå som klimatets 1,5-gradersmål. Nu behövs ett Parisavtal för den biologiska mångfalden, och Miljöpartiet har arbetat för att det nya ramverket för konventionen om biologisk mångfald ska bli just detta och för att finansiering av genomförandet av detta avtal ska säkras. I partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 13 föreslår vi i Miljöpartiet att Sverige ska vara pådrivande för ett mycket starkt ramverk. Eftersom det nya ramverket för konventionen om biologisk mångfald nu har beslutats väljer jag att följa upp förslaget i ett särskilt yttrande i stället för i en reservation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2022/23:23 Riksrevisionens rapport om statens insatser mot invasiva främmande arter.

Följdmotionerna

2022/23:2298 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra för myndigheter som redan i dag har i uppdrag att arbeta mot invasiva främmande arter att de bör intensifiera sitt arbete och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2299 av Stina Larsson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur insatser mot invasiva främmande arter på land och till havs kan växlas upp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att skapa ett nytt nationellt program med lokala åtgärdssamordnare för den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:47 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att besluta om minsta antal för att säkra gynnsam bevarandestatus för djur som riskerar att skada lantbruk och fiskerinäring och tillåta jakt på överskjutande antal djur och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:49 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lätta på regelverket kring strandskydd för att möjliggöra att ersätta redan befintlig bebyggelse inom strandskydd utan att fastna i byråkrati och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:50 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att på egen hand besluta om licensjakt på varg efter beslut om gynnsam bevarandestatus och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:116 av Viktor Wärnick och John E Weinerhall (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om problematiken med skarvens utbredning och att möjligheten till allmän jakt på fågeln ska ses över, i kombination med att andra åtgärder bör övervägas för att få bukt med problemen, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:119 av Helén Pettersson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta renskötselns förutsättningar vid vargföryngring och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:189 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda snabba processer gällande skydds jakt på varg och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:213 av Mikael Larsson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bildande av naturreservat och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att noga analysera och utreda vilka siffror man har över skyddet av natur i Sverige så det stämmer överens med verkligheten och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:329 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa biotopskyddet för temporära stenhögar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:341 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet för utrotandet av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:365 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Öresund till marint skyddsområde och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Öresund till biosfärområde och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:398 av Isak From (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samförvaltning med Norge och att regeringen bör överväga att utveckla skydds jakt och skydds jakt på eget initiativ och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:437 av Erik Ottoson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta de nödvändiga åtgärder som krävs för att riksdagens beslut och mening avseende vargstammens storlek även ska tillämpas av ansvariga myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att de län som är särskilt hårt drabbade av koncentrerade vargstammar ska få en ökad möjlighet till licensjakt i syfte att begränsa vargskadorna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att länsstyrelserna får i uppdrag att besluta om skydds jakt på oskygga vargindivider i syfte att minska framtida skador från varg och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:455 av Kjell Jansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera strandskyddet och stärka äganderätten och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:457 av Anna af Sillén och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att vidta åtgärder för att få ned skarvbestånden på en rimlig nivå och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:459 av Lars Johnsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om geografiskt och numerärt utökad vargjakt och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:521 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en ändring av strandskyddslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:618 av Jim Svensk Larm och Kristoffer Lindberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna för strandskydd så att kommunerna får större påverkan på undantag och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:619 av Jim Svensk Larm och Kristoffer Lindberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revideringen av den nationella förvaltningsplanen för storskarv ska ske skyndsamt och regionala förutsättningar noga ska beaktas och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:653 av Mathias Bengtsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör påbörja arbetet för en minskad vargstam och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:673 av Magnus Resare (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att luckra upp strandskyddsreglerna på ett sätt som möjliggör mer byggnation i vattennära lägen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:719 av Lina Nordquist (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kostnaderna för rovdjursskador ska utvärderas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra ansökningshanterings likvärdighet över landet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till en ny ersättningsmodell för rovdjursskador som drabbar lantbrukare och hundägare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:720 av Lina Nordquist (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överlåta åt länsstyrelsen att fatta beslut om att skinn vid skydds jakt ska tillfalla jakträttsinnehavaren och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:759 av Jan Riise (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om marina skyddsområden och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt länsstyrelsen i Halland att i samverkan med kommuner och region utarbeta en plan för att skapa ett marint skyddsområde i Laholmsbukten och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:784 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa licensjakt på skarv och om att påverka i EU för att möjliggöra allmän jakt och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:822 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska överväga att instruera myndigheter i regleringsbrev att vidta nödvändiga åtgärder för att vargstammen ska minska i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och utveckla undantagen för de areella näringarna i strandskyddslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för åtgärder kring biotopskydd och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanta hästhållningen från strandskyddsreglerna och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uttolkningen och genomförandet av Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald bör hanteras i en parlamentarisk beredning och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska rapporteringen till EU:s stora rapport om biologisk mångfald ska bli mer jämförbar med andra länders, bland annat avseende referensvärde, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas tillräckligt med resurser för att förvalta och utveckla

naturvärden i skyddad skog där det finns behov och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett dynamiskt naturskydd bör säkerställas i vilket tidigare beslut kan utvärderas och omprövas eller förändras för att försäkra att de även fortsättningsvis bidrar till att skydda värdefulla miljöer och ekosystem på ett effektivt sätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fattade riksdagsbeslut ska följas i syfte att uppnå acceptans för rovdjuren och åstadkomma ett reellt regionalt ansvar och lokalt inflytande över rovdjursförvaltningen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under 2023 verkställa riksdagens tillkännagivande från 2022 om en genomgripande samförvaltning av varg med Norge och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av rovdjursförvaltningen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under 2023 verkställa riksdagens tillkännagivande från 2022 om att verka för att nå 2013 års riksdagsbeslut om vargstammens referensnivåer och att det bör ligga i det nedre spannet om 170 individer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna att försvara husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa länsvisa kartor över särskilt sårbara områden för tamdjurshållningen för att underlätta och skynda på beslut om skydds jakt och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka åtgärder som måste vidtas för att riksdagens beslutade mål om 10 procents toleransnivå för rennäringen ska uppfyllas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rovdjurspolitiken ska ta hänsyn till att skapa livskraftiga ren- och landsbygdsnäringar i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att där behov finns minska antalet skarvar längs våra kuster och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom licensjakt säkerställa en mer hållbar förvaltning av säl och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och skala upp det internationella samarbetet kring att bevara, restaurera och återställa den biologiska mångfalden regionalt och globalt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ta en aktiv ledarroll inom EU samt konventionen om biologisk mångfald (CBD) i syfte att säkerställa ambitiösa ramverk och bindande, uppföljningsbara mål som samtidigt tar hänsyn till olika regioners och länders biofysiska förutsättningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur mer land och hav och övriga vattendrag kan restaureras och återförvildas på ett kostnadseffektivt samt för markägaren rättvist och gynnsamt sätt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta för att skydda 30 procent av haven till 2030, varav 10 procent strikt skydd, under förutsättning att det inte kraftigt missgynnar småskaliga blå näringsverksamheter, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bilda fler marina skyddsområden eller reservat längs de svenska kusterna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige tillsammans med andra länder bör arbeta för att utöka arealen skyddat hav utanför de territoriella gränserna och i Arktis i synnerhet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under 2023 förstärka insatserna för att anlägga och restaurera ålgräsängar längs kusterna, i syfte att öka havets biologiska mångfald och kolinlagring, och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur insatser mot invasiva främmande arter på land och till havs kan växlas upp och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka arbetet för den biologiska mångfalden i Sverige genom metoder och styrmedel som utgår från den enskilda markägaren, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att skapa ett nytt nationellt program med lokala

- åtgärdssamordnare för den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur fler betesdjur kan få beta i städernas parker, grönområden och tätortsnära natur i syfte att stärka artrikedomen och tillkännager detta för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för fler branschspecifika färdplaner för ökad biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunalt instiftade naturreservat och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare att få bygga strandnära och skapa bättre förutsättningar för bostäder, besöksnäringen och gröna näringsverksamheter och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det lokala inflytandet och medbestämmandet i frågor som rör utveckling i områden som i dag omfattas av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphäva det generella strandskyddet vid små insjöar och mindre vattendrag och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphäva strandskyddet vid anlagda vatten och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt begrepp bör införas, strandnära utvecklingsområden, som automatiskt ersätter tidigare LIS-områden och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kommuner möjligheten att införa strandnära utvecklingsområden genom de kommunala översiktsplanerna och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka de särskilda skälen för dispens i strandnära utvecklingsområden och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska bli lättare att vidta klimatanpassningsåtgärder i strandnära områden och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och utveckla undantagen för de areella näringarna i strandskyddslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regellättnader gällande strandskydd och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:969 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för fleråriga tillstånd gällande skydds jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta användandet av andra jakt- och skrämselfmetoder mot skarv som komplement till skjutvapen och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utökning av effektiva metoder mot skarv såsom oljering och prickning av ägg och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förvaltningen av skarv måste ske i bättre samverkan mellan länsstyrelser och Havs- och vattenmyndigheten för att den ska vara likvärdig i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa licensjakt på vikare och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ersättning för sälavskjutning och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över i vilken omfattning det är möjligt att förhindra import av produkter från haj och då i synnerhet vad avser hotade hajarter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arterna i rödlistans olika klasser och de senares definitioner behöver ses över för att skapa ett rimligare förhållande mellan antalet arter som faktiskt dött ut i Sverige och arter som klassas som hotade i olika grad och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvecklingen i skyddade skogar och skogar undantagna från brukande löpande ska följas och att det behövs system och rutiner för att avregistrera områden som inte längre effektivt fyller sin funktion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige internationellt inte ska ingå avtal som kan leda till att mer skog än i dag behöver vara undantagen från skogsbruk eller skyddas formellt och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att artskyddsförordningen behöver omarbetas och inte gå längre än motsvarande EU-direktiv och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att artskyddsförordningen i fråga om störningar vid skogliga åtgärder ska förändras så att den tydligt avser ett artperspektiv snarare än ett individperspektiv samt att regeringen kraftfullt ska verka tillsammans med andra skogsländer för motsvarande ändringar i EU:s art- och habitatdirektiv respektive fågeldirektiv och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen gentemot EU bör verka för en förändring av EU:s art- och habitatdirektiv respektive fågeldirektiv för att skapa ökad subsidiaritet och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arter som är vanliga i delar av EU men inte i andra inte ska ingå i art- och habitatdirektivets respektive fågeldirektivets artlistor på sådant sätt att skogsbruk begränsas i länder där arterna inte är akut eller starkt hotade och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klasserna i rödlistan tydligt ska återspegla sannolikheten för att arter ska försvinna från Sverige inom en given tidsperiod för varje klass samt att rödlistan ska revideras utifrån detta och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen gentemot EU bör verka för förändring av art- och habitatdirektiven, inklusive deras artlistor, så att mer beslut kan tas av berörda länder och för att öka anpassningsmöjligheterna när populationer ändras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare fastställa att allt nyttjande av naturen på allemansrättens grund måste ske med respekt och hänsyn till den som äger och brukar marken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare fastställa att upprepat professionellt nyttjande av naturen på någon annans mark måste ske efter överenskommelse med den som äger och brukar marken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en allemansrättsbalk som fastställer allemansrättens rättsliga ställning inom svensk rättsordning och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att normalt avstånd för strandskydd ska vara 30–50 meter och i undantagsfall maximalt 100 meter och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätt till fri passage längs stränder vid tomter som avstyckas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddet vid anlagda vatten- och våtmarker samt sjöar under 1 hektar och rinnande vattendrag smalare än 2 meter ska undantas från strandskyddsreglerna i enlighet med strandskyddsutredningens förslag och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om överflyttning av ansvaret för strandskyddet till kommunerna, begränsning av länsstyrelsernas möjlighet att överpröva utfärdade kommunala beslut kopplade till strandskydd, begränsning av utökat strandskydd utanför storstadsområdena, förändring av regelverket beträffande LIS-områden samt främjande av byggande av permanenta bostäder samt fritidshus utanför tätorter och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regionerna en regionalt samordnande roll beträffande strandskydd och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna på biologisk mångfald och de areella näringarna av invasiva arter och om regler och åtgärder är tillräckliga och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de nuvarande insatserna för att bekämpa invasiva arter ska ökas och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa möjligheter för byalag och andra lokala föreningar som samlar bygden att söka medel för gemensam bekämpning av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda nya metoder mot illegal handel med hotade arter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återta makten över jakt- och viltvård från EU och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att art- och habitatdirektivet behöver reformeras och anpassas efter regionala och nationella förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i EU verka för att flytta vargen från strikt skyddad till att bli förvaltningsbar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skydds jakt och ersättning vid angrepp på tamboskap och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda rennärningen mot rovdjursangrepp och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till skydds jakt bör stärkas i renbetesland och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målsättningen att rennärningens förluster av renar inte ska behöva vara högre än 10 procent bör föras in i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vargrevir är oförenligt med renbetesland och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en maximinivå på 2 800 björnar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en gynnsam bevarandestatus för vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en maximinivå för vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt på trana och svan liksom tidigare ska kunna beviljas av länsstyrelsen efter ansökan eller utföras på länsstyrelsens initiativ och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa jakttid på korp och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avlägsna skyddet för skarv från EU:s fågeldirektiv för att kunna införa allmän jakttid på skarv och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oljering av skarvvägg och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om prickning av skarvvägg och tillkännager detta för regeringen.

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa licensjakt på vikare och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ersättning för sälavskjutning och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka bekämpningen av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1081 av Camilla Brunsberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av strandskyddet och se över möjligheterna att ge kommunerna större befogenheter och självbestämmande att styra över strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mindre strikt tolkning vid dispensprövning gällande strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa eller överväga att avskaffa länsstyrelsernas möjligheter att utöka strandskyddet till 300 meter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1091 av Alexandra Anstrell (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ökad trygghet och säkerhet för den som ansöker om skyddsjakt, utför skyddsjakt eller utför licensjakt genom att se över möjligheten att få personliga uppgifter belagda med en frivillig sekretess, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1104 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska vargstammen ska minska och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1218 av Aron Emilsson (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om begränsningar av sälbeståndet och åtgärder mot förstörelse av fiskeredskap och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1221 av Aron Emilsson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra ökad jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta en målsättning om att 30 procent av skogsmarken långsiktigt ska skyddas i ekologiskt sammanhängande nätverk med avseende på naturtyp och geografisk utbredning och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppdrag att öka takten i bildandet av nya och utvidgade nationalparker och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1247 av Kajsa Fredholm m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska få meddela föreskrifter om att strandskydd inte ska gälla vid våtmarker som har anlagts eller restaurerats och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1251 av Rebecka Le Moine och Marielle Lahti (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge i uppdrag till Naturvårdsverket att ta fram en handlingsplan för att återinföra nationellt utrotade arter i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta djurparkerna ta en mer aktiv roll i att samordna och bistå med för naturvården och artbevarandet viktiga individer som kan lämpa sig för återinförande i Sveriges natur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga villkorsuppföljningen för djurparker enligt 49 § 1 artskyddsförordningen, som syftar till att återinföra djur till ett liv i vilt tillstånd, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1290 av Sanne Lennström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av ett långsiktigt samarbete mellan olika aktörer för att ta fram en gemensam strategi för bekämpning av översvämningsmyggor på särskilt utsatta platser och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1409 av Josefin Malmqvist (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att reformera strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1411 av Johan Hultberg (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta skydds jakt på säl och skarv i fiskeområden även under fredningstider och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för förvaltningen av säl och skarv och stärka incitamenten för jakt och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ökade forskningsinsatser avseende skarvens påverkan på fiskebestånd och skarvförvaltning i praktiken och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1420 av Jonas Andersson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att införa allmän jakttid samt andra tillvägagångssätt för att hålla ned oproportionerligt stora skarvpopulationer som den i Roxen och på andra drabbade platser i landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1497 av Lili André (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad jakt på skarv och säl och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1546 av Patrik Björck (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att genom jakt och andra åtgärder få ned antalet vargar för att nå det av riksdagen beslutade målet på 170–270 individer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1580 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lätta upp reglerna för skydds jakt och utreda allmän jakt på säl och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1591 av Sofia Amløh m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga allmän skydds jakt och överväga att införa allmän jakttid på skarven och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1631 av Martina Johansson (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyddsjakt och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1635 av Martina Johansson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddet ska beslutas lokalt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1645 av Kerstin Lundgren (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kräva att åtgärder vidtas så att enskilda tamdjursägare inte får bära kostnaderna för samhällets beslutade rovdjursförvaltning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1653 av Anders Ådahl (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att föreslå åtgärder för att minska förekomsten av invasiva djurarter i den svenska naturen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1671 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta adekvata och direkta beslut och åtgärder för att komma till rätta med de problem som skarven utgör och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under 2023 verkställa riksdagens tillkännagivande från 2022 om att verka för att nå 2013 års riksdagsbeslut om vargstammens referensnivåer och att det bör ligga i det nedre spannet om 170 individer och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska skapas förutsättningar för en ökad jakt på säl och skarv och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare att få bygga strandnära och skapa bättre förutsättningar för bostäder, besöksnäringen och gröna näringsverksamheter och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det lokala inflytandet och medbestämmandet i frågor som rör utveckling i områden som i dag omfattas av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1858 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att genomföra en kunskapshöjande insats för att alla i Sverige ska veta vad allemansrätten verkligen innebär så att missbruket av allemansrätten kan upphöra och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1860 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ta bort det generella strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ta bort länsstyrelsernas inblandning i strandskyddsärendena och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1862 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över biotopskyddet i syfte att underlätta för landets privata markägare och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1863 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste driva på i EU så att vargen flyttas från art- och habitatdirektivets bilaga 4 (strikt skyddad) till bilaga 5 (förvaltningsbar) och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1864 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att tillåta skydds jakt på varg omgående efter första angreppet på hundar eller tamboskap och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1866 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera Sveriges naturreservat i syfte att se över om skogsmark inom reservaten som inte uppfyller bevarandekriterierna för skyddsvärd mark i stället bör lyftas bort från reservaten och gå tillbaka till skogsproducerande mark och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1868 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till en rimlig balans mellan allemansrätten och markägarnas intressen och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn avseende möjlighet till eventuell ersättning vid uppkomna skador i naturen för markägaren i sammanhanget allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att i sammanhanget allemansrätten införa begränsning av kommersiell verksamhet utan avtal med markägaren och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1885 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta adekvata och direkta beslut och åtgärder för att komma till rätta med de problem skarven utgör och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1887 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändring av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1888 av Helena Lindahl m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka säljakten genom skottpengar eller utökade möjligheter att sälja sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärdsprogram för att minska skarvpopulationen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1920 av Christofer Bergenblock (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera den nuvarande strandskyddslagstiftningen så att kommunerna får huvudansvaret i strandskyddsfrågorna samtidigt som det generella strandskyddet avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1950 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa och minska vargstammen till 170 vargar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1966 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna för äldre stenmurar och odlingsrösen i syfte att underlätta för lantbruket att bruka och sköta markerna så rationellt som möjligt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet vargar i Sverige ska ned till 170--270 individer samtidigt som gynnsam bevarandestatus bibehålls och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förvaltningsplanen för skarv bör revideras och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2073 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

- 27.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hav och sjöar ska klaras från övergödning och försurning, den biologiska mångfalden ska säkras i åar och älvar, gifter och plast inte ska spridas i havet och fiskbestånden ska vara hållbara, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser tkg om att den biologiska mångfalden ska säkras i åar och älvar.

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förekomsten av sammanlänkade skyddade naturområden är avgörande för den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strängare lagstiftning, fler styrmedel, breda lösningar och investeringar snarare än skattesänkningar är vägen framåt för att klara de stora miljöproblemen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna och stärka skyddet av den tätortsnära naturen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge samtliga av landets länsstyrelser i uppdrag att, i samarbete med kommunerna, ta fram handlingsplaner för den tätortsnära naturen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda mer natur och inrätta fler nationalparker och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta tillgängliggöra friluftsområden för friluftsliv och besöksnäring, bl.a. genom att rusta upp och underhålla vandringsleder och raststugor, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna allemansrätten och öka informationen och stärka dialogen kring densamma och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett nationellt riksdagsbundet mål om att skydda 30 procent av våra landområden, hav och sötvatten, formellt, varav 10 procent strikt skydd, med utgångspunkt i ett representativt urval av naturtyper och ekologisk funktion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för ett mycket starkt och ambitiöst globalt ramverk för biologisk mångfald, ett Parisavtal för naturen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett nationellt ramverk för biologisk mångfald och naturskydd, motsvarande klimathandlingsplanen, och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda avsiktlig spridning av contortatallen och avveckla befintliga planteringar av arten och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs ett rättsligt system som leder till att Sverige klarar artskyddet och lever upp till EU:s naturvårdsdirektiv, att gå vidare med Artskyddsutredningens förslag och däribland införa ett särskilt stöd till markägare för artskyddsåtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i linje med EU:s kommande restaureringslag behövs omfattande satsningar i närtid på skötsel av värdefull natur och skyddade områden, återskapande av förstörda naturvärden och åtgärdsprogram för hotade arter och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stötta friluftslivet genom ökade resurser till friluftorganisationerna och gröna jobb för exempelvis skötselåtgärder och underhåll av vandringsleder och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge fler och större områden i Sveriges hav ett starkare skydd, med början i särskilt känsliga områden, genom regleringar av både fiske och trafik, så att ekosystemet får en chans att återhämta sig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana EU att inrätta ett skyddat område av hela Östersjön med stöd i naturvårdsdirektiven och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en omfattande satsning på att återskapa kusternas och utsjöns skadade ekosystem för ekologisk funktionalitet och ökad kolinlagring och tillkännager detta för regeringen.

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett starkt strandskydd är nödvändigt för människors tillgång till stränder och en bevarad och stärkt allemansrätt samt för att skydda strandzonens känsliga djur- och växtliv och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka resurserna till länsstyrelserna för tillsyn och handläggning av strandskyddsärenden och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja länsstyrelsernas arbete med ekosystemen i fritt strömmande vatten, dammar och vandringshinder som ligger utanför NAP och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2136 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över om länsstyrelsen inom ramen för sitt tillsynsarbete ska få föra register över anonyma tips om ”misstänkta tjuvjägare”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2144 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över nya åtgärder för att få till stånd en effektiv bekämpning av skarvbeståndet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda möjligheten att öka jakten på säl och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn för att öka möjligheten för kommuner att godkänna strandnära byggnation och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2186 av Julia Kronlid (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att stärka skyddet för Östersjötummlaren och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2194 av Stina Larsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt se över den svenska implementeringen av EU:s art- och habitatdirektiv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt ändra referensvärdet som används för att jämföra statusen på svensk natur och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2256 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta åtgärder mot skarv och andra skadefåglar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2280 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa brottsrubriceringen Cites-brott för de brott som relaterar till överträdelser av de straffsanktionerade förbuden i Cites-förordningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på kunskapsuppbyggnad om de regler som gäller för handel med vilda djur och växter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att artbestämning av vilda arter av djur och växter som omfattas av artskyddsförordningen samt delar och produkter av dessa fortsatt ska ske vid varje importtillfälle och tillkännager detta för regeringen.